

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA**

Neringa Jonuškaitė
Edukologijos (Vaiko teisių apsaugos vadybos) magistratūros studentė

**VAIKO TEISIŲ APSAUGOS SKYRIŲ TARPINSTITUCINIO BENDRADARBIAVIMO
RAIŠKOS TENDENCIJOS**
Magistro darbas

Mokslinė vadovė
Prof. dr. D. Malinauskienė

Šiauliai, 2013 m.

Darbas originalus.....Neringa Jonuškaitė

TURINYS

SANTRAUKA.....	3
SUMMARY.....	4
ĮVADAS.....	6
1. VAIKO TEISIŲ APSAUGOS INSTITUCIJŲ BENDRADARBIAVIMO SITUACIJA: TEORINIS ASPEKTAS.....	9
1.1. Vaiko teisių apsaugos institucijų samprata ir reikšmė vaiko gerovei ir apsaugai.....	9
1.1.1. Vaiko teisių apsaugos skyriaus apibrėžtis ir funkcijos.....	14
1.1.2. Vaiko teisių apsaugos skyrių vykdomų teisės aktų analizė.....	16
1.2. Tarpinstitucinio bendradarbiavimo raiškos tendencijos vaiko teisių apsaugos skyrių sistemoje.....	20
1.2.1. Vaiko teisių apsaugos skyrių partnerystės ryšiai su kitomis institucijomis ir jų svarba.....	25
1.2.2. Šeima, kaip svarbiausia vaiko ugdymo (si) institucija.....	27
1.2.3. Ugdymo įstaigų bendradarbiavimas su vaiko teisių apsaugos skyriais.....	29
1.2.4. Teisėsaugos ir medicinos institucijų bendradarbiavimas su vaiko teisių apsaugos skyriais.....	31
1.2.5. Socialines paslaugas teikiančių institucijų bendradarbiavimas su vaiko teisių apsaugos skyriais.....	35
1.2.6. Vaiko teisių apsaugos skyrių ir bendradarbiaujančių institucijų sąveikos problemos ir galimi sprendimo būdai.....	38
2. VAIKO TEISIŲ APSAUGOS SKYRIŲ TARPINSTITUCINIO BENDRADARBIAVIMO RAIŠKOS EMPIRINIS TYRIMAS.....	41
2.1. Tyrimo metodika, metodologija ir imties charakteristika.....	41
2.2. Vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinio bendradarbiavimo raiškos tendencijų empirinio tyrimo analizė.....	44
IŠVADOS.....	61
REKOMENDACIJOS.....	63
LITERATŪRA.....	64
PRIEDAI.....	69

SANTRAUKA

VAIKO TEISIŲ APSAUGOS SKYRIŲ TARPINSTITUCINIO BENDRADARBIAVIMO RAIŠKOS TENDENCIJOS

Magistro darbas

Tyrimo aktualumas. Šiandieninė visuomenė nepasitiki vaiko teisių apsaugos skyrių specialistų darbu, laikosi nuostatos, kad valstybinėse institucijose vyrauja biurokratizmas, o kylančios problemos sprendžiamos tik tos institucijos lygmenyje. Kiek kitokią nuomonę deklaruoja patys vaiko teisių apsaugos skyrių darbuotojai, kurių teigimu, vaiko teisių apsaugos specialistai įdeda daug pastangų ir jėgų, nuolat palaiko ryšį su kitomis institucijomis, kad vaikui būtų suteikta kokybiška ir savalaikė pagalba. Toks situacijos dviprasmiškumas sąlygoja, kad pastaruoju metu vaiko teisių apsaugos problemos ir tarpinstitucinis bendradarbiavimas tampa viena dažniausių moksliniame kontekste ir empiriniuose tyrimuose diskutuojamų temų. Tačiau peržvelgus atliktus tyrimus, nepavyko rasti specializuoto empirinio tyrimo, kuriame būtų gilinamasi į vaiko teisių apsaugos skyrius, jų tarpinstitucinį bendradarbiavimą su kitomis institucijomis, o jo tikslinė grupė būtų pasirinkti vaiko teisių apsaugos skyrių vedėjai ir specialistai, galintys objektyviausiai įvertinti šių skyrių tarpinstitucinio bendradarbiavimo ypatumus.

Tyrimo objektas – vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinis bendradarbiavimas.

Tyrimo tikslas – ištirti vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinio bendradarbiavimo raiškos tendencijas.

Tyrimo metodai: *mokslinės ir metodinės literatūros, vaiko teisių apsaugos skyrių vykdomų teisės aktu analizė*, padėjusi atskleisti vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinio bendradarbiavimo raiškos tendencijas teoriniame kontekste; *anketinė apklausa*, įgalinusi surinkti statistikai reikšmingus bei patikimus kiekybinius duomenis nagrinėjama problema; *kiekybinė anketinės apklausos duomenų matematinė statistinė analizė*, atlikta SPSS 19 for Windows (Statistical Package for Social Sciences) programine įranga, taikant *aprašomosios statistikos metodą ir faktorinę analizę*.

Tyrimo metodologinį pagrindą šiame darbe sudaro: *Pragmatizmas ir Reflektivaus mąstymo teorija*.

Tyrimo imtis: Tyrime dalyvavo 182 vaiko teisių apsaugos skyrių darbuotojai (36 vedėjai ir 146 specialistai).

Išvados: Tyrimas leido išryškinti vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinio bendradarbiavimo problemas: informacijos ir keitimosi ja stoka, nepasitikėjimas kitų institucijų veikla, baimė būti nesuprastam. Be to, ne visada vaiko teisių apsaugos skyriai yra informuojami apie įvykusius vaiko teisių apsaugos pažeidimus, tai sąlygoja kelios priežastys: norima nuslėpti įvykius stengiantis išsaugoti gerą institucijos „vardą“, nežinojimas, ką reikia daryti vienu ar kitu atveju, nenoras prarasti „mokinio krepšelio“ (švietimo įstaigų atveju), situacijos nesuvokimas, smurto toleravimas, užmiršimas.

SUMMARY

DEPARTMENTS OF CHILDREN RIGHTS' PROTECTION: TENDENCIES OF INTERINSTITUTIONAL COOPERATION

Master thesis

Relevance of research. Modern society distrusts the work of specialists working in the divisions for the protection of the rights of the child and upholds the attitude that bureaucracy prevails in state institutions, whereas the arising problems are solved only on the level of the single institution. A slightly different opinion is declared by the employees of the divisions for the protection of the rights of the child who maintain that specialists for the protection of the rights of the child devote much of their efforts and strength, maintain a constant contact with other institutions so that the children would be provided quality and timely help. The ambiguity of the situation results in problems of the protection of the rights of the child and inter-institutional cooperation fast becoming ones of the most-discussed topics in the scientific context and empirical studies. However, after reviewing the conducted studies no specialized empirical studies could be found that would be performing a deeper analysis of the divisions for the protection of the rights of the child, their cooperation with other institutions, and the target group would include heads and specialists of the divisions for the protection of the rights of the child capable of assessing the features of inter-institutional cooperation of these divisions the most objectively.

Object of research – inter-institutional cooperation of the divisions for the protection of the rights of the child.

Purpose of research – to examine the tendencies of inter-institutional cooperation expression of the divisions for the protection of the rights of the child.

Methods of research: *analysis of scientific and methodic literature and legal acts being executed by the divisions for the protection of the rights of the child*, which helped to reveal the tendencies of inter-institutional cooperation expression of the divisions for the protection of the rights of the child in the theoretical context; *questionnaire survey*, which enabled the collection of the quantitative data on the subject under consideration that are significant to the statistics and reliable; *quantitative mathematical statistical analysis of the data of questionnaire survey*, conducted using the SPSS 19 for Windows (Statistical Package for Social Sciences) software while applying *the method of descriptive statistics and factor analysis*.

Methodological grounds for the research in this work include: *pragmatism and reflective thinking theory*.

Sample of the research: the research included 182 employees (36 heads and 146 specialists) from the divisions for the protection of the rights of the child.

Conclusions: the research allowed highlighting the inter-institutional cooperation issues in the divisions for the protection of the right of the child: lack of information and information exchange, distrust in the activities of other institutions, fear to be misunderstood. Furthermore, the divisions for the protection of the rights of the child are not always informed about the breaches of the protection of the rights of the child

that occur. This is determined by several causes: wish to suppress the events in order to protect a good 'name' of the institution, lack of knowledge on what to do in certain cases, unwillingness to lose the 'school basket' (in the case of education institutions), unawareness of the situation, tolerance of violence or forgetfulness.

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Lietuvoje atkūrus nepriklausomybę sukurta vaiko teisių apsaugos institucijų sistema, kurios esminis uždavinys yra užtikrinti vaikų, kaip labiausiai pažeidžiamos visuomenės grupės, teisių apsaugą ir ją reglamentuojančių įstatymų bei kitų teisės aktų įgyvendinimą, siekiant pagrindinių vaiko teisių – išgyventi, vystytis, būti saugiam, išklausytam bei gerbiamam. Vaiko teisių apsaugos institucijų teisės aktuose ar kituose dokumentuose akcentuojamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas, kuriuo siekiama padėti vaiko teisių apsaugos skyriams veiksmingiau įgyvendinti funkcijas, susijusias su vaiko teisių apsauga.

Šiandieninė visuomenė nepasitiki vaiko teisių apsaugos skyrių specialistų darbu, laikosi nuostatos, kad valstybinėse institucijose vyrauja biurokratizmas, o kylančios problemos sprendžiamos tik tos institucijos lygmenyje. Kiek kitokią nuomonę deklaruoja patys specialistai, kurių teigimu, vaiko teisių apsaugos specialistai įdeda daug pastangų ir jėgų, nuolat palaiko ryšį su kitomis institucijomis, kad vaikui būtų suteikta kokybiška ir savalaikė pagalba. Toks situacijos dviprasmiškumas sąlygoja, kad pastaruoju metu vaiko teisių apsaugos problemos ir tarpinstitucinis bendradarbiavimas tampa viena dažniausiai moksliniame kontekste ir empiriniuose tyrimuose diskutuojamų temų, kaip antai: socialinio pedagogo bendradarbiavimas su vaiko teisių apsaugos institucijomis (Sakalauskaitė, 2004), nevyriausybinių sektoriaus bendradarbiavimas su savivaldos institucijomis, teikiant socialines paslaugas (Mažylis, Vazgelevičius, 2004), vaiko teisių apsaugos tarnybos inspektoriaus profesinė kompetencija: teorija ir praktika (Juškevičienė, 2005), tėvų ir specialistų bendradarbiavimas ugdant vaikus su kompleksine negalia (Voronkevič, 2005), vaiko teisių apsaugos tarnybos veiklos modelio tobulinimas (Simonaitienė, 2006), institucijų, dalyvaujančių specialiųjų poreikių mokinių ugdymo (si) procese, bendradarbiavimo plėtros galimybės (Staniulienė, 2006), vystomojo bendradarbiavimo politika Lietuvoje ir MVĮ vaidmuo joje (Račytė, 2007), ikimokyklinių įstaigų ir šeimos bendradarbiavimas: situacija ir tobulinimo prielaidos (Jasinevičienė, 2007), vaiko teisių apsaugos specialistų kompetencijų vertinimas ir raiška (Leonavičienė, 2009), vaiko teisių apsaugos darbuotojų profesinė motyvacija ir emociniai išgyvenimai (Gimbutis, 2011), interdisciplininis bendradarbiavimas socialinio darbo praktikoje (Petrauskienė, 2011), tarpinstitucinis bendradarbiavimas sprendžiant globos namuose gyvenančių vaikų problemas (Gedminaitė, 2012).

Tačiau, nepavyko aptikti specializuoto empirinio tyrimo, kuriame būtų gilinamasi į vaiko teisių apsaugos skyrius, jų tarpinstitucinį bendradarbiavimą su kitomis institucijomis, o jo tikslinė grupė būtų pasirinkti vaiko teisių apsaugos skyrių vedėjai ir specialistai, galintys objektyviausiai įvertinti vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinio bendradarbiavimo raišką.

Praktiniame kontekste taip pat išryškėja poreikis tirti vaiko teisių apsaugos skyriuose dirbančių specialistų nuomonę apie bendradarbiavimą su kitomis institucijomis, teikiant pagalbą vaikui ir sprendžiant visas su vaiku, jo teisėmis ir teisėtais interesais iškilusias problemas, kurių sprendimui reikalinga išsami informacija, siekiant apsaugoti vaiką ir jo teisėtus interesus. Tai atskleidžia, kad vaiko teisių apsaugos skyriams tampa svarbu palaikyti ir stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, kaip problemų sprendimo kokybės rezultata, su kitomis vaiko apsauga besirūpinančiomis institucijomis, kuomet skirtingų institucijų specialistai susiburia siekti teigiamų pokyčių apsaugant vaiką ir jo teisėtus interesus.

Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad vaiko teisių apsaugos skyrių bendradarbiavimas su kitomis institucijomis yra mažai tyrinėta ir aktuali tiek moksliniu, tiek praktiniu požiūriais tema.

Tyrimo problema. Nacionaliniame kontekste galiojantys vaiko teisių apsaugą užtikrinantys teisės aktai reglamentuoja tarpinstitucinio bendradarbiavimo privalumus, skatina institucijas bendradarbiauti, ką pabrėžia ir daugelis institucijų (vyriausybinių, nevyriausybinių organizacijų), vykdydamos įvairius projektus. Tačiau, bendradarbiavimas, kaip naudingas procesas, padedantis kokybiškiau, greičiau ir tiksliau išspręsti kylančias problemas, neretai tampa tik formaliu teiginiu ar procesu, ne visada suvokiant realią jo naudą bei reikšmę vaiko apsaugos sistemai. Tai rodo, kad nors Lietuvoje bandoma spręsti vaiko teisių apsaugos skyrių bendradarbiavimo su kitomis institucijomis problemas ir ieškoti šio proceso stiprinimo galimybių, tačiau ši problema vis dar išlieka reikšminga ir aktuali šalies kontekste dėl jos kompleksiško ir dinamiško pobūdžio.

Tyrimo objektas – vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinis bendradarbiavimas.

Tyrimo hipotezė – siekiant apsaugoti vaiko teisėtus interesus, kiekviena vaiko apsaugą užtikrinanti institucija ieško bendrų (tarpinstitucinių) problemos sprendimo būdų, todėl tikėtina, kad vaiko teisių apsaugos skyriai palaiko glaudų ryšį ir bendradarbiauja su daugeliu kitų institucijų, sprendžiant su vaiku susijusias problemas.

Tyrimo tikslas – ištirti vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinio bendradarbiavimo raiškos tendencijas.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinio bendradarbiavimo raiškos tendencijas, teoriniame kontekste.
2. Ištirti vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinį bendradarbiavimą ginant vaiko teises ir teisėtus interesus.
3. Identifikuoti vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinio bendradarbiavimo su kitomis institucijomis problemas ir trukdžius.
4. Pateikti vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinio bendradarbiavimo su kitomis institucijomis tobulinimo galimybes.

Tyrimo metodai: *mokslinės ir metodinės literatūros, vaiko teisių apsaugos skyrių vykdomų teisės aktų analizė*, padėjusi atskleisti vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinio bendradarbiavimo raiškos tendencijas teoriniame kontekste.; *anketinė apklausa*, įgalinusi surinkti statistikai reikšmingus bei patikimus kiekybinius duomenis nagrinėjama problema; *kiekybinė anketinės apklausos duomenų matematinė statistinė analizė* atlikta SPSS 19 for Windows (Statistical Package for Social Sciences) programine įranga, taikant *aprašomosios statistikos metodą ir faktorinę analizę*.

Tyrimo etapai:

1. Pirmame etape išnagrinėta mokslinė literatūra, švietimo ir teisiniai dokumentai, reglamentuojantys vaiko teisių apsaugą.
2. Antrame etape atlikta vaiko teisių apsaugos skyrių vykdomų teisės aktų analizė.
3. Trečiame etape išnagrinėti tarpinstituciniai bendradarbiavimo ypatumai vaiko teisių apsaugos skyrių sistemoje.
4. Ketvirtame etape atlikta tarpinstitucinio bendradarbiavimo kiekybinio tyrimo analizė.
5. Penktame etape remiantis literatūros, teisės aktų ir statistine duomenų analize suformuluotos išvados ir pateiktos rekomendacijos.

Darbo praktinį reikšmingumą ir naujumą sudaro tai, jog parengta konkreti tyrimo metodika, sukurtas tyrimo instrumentas – anketa, kuri sudaro galimybę empiriškai identifikuoti vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinio bendradarbiavimo raiškos tendencijas bei išsiaiškinti kylančias problemas, kurių pagrindu galima numatyti tarpinstitucinio bendradarbiavimo stiprinimo poreikį ir pateikti jo tobulinimo galimybes.

Darbo struktūra ir apimtis: Magistro darbą sudaro santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, įvadas, du skyriai, empirinio tyrimo rezultatų apibendrinimas, išvados, rekomendacijos, literatūra, priedai. Darbo apimtis 69 lapai (8 paveikslai, 8 lentelės). Literatūros sąrašą sudaro 76 šaltiniai.

1. VAIKO TEISIŲ APSAUGOS INSTITUCIJŲ BENDRADARBIAVIMO SITUACIJA: TEORINIS ASPEKTAS

1.1. Vaiko teisių apsaugos institucijų samprata ir reikšmė vaiko gerovei ir apsaugai

Vaiko teisių apsaugos tema šiandieninėje visuomenėje yra plačiai analizuojama. Vieni teigia, kad šiuolaikiniai vaikai turi per daug teisių ir pamiršta pareigas, kiti atvirkščiai, uoliai gina vaiko teises, teigdami, jog vaikas yra pats mažiausias visuomenės narys, nepajėgus apginti savęs nuo kitų agresijos, smurto, priešiško, negalintis visiškai savimi pasirūpinti ir suteikti sau jaukią ir saugią gyvenamąją aplinką. Galima teigti, kad kiekvienu vaiku privalo pasirūpinti jo tėvai, tačiau ne visi gimdytojai geba tinkamai tai atlikti. Neretai patys tėvai stokoja socialinių įgūdžių, girtauja, gyvena asocialiai. Tokiose šeimose gyvenantys vaikai kenčia smurtą, tačiau negali savęs apginti, jų teisės yra nuolat pažeidžiamos. Kai vaiko negali apginti artimiausi jo aplinkos žmonės, t.y. šeima – tuo privalo pasirūpinti Valstybė ir visuomenė.

Pasak G. Kvieskienės, V. Indrašienės (2008, p. 17), XVIII a. antroje pusėje atsirado filantropinės pedagogikos idėjų. Filantropų pastangos buvo nukreiptos į išsilavinusią, pilietišką asmenybę, orientuotą į visuomenės interesus. Filantropai tikėjo, per žmonių auklėjimą bei švietimą galima sudaryti sąlygas visuomenės reformai. Humanistinė filosofija darė didelę įtaką ugdymo reformoms, dėl to keitėsi ir požiūris į vaiką.

Pirmoji šalis, rimtai susirūpinusi vaikų teisių apsauga, buvo Didžioji Britanija. Šioje šalyje 1919 m. įsteigta pirmoji pasaulyje vaikų teisių gynimo organizacija „Gelbėkit vaikus“. Tautų sąjunga 1924 m. patvirtino Vaiko teisių deklaraciją. Tai buvo pirmasis oficialus dokumentas, skirtas vaiko teisių apsaugai. Siekiant užtikrinti visapusišką vaiko teisių apsaugą, pradėta kurti atitinkama sistema.

Ž. Jonynienė (2005, p. 131) pažymi, kad Lietuvoje Vaiko teisių apsaugos skyrių (toliau – VTAS) sistema pradėta kurti 1994 m., o 1996 m. kovo 14 d. priimtas Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas, numatantis pagrindines vaiko teises, laisves ir pareigas. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme įtvirtinta, jog vaiko teisių apsaugą Lietuvos Respublikoje užtikrina Valstybė ir jos institucijos, vietos savivaldos institucijos, visuomeninės organizacijos, kurių veikla susijusi su vaiko teisių apsauga.

Lietuvoje už vaiko teisių apsaugą yra atsakingos šios valstybinės institucijos:

- Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga.
- LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.
- Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba.

- Savivaldybių vaiko teisių apsaugos skyriai.

Lietuvos Respublikos Seimas 2000 m. priėmė Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymą. Tais pačiais metais buvo įsteigta Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, kaip specializuota kontrolės institucija. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymas suteikė vaiko teisių apsaugos kontrolieriui teisę neapsiriboti vien tik valstybės, savivaldybės tarnautojų veiklos tyrimu, kadangi vaiko teisių apsaugos kontrolieriui suteikta teisė kontroliuoti ir privačių įmonių, nevalstybinių institucijų bei organizacijų ir netgi privačių fizinių asmenų veiklą, dėl kurios gali būti pažeidžiamos vaiko teisės ar teisėti interesai (LR Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga. Įstaigos istorija. [Žiūrėta: 2012-03-28] Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter/vaikai?sakId=7877&dokId=68164&kalbId=1>).

Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga bendradarbiauja su daugeliu valdžios institucijų, organizacijų, atskirais asmenimis, taip pat vaikais. Toks bendradarbiavimas ne tik padeda gerinti kontrolieriaus veiklą, bet ir suteikia daugiau galimybių bei žinių, padeda priėti prie vieningos nuomonės įvairiais klausimais, susijusiais su vaikais (R. Zdanavičienė 2001 p. 10).

LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija yra viena iš institucijų, besirūpinančių vaiko teisių apsauga.

Organizuotas valstybinio masto socialinės apsaugos darbas Lietuvoje pradėtas nuo pirmųjų nepriklausomos valstybės atkūrimo dienų. Socialine apsauga vadinta tų gyventojų valstybės globa, kurie dėl socialinės būklės negali savęs tinkamai aprūpinti ar sudaryti tinkamų sau gyvenimo sąlygų greta kitų, šiuo požiūriu pajėgių gyventojų sluoksnių (LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Įstaigos istorija. [Žiūrėta: 2012-03-28]. Prieiga per internetą:

<http://www.socmin.lt/index.php?-400948671>).

LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija kuruoja socialinį draudimą, darbo rinką ir užimtumą, socialinę integraciją bei šeimos ir vaikų sritį. LR Vyriausybės nutarimu „dėl vaiko teisių apsaugos valdymo srities priskyrimo socialinės apsaugos ir darbo ministerijai ir kitų ministerijų kompetencijos nustatymo“ vaiko teisių apsaugos valdymo sritis priskirta Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai bei nustatyta, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerija formuoja ir įgyvendina vaiko teisių apsaugos politiką, kartu su kitomis valstybės ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis užtikrina tinkamą vaiko teisių apsaugą, teisės aktų nustatyta tvarka organizuoja valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų bendradarbiavimą, kaupia, sistemina ir analizuoja valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų pateiktą informaciją vaiko teisių apsaugos klausimais, teikia metodinę paramą įvairioms įstaigoms, koordinuoja ir rengia ataskaitas apie tai, kaip Lietuvoje vykdomos ministerijos kompetencijai priskirtos tarptautinės sutartys vaiko teisių apsaugos klausimais, ir teikia jas tarptautinėms organizacijoms, kartu su Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Teisingumo ministerija ir Vidaus reikalų ministerija

rūpinasi paslaugų vaikams prieinamumu bei rengia ir vykdo vaikų socialinę apsaugą tobulinančias programas.

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos misija yra užtikrinti bendros vaiko teisių apsaugos sistemos funkcionavimą ir vaiko teisių apsaugos priemonių įgyvendinimą, siekiant apsaugoti kiekvieno vaiko teisę į šeimą ir jo teisėtus interesus. Pagrindiniai Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos tikslai yra siekti, kad vaiko teisių apsaugos sistemoje veiktų tik kvalifikuoti specialistai ir būtų tinkamai įgyvendinta vaiko teisė į šeimą ir vaiko asmens bei turto apsauga Lietuvoje ir užsienyje. Svarbiausias tikslas – tobulinti vaiko teisių apsaugos sistemą ir įgyvendinti vaiko teisių apsaugos priemones pagal nacionalinės ir tarptautinės teisės aktus. Ši institucija atlieka ir koordinatoriaus darbą. Ji koordinuoja vaiko teisių apsaugos srityje veikiančių institucijų veiklą, skatina tarpinstitucinį bendradarbiavimą ir vaiko teisių apsaugos priemonių įgyvendinimą. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba skatina Lietuvos Respublikos piliečius globoti ir įvaikinti be tėvų globos likusius vaikus. Tarnyba rengia teisės aktus, susijusius su vaiko teisių apsaugos priemonių įgyvendinimu, koordinuoja savivaldybių vaiko teisių apsaugos tarnybų darbą su vaikais, likusiais be tėvų globos, globėjais/rūpintojais, įvaikintojais. Rengia ir įgyvendina metodines programas minėtų tarnybų darbuotojams, specialistams, vykdančioms globėjų, tėvų pasirengimo globoti, įvaikinti patikrinimą, informuoja visuomenę apie vaiko teisių apsaugos priemones bei jų įgyvendinimą. (Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie SADM. Veiklos sritys. [Žiūrėta: 2012-03-28] Prieiga per internetą:

http://www.vaikoteises.lt/lt/veikla/apie_mus/).

Lietuvoje veikia 60 miestų (rajonų) savivaldybių Vaiko teisių apsaugos skyrių. VTAS savivaldybės teritorijoje įgyvendina pagrindines Jungtinių Tautų Organizacijos 1989 metų Vaiko teisių konvencijos nuostatas. Vykdo vaiko teisių apsaugą, įstatymų nustatyta tvarka gina vaiko teises ir teisėtus interesus, organizuoja ir prižiūri be tėvų globos likusių vaikų globą/rūpybą, organizuoja įvaikinimą.

Savivaldybių vaiko teisių apsaugos skyriai finansuojami iš Lietuvos valstybės biudžeto. VTAS už savo veiklą atsako savivaldybės administracijos direktoriui ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai. Pasak G. Sakalausko (2000, p. 88-89), pagrindiniai VTAS uždaviniai yra įgyvendinti vaiko teisių apsaugą, savivaldybės teritorijoje bei teisės pažeidimų prevencijos gerinimo priemones, ginti vaiko teises šeimoje, šalinti aplinkybes, dėl kurių vaikas šeimoje neprižiūrimas. VTAS privalo įsteigti globą vaikui, kuris liko be tėvų globos, padėti jam adaptuotis gyvenime, užkirsti kelią jo doroviniams nusikaltimams bei teisėtvarkos pažeidimams ir visais kitais atvejais rūpintis vaiko gerove, ginti jo teises bei teisėtus interesus.

Vaikų teisių apsauga rūpinasi ne tik vyriausybės bet ir visuomeninės organizacijos. Šių organizacijų vaidmuo yra taip pat svarbus. Lietuvoje labiausiai paplitusios nevyriausybės

organizacijos yra įvairios bendruomenės ir jų centrai, labdaros, paramos fondai, asociacijos, religinės bendrijos ir t.t.

Šiandien yra daugybė vaikų, kurie išgyvena psichologines krizes, nesulaukdami jokios pagalbos. A. Kurienės, R. V. Pivorienės (2000, p. 3) teigimu, tai vaikai, patiriantys nuolatinį stresą ar ilgalaikes traumas. Fizinis smurtas, seksualinė prievarta, tėvų skyrybos ar mirtys vaikams yra skaudi realybė. Kiekvienam vaikui, išgyvenančiam psichologinę krizę ar psichologinį bei fizinį smurtą, reikalinga suaugusiojo pagalba. Pasak „Paramos vaikams centro“ direktorės A. Kurienės (2010 p. 6), vaiką žalojantis elgesys apima visas smurto prieš vaikus rūšis, tai fizinį, seksualinį smurtą, psichologinę prievartą, vaiko išnaudojimą, nepriežiūrą, apleistumą ir t.t. Toks suaugusiojo elgesys su vaiku padaro didelę žalą ar sukelia grėsmę vaiko sveikatai, išgyvenimui, raidai ir orumui. Vaikas turi būti apsaugotas, kai jo psichinei ar fizinei sveikatai ar gerovei iškyla pavojus ar yra padaryta žala dėl suaugusiųjų veiksmų ar neveikimo. Tam užkirsti kelią įmanoma, tačiau reikia visų institucijų bendro nuoseklaus darbo bei bendruomenės sutelktumo ir supratingumo.

Šiandieninė visuomenė vaiko gerovę supranta kaip socialinį pedagoginį procesą, kuris turi plėsti vaiko pasirinkimo galimybes. Anot G. Kvieskienės, V. Indrašienės (2008, p. 14-15), vaikai rinktis gali iš begalės galimybių, tačiau pirmiausia jie turi galėti sveikai ir sočiai pavalgyti, gyventi saugioje aplinkoje, gauti žinių bei tobulinti savo gebėjimus. Tačiau ne visi vaikai gali vienodai rinktis, ir tada atsiranda tam tikrų socialinių trikdžių, dalis vaikų pakliūva į tam tikras rizikos grupes.

Vaiko apibrėžimas buvo suformuluotas 1989 m. priimtoje Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje. G. Kvieskienė, V. Indrašienė pažymi, kad minėtoje konvencijoje vaikas yra apibrėžiamas kaip „kiekviena žmogiška būtybė, neturinti 18 metų, jei pagal jam taikomą įstatymą jo pilnametystė nepripažįstama vėliau“ (Kvieskienė G., Indrašienė V. 2008, p. 14-15).

Lietuva 1992 m. sausio 2 d. prisijungė prie 1959 m. Jungtinių Tautų Organizacijos vaiko teisių deklaracijos ir prie 1989 m. Vaiko teisių konvencijos, kurią LR Seimas ratifikavo 1992 m. liepos 3 d. Lietuva prisijungdama prie Vaiko teisių konvencijos įsipareigojo imtis visų reikiamų teisinių, administracinių ar kitų priemonių įgyvendinti pripažintoms vaiko teisėms (Sakalauskas G. 2001, p. 89).

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos 2011 m. veiklos ataskaitoje teigiama, kad vaikui, patyrusiam smurtą, svarbu laiku gauti tinkamą ir reikiamą pagalbą. Lietuvoje tokią pagalbą nuo smurto nukentėjusiam vaikui organizuoja savivaldybės. Smurto prieš vaikus atveju organizuojama socialinių darbuotojų ir įvairių specialistų pagalba, teikiamos psichologinės paslaugos, taip pat su smurtą patyrusiais vaikais ir jų šeimomis dirba mokyklų socialiniai pedagogai. Pagalbą vaikui ir jo šeimai gali suteikti įvairios institucijos:

- Vaiko teisių apsaugos skyriai.

- Teisėsaugos institucijos.
- Medicinos įstaigos.
- Seniūnijos.
- Mokyklos ar globos įstaigos.
- Nevyriausybinių organizacijų.

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos 2011 m. veiklos ataskaitoje nurodoma, kad dažniausiai vaikai smurtą patiria iš artimųjų žmonių, todėl svarbu vykdyti smurto prevenciją valstybės, savivaldybių bei vaikų ugdymo įstaigų lygmeniu. Labai svarbu padėti nuo smurto nukentėjusiam vaikui ir jo visai šeimai bei artimiausiai tokio vaiko aplinkai. Atkreipiamas dėmesys, jog smurtą šeimoje patyrusiems vaikams gali padėti vaiko teisių apsaugos institucijos, nepalikdamos vaiko likimo valiai. Juk vaikui nepadės smurtaujantys prieš jį šeimos nariai.

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos 2011 m. veiklos ataskaitoje atkreipiamas dėmesys į tai, kad jau ne vienerius metus tvarkant VTAS pateiktą statistinę informaciją apie vaikus pastebima, kad vaiko gerovės situacija iš esmės nekinta, nors mūsų šalyje mažėja vaikų skaičius, tačiau augančių socialinės rizikos šeimose bei globojamų vaikų skaičius nesikeičia, o nusikalstamos veikos atvejų skaičius didėja. Lietuvoje vykdoma socialinių paslaugų vaikui ir šeimai plėtra. Ataskaitoje matyti, kad paslaugos ne visada pasiekia tuos, kuriems labiausiai jų reikia. Pastebima, jog daugėja atvejų, kai vaiko įstatyminių atstovų, nepajėgiančių apginti nepilnamečių interesų, funkcijas turi perimti valstybės vaiko teisių institucijos (Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2011 m. veiklos ataskaita. Prieiga per internetą: <http://www.vaikoteises.lt/media/file/2011patigalutine.pdf>).

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos specialistų manymu, yra būtina ne tik peržiūrėti vaiko teisių apsaugos sistemą, įvertinti situaciją ir pokyčių poreikį, bet ir tobulinti esamą teisinę bazę, reglamentuojančią darbą su socialinės rizikos šeimomis ir tėvų globos netekusiais vaikais.

Apibendrinant šį skyrių galima teigti, kad Lietuvoje yra pakankamai išplėtotą vaiko teisių apsaugos institucijų sistema. Kiekvienos institucijos veikla yra griežtai apibrėžta, tačiau ji darniai ir vieningai nefunkcionuoja kai kurių vyriausybinių ir kitų organizacijų lygmenyje. Siekiant apginti visus vaikus, kurių nepajėgia apsaugoti artimiausi šeimos nariai reikalinga, ne tik vaiko teisių apsaugos institucijų sistema, bet ir tarpinstitucinis bendradarbiavimas. Būtent šiems vaikams vaiko teisių apsaugos institucijos labai reikšmingos, nes jos yra vienintelės galinčios juos apsaugoti nuo tykančių pavojų. Vaiko teisių apsaugos institucijoms galioja vienos, bendros ir privalomos veiklos organizavimo ir vykdymo procedūros, kuriose vaikas yra svarbiausias asmuo.

1.1.1. Vaiko teisių apsaugos skyriaus apibrėžtis ir funkcijos

Vaikystė yra labai trumpas, nepakartojamas žmogaus gyvenimo tarpsnis, todėl jis turi būti linksmas, nerūpestingas, keliantis gerų prisiminimų. Kiekvienam vaikui sukurti tokią vaikystę gali jo šeima, tačiau kai kurie vaikai neturi šeimos. Siekiant, kad kiekvienas vaikas turėtų saugią aplinką bei užaugtų visavertis žmogus, mūsų pareiga jam padėti, apginti save.

Lietuvoje vaiko teisių apsaugos skyriai yra įsikūrę prie savivaldybių. Jie savivaldybės teritorijoje įgyvendina pagrindines Jungtinių Tautų Organizacijos 1989 metų Vaiko teisių konvencijos nuostatas bei vykdo vaiko teisių apsaugą įstatymų nustatyta tvarka. Svarbiausia vaiko teisių apsaugos skyrių funkcija yra ginti vaiko teises ir teisėtus interesus, organizuoti bei prižiūrėti be tėvų globos likusių vaikų globą/rūpybą ir organizuoti įvaikinimą, įstatymų ar kitų teisės aktų nustatyta tvarka (LR Vyriausybės nutarimas. Bendrieji vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatai, 2009).

Pasak R. Šalaševičiūtės, E. Žemaitytės (2008, p. 30), arčiausiai vaiko ir jo šeimos vietos savivaldos lygmenyje yra vaiko teisių apsaugos institucija. Vaiko teisių apsaugos skyrių veikla yra bene labiausiai matoma visuomenėje. Dažniausiai visuomenė pagal VTAS veiklos efektyvumą sprendžia apie vaiko teisių apsaugos lygį.

VTAS vykdo vaiko teisių apsaugą savivaldybės teritorijoje, kaip jau minėta, organizuoja vaiko globą/rūpybą ar įvaikinimą, prižiūri teisės aktų nustatyta tvarka vaiko globą/rūpybą šeimose ar globos įstaigose, bendradarbiauja su kitomis institucijomis, kurios susijusios su vaiko teisių apsauga. Viena iš skyriaus funkcijų yra kreiptis į teismą dėl tėvystės nustatymo, laikino ar neterminuoto tėvų valdžios apribojimo, vaikui skirto išlaikymo panaudojimo ne vaiko interesams išieškojimo, nepilnamečio pripažinimo visiškai veiksniu (emancipuotu) ar to pripažinimo panaikinimo, dėl laikino ar neterminuoto tėvų valdžios apribojimo ar atskyrimo dėl ligos ir visais kitais atvejais susijusiais su vaiku (LR Vyriausybės nutarimas. Bendrieji vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatai 2009).

Vaiko teisių apsaugos skyrius taip pat dalyvauja teismo posėdžiuose ir pateikia išvadą, ar nepažeidžiamos vaikų teisės, jei bylos yra susijusios su nepilnamečiu. Vaiko teisių apsaugos specialistai dalyvauja vaiko liudytojo ar kaltinamojo apklausose ir baudžiamosiose bylose.

Bendrųjų vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatų 7.38. punktas teigia, kad VTAS „kartu su savivaldybės administracijos švietimo ir teisės skyriais, seniūnijomis, policijos įstaigomis, pedagoginėmis psichologinėmis tarnybomis, švietimo, asmens sveikatos priežiūros ir socialinės globos įstaigomis, nevyriausybinėmis organizacijomis, bendruomenėmis ir vaikų atstovais organizuoja bendrus pasitarimus ir priima suderintus sprendimus dėl vaiko teisių apsaugos ir teisės

pažeidimų prevencijos gerinimo savivaldybėje“ (LR Vyriausybės nutarimas. Bendrieji vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatai 2009).

Minėti nuostatai taip pat nurodo, jog VTAS organizuoja ir dirba prevencinį darbą su tėvais (asmenimis), vaikais, kurie kreipiasi į skyrių dėl įvairiausių situacijų, susijusių su vaiko teisių pažeidimais šeimose, švietimo ir ugdymo įstaigose bei kitais.

R. Šalaševičiūtės, E. Žemaitytės (2008, p. 31) teigimu, reikia atkreipti dėmesį į tai, kad dalis funkcijų, kurias atlieka vaiko teisių apsaugos skyriai, nėra reglamentuotos nuostatuose. Pavyzdžiui, tai, kad VTAS atlieka prevencinį darbą su tėvais ir kitais vaiko atstovais pagal įstatymą, konsultuoja juos teisės pažeidimo klausimais, įvaikinimo, globos/rūpybos, teikia pagalbą smurtą patyrusiems vaikams, koordinuoja kitų institucijų darbą, rengia posėdžius, pasitarimus. VTAS teikia metodinę pagalbą kitoms institucijoms, kaip antai, mokykloms, darželiams, socialinių paslaugų centrams ar kitoms nevyriausybinėms organizacijoms.

Vaiko teisių apsaugos skyriaus specialistai be anksčiau išvardintų funkcijų dar reaguoja į telefoninius skambučius. Nedelsdami tikrina informaciją, vyksta į vietą, teikia pagalbą vaikui, prireikus jį paima iš šeimos ir apgyvendina globos namuose, jei nėra galimybės perduoti artimam asmeniui, galinčiam juo pasirūpinti.

VTAS taip pat kaupia ir analizuoja pranešimus apie smurtą patyrusius ir smurtaujančius vaikus, inicijuoja šiems vaikams ir jų tėvams specialistų ir institucijų būtinos pagalbos suteikimą bei kreipiasi į atitinkamas teisėsaugos institucijas dėl asmens, keliančio grėsmę vaiko saugumui ir sveikatai dėl patraukimo administracinėn ar baudžiamojon atsakomybėn.

Vaiko teisių apsaugos skyrius renka medžiagą ir saugo socialinės rizikos šeimos, globos bei įvaikinimo bylas bei turi ir kitų funkcijų, nustatytų įstatymu, ir kitų teisės aktų (LR Vyriausybės nutarimas. Bendrieji vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatai 2009).

LR Vaiko teisių apsaugos kontrolierė E. Žiobienė savo 2010 m. ataskaitoje teigia, kad ypač aktualios „visų vaiko teisių apsaugos sistemą sudarančių institucijų funkcijų įgyvendinimo, veiklos darnos, koordinavimo ir bendradarbiavimo trūkumo problemos bei institucijų, kurioms vaiko teisių apsauga yra papildoma funkcija, formalus požiūris į vaiko teisių ir jo teisėtų interesų apsaugą“ (LR Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus. 2010 m. veiklos ataskaita).

Apibendrinant paskutinį poskyrį, galima būtų teigti, kad VTAS yra pagrindinė institucija, kuri savivaldybės teritorijoje gina vaiko teises ir jo interesus. VTAS funkcijos yra plačiai apibrėžtos, nors matyti, kad daugelis VTAS atliekamų funkcijų nėra reglamentuotos nuostatuose.

1.1.2. Vaiko teisių apsaugos skyriaus vykdomų teisės aktų analizė

Vaiko teisių apsaugą reglamentuojančiuose teisės aktuose yra numatytos įvairios priemonės, kaip apginti vaikų teises, kaip juos apsaugoti nuo neigiamos, žalą jų vystimuisi darančios aplinkos ir suteikti galimybę užaugti sveikais, visaverčiais valstybės piliečiais.

Vieni svarbiausių dokumentų, kuriais vadovaujasi VTAS, gindamas vaikų teises ir jų teisėtus interesus, tai:

1. Jungtinių Tautų Vaiko teisių apsaugos konvencija, kuri Lietuvoje įsigaliojo 1992 m. kovo 1 d.
2. LR Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas, įsigaliojęs 1996 m. kovo 14 d. (pažymėtina tai, kad šiuo metu yra parengtas naujas šio įstatymo pakeitimo projektas).
3. Vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatai, patvirtinti LR Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. gegužės 28 d. įsakymu Nr. A1-145.
4. Vaiko globos organizavimo nuostatai, patvirtinti nauja redakcija LR Vyriausybės 2012 m. birželio 27 d. nutarimu Nr. 806.
5. LR vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonės įstatymas (priimtas 2007 m.), kurio nauja redakcija įsigaliojo nuo 2011 m. sausio 1 d.

Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos (toliau – Konvencija) valstybės dalyvės pripažįsta, kad visose pasaulio šalyse yra vaikų, kurie gyvena labai sunkiomis sąlygomis ir tokiems vaikams reikalingas ypatingas dėmesys. Konvencija numato, jog svarbiausia yra vaiko interesai (Žmogaus teisės. Jungtinių Tautų dokumentai 2002, p. 114-115).

Lietuvos Respublika Konvenciją ratifikavo 1995-07-03, taip įsipareigodama užtikrinti vaikams joje numatytas socialines, ekonomines, politines jų teises. Remiantis Konvencija ir kitais teisės aktais 1996 m. buvo priimtas LR Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas.

LR Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo paskirtis yra gerinti vaikų teisinę apsaugą šalyje. Įstatymas įtvirtina pagrindines vaiko teises ir laisves, reguliuoja vaiko elgesio kontrolę bei numato jo atsakomybę, nustato tėvų ar kitų asmenų atsakomybę už vaiko teisių pažeidimus, numato vaiko teisių apsaugos institucijų sistemą ir jų veiklos teisinius pagrindus. Kaip ir Jungtinių tautų Vaiko teisių konvencija, šis įstatymas teigia, kad pirmiausia turi būti atsižvelgiama į vaiko interesus. LR Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo II skyrius numato, kad kiekvienas vaikas turi teisę gyventi ir augti, būti sveikas, turi teisę į individualybę ir jos išsaugojimą, į asmeninį gyvenimą, asmens neliečiamybę ir laisvę. Įstatymas taip pat įtvirtina vaiko teisę į gyvenimo sąlygas, būtinas jo fiziniam, protiniam, dvasiniam vystimuisi. Vadovaujantis įstatymo nuostatomis, kiekvienas vaikas turi turtinių teisių, teisę į gyvenamąjį būstą, mokslą, religiją, žodžio laisvę ir t.t. Vaikas privalo turėti poilsį ir laisvalaikį, atitinkantį jo poreikius, amžių bei sveikatą. Šio įstatymo II skyrius taip pat numato vaikų, priklausančių LR tautinėms bendrijoms, teises, vaiko pabėgėlio teises bei

nurodo, kad kiekvienas vaikas turi teisę dalyvauti vaikų apsaugos programose (Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad šiuo metu yra parengtas LR Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pakeitimo projektas (toliau-Projektas). Pažymėtina, kad vadovaujantis Projektu, keisis įstatymo pavadinimas – jis vadinsis „Lietuvos Respublikos Vaiko apsaugos įstatymas“. Šiuo įstatymu planuojama reglamentuoti kur kas platesnius teisinius santykius nei LR Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu. Visų pirma, projekte yra numatyti vaiko apsaugos užtikrinimo principai (ko nėra dabartiniame Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme):

- Įstatymo viršenybės – vaiko apsauga užtikrinama vadovaujantis LR Konstitucija, JT vaiko teisių konvencija bei kitomis tarptautinėmis sutartimis ir susitarimais, LR įstatymais ar kitais teisės aktais ir principais.
- Vaiko interesų prioritetiškumo – priimant sprendimus ar imantis bet kokių veiksmų, turi būti vadovujamasi vaiko interesais.
- Dalyvavimo – vaiko apsaugą užtikrinančių paslaugų organizavimo bei teikimo klausimai sprendžiami kartu su vaiko tėvais, išklausoma vaiko nuomonė, atsižvelgiant į jo amžių bei brandą.
- Subsidiarumo – vaiko apsaugą pirmiausia užtikrina vaiko tėvai ar kiti vaiko atstovai pagal įstatymą, o valstybė teikia paramą tėvams ar kitiems vaiko atstovams pagal įstatymą, kurie negali užtikrinti vaiko gerovės.
- Bendradarbiavimo – Valstybės bei savivaldybių institucijos ar įstaigos, vykdydamos funkcijas, susijusias su vaiko apsauga, bendradarbiauja tarpusavyje, o prireikus teikia viena kitai reikalingą informaciją ar kitokią pagalbą.
- Prieinamumo – vaiko apsaugą užtikrinančios paslaugos organizuojamos kuo arčiau vaiko gyvenamosios vietos bei jos turi atitikti vaiko ir šeimos poreikius.
- Efektyvumo – vaiko apsauga valdoma, o paslaugos organizuojamos bei teikiamos siekiant gerų rezultatų, racionaliai naudojant turimus išteklius.
- Visapusiškumo arba kompleksiško – vaiko apsauga valdoma, o paslaugos organizuojamos derinant jas su socialine parama, užimtumu, sveikatos priežiūra, švietimu ir ugdymu, socialinio būsto suteikimu, vaiko apsaugą užtikrinančių priemonių taikymu, drausmės bei auklėjamojo poveikio priemonėmis vaikui.

Vaiko apsaugos įstatymo projektas numato – viena iš vaiko teisių yra gyventi su tėvais. Kai kada vaikas gali būti išskirtas su jais, tačiau tik siekiant apsaugoti vaiką šiame įstatyme nustatytais atvejais. Projekte yra numatoma, kad vaikas turi teisę dalyvauti visuomenės gyvenime bei priimant su juo susijusius sprendimus ir būti išklaustytas atsižvelgiant į jo amžių ir brandą. Projektas reglamentuoja nelydimų nepilnamečių teises, t.y. gauti pagalbą ir apsaugą, kurią reglamentuoja LR užsieniečių teisinės padėties įstatymas bei kiti teisės aktai. Pažymėtina tai, kad Projekte įtvirtinama

nauja vaiko pareiga – „nesilankyti viešose vietose po 22 valandos (vasarą po 23 valandos) be tėvų ar kito pilnamečio asmens.“ Taip Projekte numatyta nauja pareiga – t.y. draudimas palikti vaiką iki 7 (alternatyva – 10) metų be pilnamečių ar vyresnių kaip 14 metų asmenų priežiūros. Projekte yra numatyta kitų pilnamečių fizinių asmenų, faktiškai gyvenančių ar prižiūrinčių vaiką, teisė atstovauti vaikui, tačiau tik skubiais atvejais (kai reikalinga apsaugoti vaiko sveikatą, gyvybę, kitas teises ir teisėtus interesus), o vaiko atstovai pagal įstatymą negali būti su vaiku. Šiandien vaikui atstovauti gali tik įstatyminiai jo atstovai (tėvai, globėjai/rūpintojai). Įtvirtinus nuostatą, kad vaikui gali atstovauti ir kiti asmenys, galimai atsirastų piktnaudžiavimo atveju, kadangi Projekte nėra numatyta, kokie atvejai laikytini skubiais, kaip įstaiga turėtų patikrinti, ar vaiką atstovaujantis/lydintis asmuo faktiškai gyvena su juo, ar tėvai tikrai negali jam atstovauti.

Naujajame Projekte numatomos vaiko teisių apsaugą užtikrinančios priemonės:

- Prevencinės priemonės vaikui ir jo šeimai – orientuotos į vaiko atstovų pagal įstatymą atsakomybės stiprinimą bei paslaugų vaikui ir jo šeimai prieinamumo užtikrinimą. Numatoma, kad visas prevencijos priemones vaikui ir šeimai įgyvendina švietimo, sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų, teisėsaugos ir kitos kompetentingos institucijos ir organizacijos.
- Intervencinės priemonės vaikui ir jo šeimai – tai vaiko apsaugą užtikrinančios priemonės, kurios skirtos teikti specialistų priežiūros reikalaujančią kompleksinę pagalbą vaikui ir šeimai, siekiant pašalinti vaiko apsaugos pažeidimus bei kitus socialinės rizikos veiksnius.
- Integracinės priemonės vaikui ir jo šeimai – tai priemonės, kurios užtikrina vaiko apsaugą bei siekia grąžinti vaiką į šeimą ir atstatyti šeimos tarpasmeninius santykius, padėti rengti vaiką savarankiškam gyvenimui ir užtikrinti jo dalyvavimą visuomenės gyvenime.

Kitaip nei LR Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas, Projektas numato vaiko apsaugos organizavimą. Šio projekto 24, 25 straipsniai nurodo, kad bet koks asmuo, turintis bet kokios informacijos, jog yra neužtikrinama vaiko apsauga, taip pat apie vaiko elgesį keliantį pavojų jo sveikatai ar gyvybei, o gydymo įstaigos nepaisant konfidencialumo, gydytojo pareigos saugoti informaciją apie paciento sveikatą, privalo nedelsdamos apie tai informuoti vaiko gyvenamosios vietos savivaldybės administracijos VTAS arba policiją. Projekto 28 straipsnis numato paslaugų vaikui ir jo šeimai teikimą bei jo skubų paėmimą iš vaiko atstovų pagal įstatymą be jų sutikimo. Vaikas iš šeimos gali būtų paimtas, kai yra smurtaujama ar kitaip sukeliamas pavojus vaikui jo gyvybei ar sveikatai (sąlygos nesikeičia nuo dabar galiojančių). (LR Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pakeitimo projektas).

LR vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas numato vaiko apsaugą nuo neigiamos socialinės aplinkos įtakos. Tai apsauga nuo alkoholinių gėrimų, rūkymo bei narkotinių, nuodingųjų ar kitų stipriai veikiančių priemonių bei medžiagų vartojimo. Taip pat vaiko apsauga nuo seksualinio

išnaudojimo bei visuomenės informavimo priemonių, filmų, žaidimų, „kurie tiesiogiai skatina ar propaguoja karą, žiaurų elgesį, smurtą, pornografiją ar kitaip kenkia vaiko dvasiniam bei doroviniam vystymuisi“ (LR vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas). Vaiko apsaugos įstatymo projektas reglamentuoja „Asmenų, teistų už nusikaltimus vaiko seksualinio apsisprendimo laisvei ar neliečiamumui, darbo apribojimus“ (LR vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pakeitimo projektas). Įstatymo pakeitimo projekte nurodoma, kad tokiems asmenims yra draudžiama verstis individualia veikla bei dirbti vaikų socialinėse, sveikatos priežiūros, sporto, švietimo įstaigose, įmonėse ar organizacijose, jei šis darbas yra tiesiogiai susijęs su vaikų auklėjimu, mokymu, priežiūra ar jų saugumo užtikrinimu.

Šiandien mūsų valstybėje vaiko globą (rūpybą) reglamentuoja LR Vaiko globos organizavimo bei vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatai. Pastebėtina tai, kad LR Vaiko apsaugos įstatymo projekte aptariama vaiko globa (rūpyba) ir įvaikinimas. Tačiau projektas nenumato vaiko laikinosios globos (rūpybos) bei vaiko globos tėvų prašymu institutų. Darytina išvada, kad galimai šių institutų nebeliks. Be to, Projekte nurodoma, jog vaiko globa (rūpyba) nustatoma teismo nutartimi. Iki šios dienos pagal LR vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatus laikinoji globa (rūpyba) ir vaiko globa tėvų prašymu nustatoma vaiko teisių apsaugos skyriaus teikimu savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu. (LR Vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatai).

Ivakinimo institutą šiuo metu reglamentuoja LR CK 3-ios knygos IV dalis. Nors Projektas taip pat reglamentuoja įvaikinimą, iš esmės pakitimų nėra.

2012 m. LR Vyriausybė patvirtino naujus vaiko globos organizavimo nuostatus. Šie nuostatai įsigaliojo 2012 m. rugsėjo 1 d. Nuostatuose plačiau apžvelgiamas asmens pasirengimas tapti vaiko globėju (rūpintoju). Be to, Nuostatuose įtvirtintas globos (rūpybos) nustatymas ir vykdymas, numatyta vaiko globos (rūpybos) priežiūra, jos pasibaigimas. Šių nuostatų naujoje redakcijoje numatyta galimybė globėju (rūpintoju) tapti asmeniui, gyvenančiam užsienyje. Tačiau nurodoma, jog toks žmogus turi būti vaiko giminaitis bei privalo turėti užsienio valstybės kompetentingų institucijų sutikimą ar leidimą vykdyti vaiko globą (rūpybą) (LR vaiko globos organizavimo nuostatai, 2012).

LR Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo tikslas ir paskirtis yra sukurti vaiko teises ir teisėtus interesus bei visuomenės saugumo poreikius atitinkančią elgesio problemų turinčio vaiko socializacijai, ugdymui bei švietimo ir kitos pagalbos teikimui skirtą vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių sistemą, kuri padėtų vaikui įveikti ydingą elgesį. Šis įstatymas numato minimalios ir vidutinės priežiūros priemones, jų skyrimo, pratęsimo, pakeitimo ar panaikinimo tvarką bei numato vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros auklėjimo priemones ir vykdymą (LR vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas). Vaiko minimali ir vidutinė

priežiūra įstatyme apibūdinama kaip vaikui teikiama švietimo ar kita pagalba bei kitos paslaugos, kuriomis siekiama teigiamų vaiko elgesio pokyčių. Atkreipiamas dėmesys, kad yra dvi vaiko priežiūros formos:

- Minimali priežiūra – tai įpareigojimas, kurį vykdant vaikui teikiama švietimo pagalba, dienos socialinės priežiūros ar kitos paslaugos, neatskiriant vaiko nuo jo tėvų ar kitų jo atstovų pagal įstatymą.
- Vidutinė priežiūra – tai toks įpareigojimas, kurį vykdant vaikas yra atskirtas nuo tėvų ar kitų jo atstovų pagal įstatymą, t.y. jis yra ugdomas, prižiūrimas bei jam teikiama švietimo pagalba ar kitos paslaugos vaikų socializacijos centre.

Pažymėtina, kad vaikui minimalios ir vidutinės priežiūros priemonės skiria savivaldybės, kurioje vaikas gyvena, administracijos direktorius, o vidutinės priežiūros priemonė skiriama tik gavus teismo leidimą. Savivaldybės administracijos vaiko gerovės komisijos posėdyje turi būti išklaudyta vaiko ir kitų posėdžio dalyvių nuomonė. Norint apsaugoti vaiką nuo galimo neigiamo poveikio, posėdyje vaikas gali nedalyvauti, tačiau, tokiu atveju vaiko nuomonė turi būti išklaudyta VTAS specialistų, o vėliau posėdyje įvertinama. Posėdyje VTAS atstovas privalo pateikti išvadą dėl vaiko minimalios ar vidutinės priežiūros priemonės skyrimo, pratęsimo, pakeitimo ar panaikinimo.

Apibendrinant minėtus dokumentus, galima teigti, kad pagrindinis vaiko teisių apsaugos principas, kurį išskiria visi šie dokumentai yra toks, kad pirmiausia privaloma atsižvelgti į vaiko interesus. Vaiko interesai suvokiami plačiaja prasme, t.y. vaikas turi ne tik teisių, bet ir pareigų. Savo pareigų vaikui nevykdant, valstybė privalo imtis priemonių, kad vaikas išaugtų doru, socialiu piliečiu. Atkreipiamas dėmesys, kad daugeliu atveju yra svarbi vaiko nuomonė, tačiau reikia nepamiršti, kad ne visada vaiko norai atitinka jo interesus.

Darbe analizuotas LR Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pakeitimo projektas, kuriame plačiau apžvelgiama vaiko teisių apsauga, aptariamoms paslaugų vaikui teikimo, globos (rūpybos) bei įvaikinimo procedūros, parodo, jog valstybė stengiasi kuo plačiau reglamentuoti vaiko teisių apsaugos sritį. Kol kas nėra aišku, ar projektas bus patvirtintas, tačiau vien jau faktas, kad jis yra parengtas ir svarstomas, leidžia mums numatyti kintančias tendencijas vaiko teisių apsaugos srityje.

1.2. Tarpinstitucinio bendradarbiavimo raiškos tendencijos vaiko teisių apsaugos skyrių sistemoje

Pastaraisiais dešimtmečiais vis dažniau atsiranda poreikis kooperuotis ir bendradarbiauti. Visuomenėje bendradarbiavimą imta suvokti kaip bendravimą, siekiant bendro tikslo. Manoma, jog bendradarbiaujant galima pasiekti greitesnių, efektyvesnių rezultatų.

R. Malinauskas (2000, p. 122-126) nurodo, kad žmonių tarpusavio bendradarbiavimas buvo ir yra sociologinių ir psichologinių mokyklų tyrimo objektas. Autoriaus nuomone, šiandieninėje visuomenėje žmonių tarpusavio santykiai yra sutrikę, nevisaverčiai. Tokia visuomenė negali spręsti savo problemų, būtent todėl bendravimas yra vienas efektyviausių visuomenės saviraiškos šaltinių. R. Malinauskas (2000), nagrinėdamas žmonių bendravimo ir bendradarbiavimo problemas bei pedagogų socialinio rengimo būtinybę, tyrinėjo daugelį psichologinių teorijų. Savo darbe autorius pabrėžė, kad A. Adleris (1870-1937) daug dėmesio skyrė žmonių bendravimui ir bendradarbiavimui. Žmogus arba atitolsta nuo kitų, arba išmoksta bendrauti ir bendradarbiauti. Anot R. Malinausko, Adleris pabrėždamas tarpasmeninį ir socialinį individualiosios psichologijos pobūdį įvedė naują terminą – „socialinis interesas (bendrumo jausmo poreikis)“. R. Malinauskas mini ir kito amerikiečių psichologo H. Salivano (1892-1949) idėjas, išryškindamas, kad žmogus pats save sukuria bei atskleidžia bendraudamas ir bendradarbiaudamas tik su kitais žmonėmis. R. Malinauskas cituoja psichologo H. Salivano mintį, jog asmenybė „formuojasi ir funkcionuoja kaip tarpasmeninių ryšių laukas, todėl asmenybę apibūdinti ir jai daryti poveikį galima tik per santykį, kuriame dalyvauja mažiausiai du žmonės“. R. Malinauskas savo darbe mini kitą nefroidistinės krypties autorių E. Fromą (1900-1980), kuris pabrėžia, jog vienas žmogus negali sukurti savo asmeninio tapatumo, todėl tenka formaliai ar neformaliai, tačiau jungtis su kitais, kurių idėjos bei siekiai yra panašūs. R. Malinauskas daug dėmesio skiria humanistinės psichologijos atstovams – A. Maslowui (1908-1970) ir K. Rodžersui (1902-1987). Autorius teigia, kad humanistinės psichologijos tikslai yra žmonių veikimo kartu tobulinimas. Humanistinė psichologija suburia filosofus, psichologus, sociologus bei pedagogus, bei visus, kurie ieško pozityvių bei gyvenimą įtvirtinančių žmogaus psichinės prigimties tyrimo bei analizės metodų. Autoriaus teigimu, pagal psichologą A. Maslową, bendravimo ir bendradarbiavimo poreikių patenkinimas – būtina asmenybės savirealizacijos sąlyga. R. Malinauskas apibendrinamas savo darbą teigia, kad socialinės psichologijos atstovai mano, jog žmonės bendradarbiauja tuomet, kada vienas kitam padeda realizuoti poreikius, o tuo pačiu patiria abipusę naudą. Galimybė bendradarbiauti čia lyginama, su didžiausia žmogaus vertybe, kurios negalima išmokti teorinėmis studijomis, reikalinga pavyzdinga bendravimo ir bendradarbiavimo praktika.

Anot P. Tarasevičiaus (2007, p. 19), teorinis domėjimasis bendradarbiavimu egzistuoja nuo žmonijos atsiradimo. Seniausios antikos laikų patarlės ir legendos atskleidžia žmonių suvoktą bendradarbiavimo elementų svarbą. Autorius teigia, kad žymiausi antikos laikų filosofai, tokie kaip Platonas, Aristotelis manė, kad bendradarbiavimas yra geros valstybės pagrindas. Šiandien bendradarbiavimo sąvokos analizuojamos ekonomikoje, teisėje, sociologijoje.

- Ekonomikoje bendradarbiavimas suprantamas, kaip įvairaus skaičiaus žmonių bendras dalyvavimas viename ar keliuose tarpusavyje susijusiuose darbo procesuose arba kaip tam tikra bendrija žmonių, dirbančių dėl bendro tikslo.
- Sociologijoje jis suprantamas, kaip asmenų arba socialinių grupių bendravimas jiems siekiant padėti įgyvendinti vienas kito poreikius. Bendradarbiaudami individai arba socialinės grupės veikia vieni kitus, prisitaiko prie kito veiksmų, situacijos, supranta šių veiksmų prasmę, pasiekia atitinkamą solidarumą bei sutarimą.
- Teisėje bendradarbiavimas suprantamas, kaip vieningi veiksmai dėl vieno bendro tikslo, o ne šiaip bendri veiksmai, vykstantys tuo pat metu.

Šiuo metu Lietuvoje bendradarbiavimas skatinamas įvairių institucijų, valstybinių ir nevalstybinio pobūdžio, savivaldos arba vietinio lygmens ir valstybės mastu veikiančių institucijų (Kalesnykas R. 2000, p. 22).

Visa žmogaus veikla yra nuolatinis bendradarbiavimas. Žmonės kalba bendra kalba, turi bendrus įstatymus, pagal kuriuos elgiasi, gyvena šeimose bei praleidžia laiką įvairiose bendruomenėse, tarpusavyje susietose bendrų interesų (Teresevičienė M. Gedvilienė G. 1999, Vilnius. p. 19).

A. Anzenbacher (1992, p. 235) pažymi, kad bendruomenė yra socialinio bendradarbiavimo erdvė. Ji formuojasi remdamasi poreikių sistema, o kiekvieno žmogaus poreikiai verčia bendradarbiauti su kitais.

S. Ališauskienė, D. Čegyte (2009, p. 37) savo straipsnyje teigia, kad bendradarbiavimas tai pasidalytos problemos supratimas ir sprendimas. Bendradarbiavimo santykius lemia bendruomenė ir veiklos specifika. Efektyvus bendradarbiavimo kultūra formuojasi savanoriškos, skatinančios tobulėti veiklos pagrindu, kai skirtingų profesijų žmonių derinys komandoje daro didelę įtaką jos veiklos rezultatams. Įvairių asmenybių bruožų samplaika skatina komandą dirbti efektyviai, nes tuomet nariai gali mokytis vienas iš kito, papildyti vienas kitą, diskutuoti, ieškoti geriausio sprendimo, kylančiai problemai spręsti.

Anot A. G. Raišienės (2006, p. 39-43), šiandieninėje visuomenėje bendradarbiavimo procesus palaiko ne tik privatus sektorius, bet ir vyriausybė bei vietos savivaldos institucijų vadovai įvairiais projektais ir iniciatyvomis. Savivaldos institucijų, privačių ir pelno nesiekiančių organizacijų bendra veikla abipusiams tikslams pasiekti vadinama įvairiai: partneryste, aljansu, bendradarbiavimu, sąjunga, kooperacija ir pan., tačiau „bendradarbiavimas“ yra plačiausia sąvoka. Bendradarbiavimas apibrėžiamas nustatant tarpusavio pasitikėjimo, bendros veiklos koordinavimo bei išteklių pasidalijimo tarp dalyvių lygmenį. Šis lygmuo priklauso nuo savivaldos institucijų ir privačių bei nepelno organizacijų bendram tikslui pasiekti keliamų uždavinių. Kuo bendradarbiavimas glaudesnis, tuo geresnių rezultatų iš tarporganizacinės veiklos galima tikėtis.

R. Petrauskaitė, A. Raipa (2007, p. 245-248) teigia, kad modernios visuomenės plėtros dinamika bei darna pirmiausia remiasi partneryste tarp jos sektorių. Partnerystės principas suteikia galimybę valdžios ir nevyriausybiniam sektoriams, išnaudojant kiekvieno jų galias, prigimtis, misijas, kompetencijas, išteklius, sujungti jas į kryptingą ir subalansuotą bendruomenės problemų paiešką ir sprendimą. Autoriai pažymi, kad partnerystė gali būti dviejų tipų:

- Viešojo sektoriaus partnerystė, kuri apima tarpvyriausybines partnerystes – tai bendradarbiavimas tarp to paties lygio bei skirtingų lygių valdžios institucijų.
- Viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė, kuri apima atskirų organizacijų viešajame ir privačiajame sektoriuose bendradarbiavimą, kurio pagrindas yra teikti kokybiškas, viešojo sektoriaus kompetencijai priskiriamas paslaugas ir plėtoti šioms paslaugoms teikti reikalingą infrastruktūrą. Tokios partnerystės tikslas yra efektyvus apibrėžtos užduoties įvykdymas.

Pasak A. G. Raišienės (2006 p. 39-47), partnerystė yra viena iš bendradarbiavimo formų, o jos sudarymo poreikis gali būti nulemtas tam tikros situacijos (pvz., smurto vaikų atžvilgiu masto tyrimai).

Kaip nurodo E. Vosylienė (2009, p.46), institucinis bendradarbiavimas suprantamas kaip bendradarbiavimas tarp organizacijų, kai yra susitarimas dėl bendrų dalykų, žinių, užduočių pasidalijimas, veiklos ir atsakomybių pasiskirstymas, siekiant bendro tikslo, žinoma, čia yra pripažįstamas lygiavertiškumas, pasitikėjimas priimant bendrus sprendimus. Autorė išskiria du bendradarbiavimo lygmenis:

- Institucinis – kai dirba tik tos institucijos specialistai.
- Tarpinstitucinis – kai dirba daugiau, įvairesnių institucijų specialistų, pvz., VTAS specialistas, socialinis darbuotojas, policijos pareigūnas, ugdymo įstaigos specialistas ir t.t.

Anot R. Kontautienės (2010, p. 123), kiekvienas žmogus geriausių savo darbo rezultatų gali pasiekti toje organizacijoje, kur yra skatinamas bendradarbiavimas. Akivaizdu, kad bendradarbiavimas gerina darbo rezultatus, todėl šiuolaikinėje organizacijoje vadovas turi sugebėti:

- Sukurti pasitikėjimo atmosferą.
- Ugdyti pozityvią tarpusavio priklausomybę.
- Skatinti asmeninį bendravimą.

Autorės teigimu, bendradarbiavimą sudaro pasitikėjimas žmonėmis. R. Kontautienė (2010) nurodo, kad be pasitikėjimo neįmanoma sėkmingai vadovauti bei vykdyti neeilinių užduočių. Kaip jau minėta, VTAS susiduria su daugeliu problemų, kurias reikia spręsti greitai ir objektyviai. Todėl tarpinstitucinis bendradarbiavimas, grindžiamas pasitikėjimu, ypač svarbus. Institucijų specialistai turi būti mokomi bendradarbiauti. Anot R. Kontautienės (2010, p. 125), vienas svarbiausių bendradarbiavimo elementų yra tarpusavio priklausomybės suvokimas: kiekvienos institucijos specialistas turi suvokti, kad jų asmeninė sėkmė priklausys nuo kitų kolegų asmeninės sėkmės. Jei

nebus suvokimo, kad yra siekiamas bendras rezultatas, nebus įmanoma sėkmingai bendradarbiauti, o pasiekti problemų sprendimo rezultatai nebus sėkmingi. Autorė nurodo, keletą būdų bendradarbiavimo santykiams ugdyti. R. Kontautienė (2010, p. 126-127) teigia, kad institucijų vadovai privalo, komandoje tarp partnerių nustatyti abipusiškumo normas. Juk kiekvienoje veikloje yra susiduriama su daugybe situacijų, kada kiekvienas individas ar grupė nusprendžia bendradarbiauti ar ne. Toks asmeninis žmogaus ar grupės apsisprendimas nulemia vieną iš dviejų strategijų – bendradarbiauti ar konkuruoti, o tai lemia galutinį problemos sprendimo rezultatą. Antra, itin svarbus sėkmingam bendradarbiavimui – darbuotojų suvokimas, jog bendradarbiaudami su kitais jie turės asmeninės naudos, todėl vadovai turi pasistengti, kad darbuotojai suprastų vieni kitus bei matytų bendradarbiavimo naudą.

R. Malinauskas (2000, p. 132) pažymi, kad noro bendradarbiauti nepakanka, reikia mokėti bendrauti. Autorius teigia, kad reikia mokytis bendrauti. R. Malinauskas nurodo, kad geriausia išmokti bendradarbiauti taikant grupinius aktyvaus socialinio psichologinio rengimo metodus. Autorius teigia, kad beveik visų socialinių psichologinių pratybų tikslas yra ugdyti tarpusavio jautrumą, empatiją, suvokimo tikslumą ir pan. R. Malinauskas nurodo, kad socialinės psichologinės pratybos turi vykti žmonių grupėje. Anot jo ugdant bendradarbiavimą grupinius metodus galima suskirstyti į tris grupes:

- Diskusiniai metodai – tai grupinės diskusijos, kuriose aptariami įvykiai iš praktikos. Autorius teigia, kad šis metodas siejamas su Piažė darbais, kuriuose parodoma, kaip diskusijos padeda vaikui atsikratyti egocentriško mąstymo bruožų bei išmokti priimti kitų nuomonę. R. Malinauskas teigia, kad diskusija grupėje padidina motyvaciją, dalyviai įsitraukia į nagrinėjamų problemų sprendimą.
- Žaidimų metodai skirstomi į operacinius (dalykinius) ir vaidybinius (su dramos elementais). Autoriaus teigimu, operaciniai žaidimai turi iš anksto numatytą scenarijų, kuriame matomi geri ir blogi sprendimai bei jų pasekmės. Vaidybiniai žaidimai skatina ugdytinį įsijausti į situacijas, kurios atitinka jo realią bei reikšmingą veiklą, tada jis turi keisti savo nuostatas, kad ateityje optimizuotų savo elgesį panašiose situacijose.
- Sensityvusis treningas orientuotas į savęs supratimą, jautrumą bei empatiją. Taikant šį metodą reikia sugebėti įsijausti į kito žmogaus padėtį. Autoriaus teigimu, metodas pagrįstas ugdytinių jausmų bei emocijų išreiškimu, o pats mokomasis efektas pasiekiamas bendraujant, o ne iš dėstytojo ar grupės vadovo (Malinauskas R. 2000, p. 132-133).

Kaip teigia Karl Prammer (2012) bendradarbiavimas leidžia žmonėms pasiekti tikslus, sutelkiant interesus, talentus ir kitus išteklius. Šiais laikais institucijos siekia bendradarbiauti su kitomis organizacijomis, ne tik sprendžiant atsitiktinius klausimus, bet ir sudėtingas socialines problemas. Karl Prammer nurodo, kad visos institucijos turi skirtingas sistemas, kompetencijas ir

struktūras, jose dirbantys specialistai yra įvairių interesų, profesijų, todėl šią įvairovę reikia harmonizuoti per sutartis ir griežtas taisykles. Karl Prammer straipsnyje teigiama, kad bendradarbiavimo partneriai ne tik veikia skirtingomis kompetencijomis, struktūromis, tačiau taiko ir skirtingus teisinius reglamentus. Norint sukurti tvarią ir veiksmingą bendradarbiavimo sistemą, plėtros procesai turi būti organizuojami iš viršaus į apačia ir iš apačios į viršų t.y. turi būti grįžtamasis ryšys. Siekiant sėkmingo bendradarbiavimo visos institucijos turinčios skirtingus interesus, požiūrius, veiksmų logika turi būti įtrauktos į šį procesą. Visos šios pastangos padėtų sumažinti ar minimalizuoti kylančias problemas.

Apibendrinant minėtų autorių mintis, galima teigti, kad bendradarbiavimas tai tam tikros grupės narių ar institucijų bendra veikla, siekiant gerų darbo rezultatų. Tačiau, kaip minėjo S. Ališauskienė, D Čegyte (2009, p. 37) savo straipsnyje, svarbi yra bendradarbiavimo kultūra, ji turėtų būti savanoriška bei skatinanti tobulėti, kad skirtingų profesijų žmonės galėtų pasiekti gerų rezultatų. Sėkmingam bendradarbiavimui neužtenka vien palaikyti gerus santykius, turi būti aiškiai apibrėžtos partnerių bendradarbiavimo taisyklės. Kaip jau minėta, šiuolaikinėje visuomenėje žmogus mokosi ne tik savo vaikystėje ar paauglystėje, bet visą gyvenimą, todėl kiekvienos institucijos vadovai privalo ugdyti, skatinti savo pavaldinius bendradarbiauti, palaikyti draugiškus tarpusavio ryšius, nes tai turi didelę įtaką geriems darbo rezultatams, juk ir daugelis psichologų teigė, kad bendravimas ir bendradarbiavimas yra vienos didžiausių žmogaus vertybių. Tik bendradarbiaudamas žmogus pasiekia savirealizaciją, o save realizuojantis žmogus, geriau suvokia bei sprendžia iškilusias problemas.

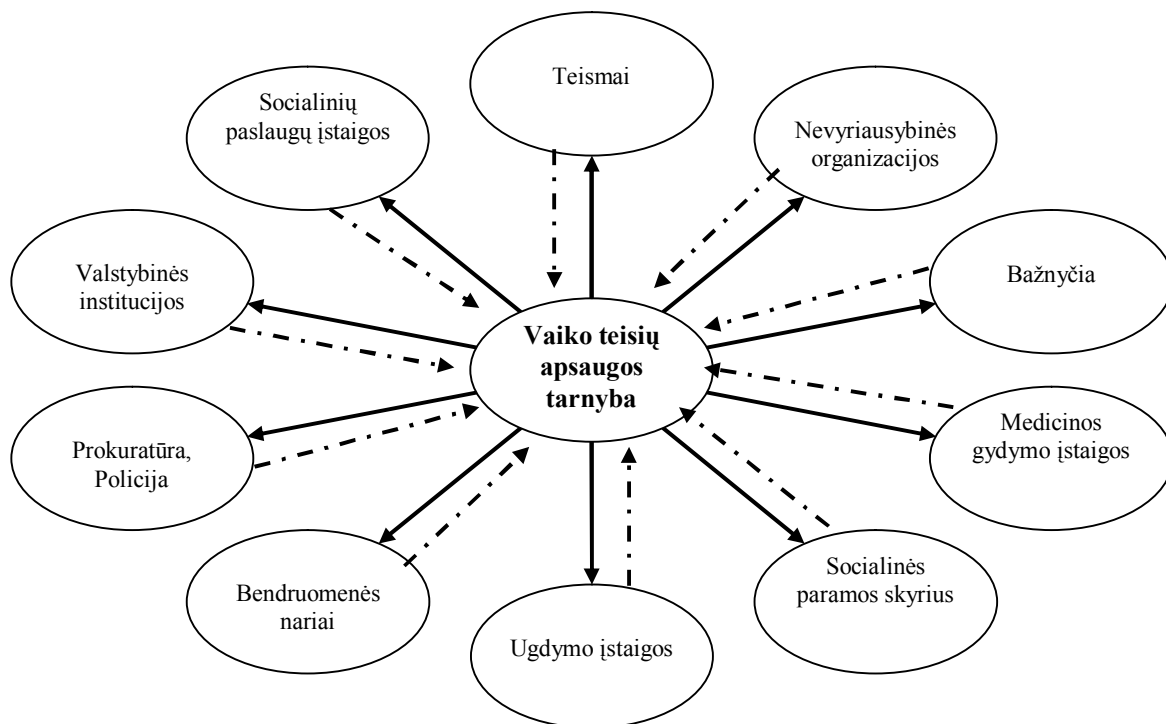
1.2.1 Vaiko teisių apsaugos skyrių partnerystės ryšiai su kitomis institucijomis ir jų svarba

Kaip jau minėta, tinkamas bendradarbiavimas – tai pats geriausias būdas spręsti iškilusias problemas. VTAS sprendžia daugybę problemų gindami vaikų teises ir teisėtus interesus. Todėl Vaiko teisių apsaugos skyriams yra būtina bendradarbiauti su kitomis institucijomis, vaikų tėvais ar kitais įstatymiais jų atstovais. Bendradarbiavimas su kitomis institucijomis yra viena svarbiausių veiklos sričių, kadangi jo metu yra gaunama svarbi informacija apie šeimas ir jų problemas. Minėta informacija skyrių specialistams yra naudinga, norint geriau išsiaiškinti problemos esmę ir rasti jai išspręsti tinkamus sprendimus.

Anot T. Tamošiūno, V. Želvytės (2010, p. 158-159), siekiant efektyvios vaiko teisių apsaugos yra būtinas glaudus vaiko teises įgyvendinančių institucijų bendradarbiavimas.

Kaip jau minėta, viena iš VTAS funkcijų yra bendradarbiavimas su švietimo, gydymo įstaigomis, policija ir kitomis teisėsaugos institucijomis, nevyriausybinėmis organizacijomis ir t.t. (LR Vyriausybės nutarimas. Bendrieji vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatai 2009).

D. Simonaitienė (2006) pateikia tarpinstitucinio bendradarbiavimo žemėlapi (žr. 1 pav.). Žemėlapyje pavaizduoti Vaiko teisių apsaugos skyrių santykiai su kitomis institucijomis.

1 pav. Vaiko teisių apsaugos tarnybos tarpinstitucinis bendradarbiavimas

(Šaltinis: Simonaitienė D. 2006)

Pateiktame žemėlapyje aiškiai matyti vaiko teisių apsaugos skyrių partnerystė su įvairiomis institucijomis, ne pelno siekiančiomis organizacijomis bei bendruomenės nariais.

Kiekvieno vaiko problema turi būti sprendžiama kompleksiskai. Į vaiko teisių apsaugą turi įsitraukti ne tik savivaldybių vaiko teisių apsaugos skyriai ar kitos valstybinės institucijos, bet ir bendruomenės nariai. Artimas institucijų, bendruomenės ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas padeda greičiau ir efektyviau išspręsti kylančias problemas, jas analizuoti ir priimti bendrą, teisiškai teisingą sprendimą vaiko atžvilgiu.

Bendradarbiavimas VTAS veiklai yra naudingas, nes suteikia galimybę nuolat keistis abipusiai naudinga ir svarbia informacija, galimybe pasiskirstyti veiklas arba užduotis, vienpusiams ar abipusiams tikslams įgyvendinti, dalytis idėjomis, siekti bendrų tikslų ir skubiai bei sėkmingai teikti pagalbą vaikui.

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie SADM specialistė R. Lapaitė (2010 p. 26-30) atliko tyrimą, kuriame teigia, kad VTAS ir Vidaus reikalų ministerijos pateikiama statistinė informacija apie smurtą patyrusius vaikus dažnai nesutampa. Skaičių nesutapimą lemia tai, kad dažniausiai vaikui patyrus smurtą, kreipiamasi į teisėsaugos organus, o ne į VTAS, tačiau teisėsaugos institucijos ne visada informuoja VTAS specialistus. Dažnais VTAS specialistai

informaciją gauna praėjus ilgam laikui. Savivaldybių vaiko teisių apsaugos skyriai, negavę svarbios informacijos apie vaikus, kuriems reikalinga pagalba, negali efektyviai veikti, sutrinka paramos ir pagalbos vaikui teikimas. Vaikas, nesulaukęs paramos ir palaikymo iš specialistų, aplinkos, lieka vienas su savo patirtimi, o tai turi neigiamos įtakos tolesnei vaiko raidai bei gyvenimo kokybei.

T. Tamošiūnas, V. Želvytė (2010, p. 158-159) nurodo, kad pagal galiojančius teisės aktus, vaiko teisių apsaugos sistemoje bendradarbiavimas akcentuojamas pakankamai. Tačiau išryškėja tai, kad bendradarbiavimas vyksta epizodiškai, informacijos pasikeitimai fiksuojami tik tada, kai reikia priimti sprendimą. Tada vyksta įvairaus pobūdžio atvejų analizė, tačiau po sprendimo priėmimo dažniausiai toks bendradarbiavimas vėl nutrūksta. T. Tamošiūnas, V. Želvytė teigia, kad bendradarbiavimą galėtų palengvinti informacinės technologijos, kuriomis VTAS ir socialiniai darbuotojai yra pakankamai aprūpinti. Literatūroje teigiama, kad šiuo metu VTAS ir socialinės paramos skyriaus darbą labai palengvino SPIS informacinė sistema, kurioje matomi šeimų įrašymai, išmokos ir pan., tačiau šios informacijos prieinamumas tik VTAS ir socialinės paramos skyriams sudaro didelių kliūčių plėtoti tarpinstitucinį bendradarbiavimą.

Apibendrinant galima teigti, kad bendradarbiaujant, keičiantis patirtimi ir žiniomis, įmanoma pasiekti gerų darbo rezultatų. Tačiau kyla klausimas, ar visada bendradarbiavimo procesas vyksta sklandžiai? Išskiriami keli VTAS ir kitų institucijų bendradarbiavimo privalumai: galimybė keistis pačia naujausia informacija, geriau suvokti esančią problemą bei įvertinti situaciją, efektyviau planuoti bei įgyvendinti savo veiksmus, laiku suteikti reikalingą vaikui pagalbą.

1.2.2. Šeima, kaip svarbiausia vaiko ugdymo (si) institucija

Šiandien daug diskutuojama apie šeimą, nors, kita vertus, lyg ir visiems aišku, kas yra šeima. Tikriausiai paprasčiausiai šeimą galima būtų apibūdinti kaip žmonių būrį, į kurį įeina tėvas, motina, vaikai bei seneliai. Kitaip tariant, šeima tai žmonės, kuriuos sieja artimas giminystės bei dvasinis ryšys. Pažvelgę į tolimą praeitį, galėtume teigti, kad tuomet šeimos vertybės buvo daugiau vertinamos, branginamos, gerbiamos, gaila, tačiau šiandieninėje visuomenėje daugelis šeimos vertybių nebetenka savo prasmės. Jos tarsi išnyko iš visuomenės. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje teigiama: „šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas“, „Valstybė saugo ir globoja šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę“. Tėvų pareiga auklėti savo vaikus dorais žmonėmis ir ištikimais piliečiais (LR Konstitucija, 1992 [Žiūrėta: 2012-09-30] Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>).

Anot K. Chafin (1978, p.13-15), šeima yra svarbiausia visuomenės institucija. Jei šeima, kaip institucija nusilpsta, nusilpsta ir visos kitos visuomenės institucijos. Šeima yra pagrindinis visuomenės darinys, pagrindžiantis kitus jos darinius. Kiekviena įtaka, silpninanti šeimą,

neabejotinai silpnina ir pačią visuomenę. Viskas kas yra daroma vardan stiprios, sveikos, laimingos šeimos, didina galimybes sukurti stiprią ir sveiką visuomenę. Visos pastangos įveikti problemas, nesistengiant analizuoti jų ištakų šeimoje yra pasmerktos.

R. Grigas (1988, p. 5) šiuolaikinę šeimą palygino su prieštaringų ir supainiotų problemų kamuoliu. Jo teigimu, sunku būtų rasti koki nors socialinį procesą ar reiškinį, kuris tiesiogiai ar netiesiogiai nepalietų šeimos pagrindų.

Šiuolaikinę šeimą būdingais jiems metodais nagrinėja daugelis mokslų: edukologija, psichologija, istorija, sociologija, etika, teisė ir kiti. Šių mokslų pagrindu susiformavo naujas integralus mokslas – šeimotyra, kurio objektas yra šeima, kaip holistinis, biosocelinis vienetas, nepakartojamas fenomenas (Rupšienė L. 2001, p. 7). Autorė savo knygoje „Šeimotyros įvadas“ cituoja Maceinos mintį: „Šeima yra tasai pradas, kuris skleistina tautybę individuose ir kuris parengia tautos buvimui pagrindinius principus“ (Rupšienė L. 2001, p. 29).

Anot J. Litvinienės (2002, p. 6-9), nuo pat gimimo žmogui yra būdingas socialumas, gimusį kūdikį supa žmonės, kurie bendrauja su juo bei tenkina pagrindinius jo poreikius. Šeima – tai pirmoji ir svarbiausia ankstyvojo amžiaus vaiko socializacijos institucija. Bendravimas su vaiku yra vienintelė vaiko socializacijos sąlyga, kuri formuoja socialinę patirtį, skatinančią jo psichinį ir fizinį vystymąsi. Pirmuosius socializacijos įgūdžius vaikas įgyja šeimoje, bendraudamas su jos nariais.

L. Rupšienė (2001, p. 77-80) nagrinėja šeimos funkcijas. Jas autorė apibrėžia kaip šeimos paskirtį, kuri siejasi su šeimos narių poreikių tenkinimu, tačiau pažymi, kad daugelis edukologijos mokslo atstovų didžiausią dėmesį skiria vaikų ugdymui šeimoje. L. Rupšienė nurodo, kad Jovaiša „Pedagogikos terminų žodyne“ (1993) išskiria kelias šeimos funkcijas, kaip antai:

- Saugoti bei puoselėti šeimos narių ištikimybę ir darną.
- Sudaryti palankias vaiko gyvenimo sąlygas.
- Stiprinti šeimos ūkį bei tvarkyti jo ekonomiką.
- Rūpintis vaikų išsilavinimu bei padėti mokyklai mokyti ir auklėti vaikus.

Apibendrinant galima daryti išvadą, jog pati svarbiausia funkcija – ugdyti vaikų dorovę, pažiūras bei parengti juos gyvenimui visuomenėje. L. Rupšienė pažymi, kad kiti autoriai išskiria kitas šeimos funkcijas: laimės siekimą, dvasinio bendravimo ar ekonominę ir t.t.

Savo knygoje S. Burvytė, K. Ralys, R. Ilgūnienė (2012, p. 18) šiuolaikinę šeimą lygina su edukologinio fenomeno aplinka. Autoriai teigia, kad tai tarpininkas tarp procesų, vykstančių visuomenėje, bei vaiko asmenybės ugdymosi. Jų teigimu, tik tvirtoje šeimoje yra įmanomas tinkamas jaunosios kartos ugdymas bei tautos pažanga.

R. Brundzaitė (2005, p.31) teigia, kad šeima yra svarbiausias veiksnys, lemiantis vaiko asmenybę. Autorė savo straipsnyje analizuoja socialinio mokymosi teoretiko A. Bandūros mintis, kurio manymu, vaikas ne tik perima šeimos modelio elgesį, bet įsisavina problemų sprendimo

būdus bei savęs vertinimo kriterijus. I. Kiškūnienė (2005, p. 63) nurodo, kad lopšelis-darželis yra antras vaiko ugdymo etapas, jis kaip tarpininkas tarp šeimos ir mokyklos. Anot A. Marozienės, (2005, p. 92), lopšelis-darželis vaikui yra be galo svarbus, čia mažylis tyrinėja naują aplinką, auklėtojų bei vaikų charakterius. Vaikas čia nebėra dėmesio centre kaip šeimoje, jis turi bendrauti su kitais, išmokti pripažinti jų teises, atsizvelgti į kitų norus ir pan. Lopšelyje-darželyje vaikas išmoksta bendrauti su bendraamžiais, pasisavinę šeimos modelį bando spręsti su jais iškilusius konfliktus ir pan.

Savaime aišku, neatsizvelgiant į tai, ar vaikas lanko lopšelių-darželį, ar ne, šeima yra jo ugdymosi pagrindas, kurį jis augdamas bando pritaikyti kitoje aplinkoje.

Apibendrinant galima teigti, kad šeima yra pirmoji ir pagrindinė ugdymo institucija, čia formuojama jo asmenybė, supažindinamas su socialine aplinka, būtent šeimoje išmokstama, kaip reikia gyventi dideliame, pilname keblumų ir taisyklių pasaulyje. Tad šeima žmogui daro didelę įtaką jo fiziniam bei psichiniam vystimuisi, tačiau negalima nepaminėti ir kitų ugdymo institucijų, kaip antai, lopšelių-darželių ar mokyklų, jos taip pat daro didelę įtaką jo brandai, asmenybės kūrimui. Vaikas bus ugdomas tik mokykloje ar lopšelyje-darželyje, o neugdomas šeimoje, sunkiai bus įmanoma išugdyti brandžią, atsakingą asmenybę. Kiekvienam vaikui šeima yra pavyzdys, kaip reikia gyventi ir siekti tikslų, o pagrindinis tikslas – tapti visaverčiu visuomenės piliečiu. Gaila, tačiau mūsų visuomenėje yra šeimų, kurios tikrai nerodo gero pavyzdžio savo vaikams, kaip reikia gyventi. Bėlieka tikėtis, kad ateityje tokių šeimų mažės.

1.2.3. Ugdymo įstaigų bendradarbiavimas su vaiko teisių apsaugos skyriais

Norint bendradarbiauti, būtini žmonių susitikimai ir bendravimas. Aktyviai bendradarbiaujant siekiama abipusio dialogo bei iškilusių problemų sprendimo. Daugelis tėvų noriai bendradarbiauja su ugdymo įstaigomis, sprendžia problemas, dalijasi patyrimais.

Kaip teigė Pamela A. Coughlin (1998. p. 116-117), sėkmingam tėvų ir mokyklos bendradarbiavimui būtinos dvi sąlygos:

- Pastovus ir aiškus abipusis ryšys – mokėjimas išklausti, suprasti, priimti kritiką ir pan.
- Bendradarbiavimo būdų įvairovė – tėvų susirinkimai, neformalus tėvų ir mokytojų pašnekesiai, tėvų dalyvavimas įvairiuose ugdymo įstaigos renginiuose.

Šiandien vaikų ugdymo įstaigose dirba socialiniai pedagogai, kurių pagrindinis rūpestis yra vaikų gerovė. G. Kvieskienė (2003, p. 58-60) pateikia socialinės pedagogikos apibrėžimą: „Socialinė pedagogika – socialinių mokslų šaka, nagrinėjanti vaiko (asmenų nuo gimimo iki 18 metų) gerovės raidą ir socialinį ugdymą, jų sėkmingos socializacijos proceso organizavimą makrosociume ir mikrosociume“. Apibendrinama apibrėžimą autorė teigia, jog socialinė

pedagogika yra teorija, ieškanti praktikoje atsakymo, kaip užtikrinti vaikų gerovę. Savo knygoje G. Kvieskienė nurodo, jog socialiniai pedagogai turi sugebėti sudaryti socialines, edukacines ugdymosi sąlygas visiems mokyklinio amžiaus vaikams bei paaugliams, vykdyti pozityviosios socializacijos programas, dirbti prevencinį darbą mokyklose su šeimomis bei institucijomis, kurios užtikrina vaikų teises, socialines garantijas, saugumą bei fiziologinių ir psichologinių poreikių tenkinimą. G. Kvieskienė (2003, p. 67) teigia, kad socialiniai pedagogai bendradarbiauja su VTAS, socialinių paslaugų centrais ir kitomis institucijomis, kurios tiesiogiai yra susijusios su vaiku. G. Kvieskienė nurodo, kad „socialinio pedagogo paskirtis – būti vaiko advokatu visose vaikui svarbiuose situacijose“. Socialinis pedagogas išklauso vaiką, stengiasi jam padėti bei tarpininkauja tarp vaiko ir kitų specialistų sprendžiant iškilusias problemas ar numato kitas institucijas, kurios gali padėti išspręsti problemas, kurių socialinis pedagogas vienas išspręsti negali. Autorė apibendrinama socialinio pedagogo funkcijas teigia, kad socialinis pedagogas padeda vaikams geriau adaptuotis visuomenėje, bendruomenėje, švietimo bei globos įstaigose, tam jis panaudoja visas priimtinas ugdymo formas bei bendradarbiauja su pedagogais, tėvais, kitomis institucijomis, užtikrinančiomis vaiko saugumą, teises bei pareigas. Socialiniai pedagogai prisideda prie ugdymo proceso bei padeda suprasti, kokią įtaką ugdymo procesui turi šeima, bendruomenė, kultūra. Ugdymo įstaigose, socialiniai pedagogai daugiausia dirba su rizikos grupės vaikais bei jų šeimomis (Kvieskienė G. 2003, p. 58-82).

Anot R. Malinausko, A. Dumčinės, Š. Šniro ir kt. (2008), mūsų visuomenėje yra rizikos grupės vaikų, tai beglobiai, asocialios, nedarnios arba nepilnos šeimos gyvenantys vaikai, kurie nuolat patiria psichologinę, fizinę ar seksualinę prievartą. Tokiais vaikais nesirūpina šeima, tad jiems reikalinga ypatinga pagalba įtraukiant ne tik ugdymo įstaigas, bet ir VTAS bei kitas institucijas, galinčias prisiliesti prie visaverčio žmogaus suformavimo.

E. Karmaza, N. Grigutyte, E. G. Karmazė (2006, p 43) pažymi, kad mokykla teikdama socialinę pedagoginę pagalbą vaikams bendradarbiauja su socialinę pagalbą teikiančioms tarnybomis bei sveikatos priežiūros ir teisėtvarkos institucijomis, taip pat konsultuoja mokinių tėvus ir mokytojus. Autorių teigimu, tokios pagalbos teikimą vaikui reglamentuoja vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos patvirtinti socialinės pedagoginės pagalbos teikimo bendrieji nuostatai. Minėti autoriai nurodo, kad bendradarbiavimas su VTAS yra labai svarbus, nes VTAS specialistai turi daug juridinių įgaliojimų darbui su socialinės rizikos šeimomis, todėl ugdymo įstaigos gali įtraukti VTAS specialistus į prevencinę veiklą, taip norėdama padėti vaikui ir jo šeimai bei siekiant geresnių rezultatų, sprendžiant iškilusias problemas.

E. Vosylienė (2009, p. 47) teigia, kad naudingas yra socialinio pedagogo ar darbuotojo bendradarbiavimas su psichologu, klasės auklėtojais, mokyklos vadovais. Tačiau autorė pažymi,

kad verta glaudžiai bendradarbiauti su vaiko šeima bei VTAS, teisėsauga, sveikatos priežiūros įstigomis, bendruomene ir t.t.

Apibendrinant skyrių darytina išvada, kad VTAS bendradarbiavimas su ugdymo įstaigomis yra labai svarbus teikiant pagalbą vaikui ir jo šeimai. Bendradarbiavimo naudą čia gauna abi institucijos, jos tarsi viena kitą papildo. Juk spręsti vaikų problemas yra nelengva, nes jie patys savimi pasirūpinti negali, o nuspręsti, kas jiems bus geriau, yra didelė atsakomybė, todėl bendras, iškilusios problemos sprendimas yra kur kas teisingesnis, be to, vienareikšmiškai institucijos pasidalina atsakomybę už sprendimą.

1.2.4. Teisėsaugos ir medicinos institucijų bendradarbiavimas su vaiko teisių apsaugos skyriais

Vaiko teisių įgyvendinimu Lietuvoje rūpinasi nemažai institucijų. 2001 m. kovo 1 d. buvo panaikinta Respublikinė vaikų teisių apsaugos tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Dalis jos funkcijų buvo perduotos kitiems Socialinės apsaugos ministerijos padaliniais. Tačiau būtent dėl to aukščiausiąjame valstybės valdymo lygmenyje neliko institucijos, kuri būtų tiesiogiai atsakinga už vaikų teisių politikos formavimą. Tada buvo įsteigta Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus institucija, kuri užima svarbią vietą sprendžiant problemas, susijusias su vaiko teisių apsauga (Bačiulienė K., Zaborskis A. Požiūris į vaiko sveikatą Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijoje. 2004).

Savivaldybių vaiko teisių apsaugos skyriai yra tiesiogiai atsakingi už vaiko teisių apsaugą savivaldybės teritorijoje. Bendruosiuose vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatuose teigiama, kad skyrius bendradarbiauja su ministerijomis, Statistikos departamentu prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, policija, teismais, prokuratūromis, kitomis valstybės, savivaldybės institucijomis ir įstaigomis (punktas 7.39), „bendradarbiauja su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija vaiko teisių apsaugos politikos įgyvendinimo ir valstybinės (perduotos savivaldybėms) vaiko teisių apsaugos funkcijos atlikimo klausimais ir teikia ministerijai pasiūlymus dėl vaiko teisių apsaugos priemonių įgyvendinimo“ (punktas 7.40). Bendradarbiavimą akcentuoja ir kiti nuostatų punktai (7.41., 7.42., 7.43., 7.44.). (LR Vyriausybės nutarimas. Bendrieji vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatai 2009)

VTAS bendradarbiaudamas su valstybinėmis vaiko teisių apsaugos institucijomis teikia ataskaitas apie skyriaus darbą, rengia pagal savo kompetenciją atitinkamoms valstybės, savivaldybės institucijoms ir įstaigoms pasiūlymus dėl vaiko teisių apsaugos, vaiko globos/rūpybos bei įvaikinimo gerinimo.

Kaip jau minėta, VTAS bendradarbiauja su LR Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie SADM. LR Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie SADM atlieka apklausas vaiko teisių apsaugos klausimais, kurias vėliau apibendrina. Pagal 2011 m. LR Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie SADM ataskaitą matyti, kad tarnyba yra apklaususi VTAS dėl problemų, kylančių dėl VTAS ir teritorinių prokuratūrų bendradarbiavimo, ginant vaiko teises, rekomendacijų. Apibendrintos problemos buvo pateiktos Generalinei prokuratūrai, kuri taip pat apklausė teritorines prokuratūras dėl problemų, kylančių bendradarbiaujant su VTAS. Gavus apibendrintą informaciją, organizuotas tarpinstitucinis pasitarimas dėl galimų iškeltų problemų sprendimo būdų (LR Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie SADM 2011 m. ataskaita).

Apibendrinant galima teigti, kad Valstybinės institucijos skatina bendradarbiavimą, siekiant kuo geresnių rezultatų. Valstybės vaiko teisių apsaugos institucijų bendradarbiavimo dėka kasmet yra surenkami statistiniai duomenys, be to, valstybės vaiko teisių institucijos teikia VTAS rekomendacijas siekiant gerinti vaiko teisių apsaugą savivaldybių teritorijose.

Pasak R. Kalenyko (2000, p. 25-32), policija yra visuomenės sukurta teisėsaugos institucija konkreitiems visuomenės poreikiams tenkinti. Policijos veikla Lietuvoje grindžiama demokratijos, humanizmo, teistumo, socialinio teisingumo ir profesinės paslapties, kolegialumo derinimo principais.

Anot A. Laurinavičiaus (2000, p. 12-75), policija savo kilme ir paskirtimi yra valstybės institucija, kuri turi griežtai apibrėžtus veiklos principus, o policijos socialinis vaidmuo bei teisinis statusas priklauso nuo valstybės pobūdžio, t.y. nuo valstybėje priimtose viešųjų santykių reguliavimo koncepcijos. Policija turi savo išskirtinį uždavinį – užtikrinti teisėtvarką bei specialias funkcijas – ginti ir saugoti bendruomenę nuo kėsimosi į piliečių gyvybę, garbę ir sveikatą bei orumą, jų teises, laisves, teisėtus interesus bei turtą. Autoriaus teigimu, policija yra vienintelė tarnyba bendruomenėje, kuri dirba ištisą parą septynias dienas per savaitę. Todėl svarbu policijos įstaigomis palaikyti glaudžius bendradarbiavimo ryšius su kitomis institucijomis. Norint pasiekti gerų abipusių bendradarbiaujančių institucijų darbo rezultatų, turi būti dirbama kartu.

Dirbant su nepilnamečiais, t.y. vaikais iki 18 m., policijai yra labai svarbu palaikyti gerus savitarpio ryšius su VTAS. Policijos pareigūnai dirbdami su nepilnamečiais vadovaujasi LR 2009 m. gruodžio 1 d. generalinio komisaro įsakymu, kuris reglamentuoja viešosios policijos prevencijos padalinio specialisto (nepilnamečių reikalų policijos pareigūno) tarnybinę veiklą. Minėtas dokumentas reglamentuoja viešosios policijos prevencijos padalinio specialisto nepilnamečių reikalų policijos pareigūnų tarnybinę veiklą bei bendradarbiavimą su kitais policijos padaliniais. (Viešosios policijos prevencijos padalinio specialisto (nepilnamečių reikalų policijos pareigūno) tarnybinės veiklos aprašas, 2009).

Anot A. Laurinavičiaus (2000, p. 75), policijos pareigūnams daug klausimų reikia spręsti kartu su prokuratūra. Čia dažnai dirbama bendrai. Bendromis jėgomis tiriami sunkūs nusikaltimai bei tariamasi įvairiais kriminalinės justicijos klausimais.

Siekdama kuo glaudesnio bendradarbiavimo vaiko teisių gynimo klausimais, Lietuvos Respublikos Generalinė prokuratūra 2011 m. sausio 27 d. pasirašė bendradarbiavimo susitarimą su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga. Sutartimi numatyta gerinti vaikų teisių apsaugą baudžiamajame procese, užtikrinti glaudesnę teritorinių prokuratūrų ir vaiko teisių apsaugos skyrių bendradarbiavimą. Minėta sutartimi Generalinė prokuratūra įsipareigojo, kad teritorinių prokuratūrų prokurorai ar jų pavedimu ikiteisminio tyrimo pareigūnai informuos vaiko teisių apsaugos skyrius apie pradėtus ikiteisminius tyrimus, susijusius su vaikais, apie pradėtų ikiteisminių tyrimų priimtą galutinį procesinį sprendimą ar pateiks kitą būtina informaciją. Sutartyje numatyta, kad informacija pateikiama, kai dėl įvykdytos nusikalstamos veikos būtina skubiai spręsti su vaiko globa ir priežiūra susijusius klausimus, apie tyrimo metu gautą informaciją, kad nepilnamečiai nukentėjo nuo tėvo ar motinos, globėjo/rūpintojo arba kito už vaiko auklėjimą ar priežiūrą atsakingo asmens arba nuo netinkamo tokių asmenų pareigų vykdymo, kai vaiko atstovai pagal įstatymą yra sulaikyti, kai tiriami faktai, kad smurtaujama prieš vaikus apie tai žinant vaiko atstovams pagal įstatymą, o pastarieji nesiima priemonių šiam smurtui nutraukti, apie bet kokią žinoma informaciją, kad nepilnamečiai yra netinkamai prižiūrimi ir t.t. Teritorinių prokuratūrų prokurorai ar jų pavedimu ikiteisminio tyrimo pareigūnai kreipsis į vaiko teisių apsaugos skyrius, kai nepilnamečio liudytojo, nukentėjusiojo apklausai atlikti būtina išsiaiškinti jo gyvenimo ir auklėjimo sąlygas ir kai prireikia organizuoti pagalbą nukentėjusiam nuo nusikalstamos veikos nepilnamečiui. Prokurorai ar ikiteisminio tyrimo įstaigos apie ikiteisminius tyrimus pateiks tik tiek duomenų, kiek reikalinga VTAS funkcijoms vykdyti. Prokurorai įsipareigojo aktyviai dalyvauti VTAS organizuojamuose renginiuose, nagrinėjant vaiko teisių apsaugos problemas, kai jų galimi sprendimai susiję su prokuratūros vykdomomis funkcijomis.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija įsipareigojo teikti vaiko teisių apsaugos skyriams metodinę pagalbą dėl veiksmingo atstovavimo vaiko teisėms ir teisėtiems interesams bendradarbiaujant su teritorinėmis prokuratūromis. Sutartyje numatyta, kad vaiko teisių apsaugos skyrius visais atvejais vykdo savo tiesiogines funkcijas ir pareigas ginant vaikų teises ir teisėtus interesus, o jeigu dėl objektyvių priežasčių negali kreiptis į teismą su procesiniu dokumentu vaiko interesais, apie tai praneša prokurorui, o vaiko teisių apsaugos skyrius prokurorui ar policijai praneša apie jam žinomus vaiko teisių pažeidimus, kuriuose, vaiko teisių apsaugos skyriaus nuomone, gali būti nusikalstamos veikos požymių. Sutartyje numatyta, kad vaiko teisių apsaugos skyrius, gavęs prokuroro ar policijos prašymą, ištiria šeimos aplinką ir ne vėliau, kaip per 7

kalendorines dienas nuo prašymo (išskyrus skubius atvejus) gavimo dienos, pateikia prokurorui ar policijai visą turimą ir naujai patikrintą informaciją apie nepilnamečio gyvenimo ir auklėjimo sąlygas, taip pat kitas, vaiko teisių apsaugos skyriaus nuomone, svarbias, teisėsaugos pareigūnams būtinas žinoti aplinkybes. Vaiko teisių apsaugos skyrius prokuratūros ar policijos pateiktą informaciją naudoja tik tarnybinėms funkcijoms vykdyti. Sutartyje numatyta, kad vaiko teisių apsaugos skyrius pagal poreikį, tačiau ne rečiau kaip vieną kartą per pusmetį, organizuoja prokurorų ir savivaldybių vaiko teisių apsaugos skyrių pasitarimus dėl VTAS atstovo vaidmens ir dalyvavimo baudžiamajame procese aspektų, dėl atstovavimo rekomendacijų. Lietuvos Respublikos Generalinės prokuratūros, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos bendradarbiavimo sutartyje numatyta, kad Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga pagal savo kompetenciją ir neprieštaraujant įstaigos funkcijoms, ir veiklą reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis koordinuoja ir skatina susitarimo Šalių bendradarbiavimą, organizuoja pasitarimus, diskusijas ir kitus renginius vaiko teisių apsaugos baudžiamajame procese ir institucijų bendradarbiavimo gerinimo klausimais.

Minėta sutartis numato bendradarbiavimo tvarką: „Šalys bendradarbiauja rengiant ir įgyvendinant įvairius projektus, susijusius su vaiko padėties baudžiamajame procese gerinimu, vaiko teisių ir teisėtų interesų gynimu civilinės teisės priemonėmis, vykdo bendras švietėjiškas priemones, skirtas vaiko teisių apsaugos ir atstovavimo jam baudžiamajame procese gerinimui, keičiasi informacija apie jų įgyvendinimą ir rezultatus, taip pat informacija apie organizuojamus renginius ir gerąją praktiką“ (Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos bendradarbiavimo sutartis).

Anot R. Šalaševičiūtės, E. Žemaitytės (2008, p. 38), Lietuvos Respublikos Konstitucija nurodo, kad teisingumą mūsų šalyje vykdo teismai. Teisėjai ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi, o teisėjai nagrinėdami bylas vadovaujasi įstatymu, teismas sprendimus priima Lietuvos Respublikos vardu.

Vaikų teisių apsaugos skyriai gina vaikų interesus įvairiose valstybinėse institucijose bei visuomeninėse organizacijose ir atstovauja jiems. Anot N. Grigutytės, I. Čėsniienės, E. Karmazos ir kt. (2006, p.58), VTAS atstovai dalyvauja visose civilinėse ar baudžiamosiose bylose, kuriuose dalyvauja nepilnamečiai, nes šiose bylose, vienaip ar kitaip, sprendžiami klausimai yra susiję ir turi įtakos jose dalyvaujančių nepilnamečių asmenų teisėtiems interesams.

Galima teigti, kad vaiko teisių apsaugos skyrius atstovaudamas nepilnamečiams teisme ne tik įgyvendina pagrindines Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos nuostatas, bet ir bendradarbiauja su teismu, padėdamas apginti vaiko teises ir jo teisėtus interesus, teikdamas teismui išvadas dėl vaiko gyvenamosios vietos nustatymo, tėvų valdžios apribojimo, skyrium gyvenančių tėvų bendravimo su vaikais tvarkos nustatymo ir kitose bylose, nagrinėjant ginčus dėl vaikų.

Kaip jau minėta, VTAS yra valstybinė institucija, kuri, teikdama pagalbą vaikui, turi teisę žinoti apie nepilnametį viską. Siekiant vaikui suteikti kuo geresnę pagalbą, būtinas bendradarbiavimas su gydymo įstaigomis. VTAS specialistai turi žinoti apie vaiko sveikatos būklę, apie galimas grėsmes jo sveikatai ir pan., tačiau nedaugelis medicinos įstaigų dokumentų pabrėždami bendradarbiavimą, nenurodo bendradarbiavimo su VTAS svarbos. Peržvelgus Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. gruodžio 22 d. įsakymą Nr. V-1013, kuriame nustatytos šeimos gydytojo teisės, pareigos, kompetencijos ir atsakomybė, viena iš gydytojo pareigų „pranešti policijai apie sužeidimus šaltuoju, šaunamuoju ginklu arba kitus smurtinius sužalojimus, įtariamą vaikų nepriežiūrą, vaikų ir globojamų asmenų smurtą Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka“ bei „bendradarbiauti su kitais darbuotojais, atliekančiais pirminę asmens sveikatos priežiūrą ir teikiančiais socialinę pagalbą“ (LR Sveikatos apsaugos ministro 2005 m. gruodžio 22 d. įsakymas Nr. V-1013). Taigi galime teigti, kad gydymo įstaigų bei gydytojų pareiga informuoti VTAS, jei yra pastebima vaiko nepriežiūra. Žinoma, VTAS teikdamas pagalbą vaikui turi teisę gauti iš gydymo įstaigų informaciją apie nepilnamečio sveikatos būklę.

Apibendrinant galima teigti, kad policijos, prokuratūros ir teismų bendradarbiavimas yra svarbus ne tik vaiko teisių apsaugos skyriui, bet ir pačioms teisėsaugos institucijoms. Tarpinstitucinis bendradarbiavimas suteikia galimybę greičiau išspręsti kilusias problemas, kartu priimti tinkamiausius sprendimo būdus „atitinkančius nepilnamečio interesus. Nors medicinos įstaigų dokumentai konkrečiai nereglamentuoja bendradarbiavimo su VTAS, tačiau vaiko sveikata yra viena iš jo teisių, todėl VTAS, siekdamas ginti vaiko teisę būti sveikam, privalo žinoti apie vaiko sveikatos būklę bei gydytojo pastebėtus nepilnamečio nepriežiūros atvejus. Pasirašyta LR generalinės prokuratūros, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos bendradarbiavimo sutartis tik įrodė, kad bendradarbiavimas yra svarbus visoms už vaiko teisių apsaugą atsakingoms institucijoms.

1.2.5. Socialines paslaugas teikiančių institucijų bendradarbiavimas su vaiko teisių apsaugos skyriais

Šiandien, kai Lietuvoje yra didelis nedarbo lygis, klesti bedarbystė, vis daugiau šeimų skendi alkoholio liūne, didėja socialinių paslaugų poreikis. Socialinės paslaugos reikalingos ne tik senyvo amžiaus žmonėms, bet šeimoms, jų vaikams. Lietuvos statistikos departamentas skelbia, jog 2011 metais Lietuvoje socialinės rizikos šeimų buvo 10 608, o vaikų skaičius jose siekia 22 073. (Lietuvos statistikos departamentas. [Žiūrėta 2012-09-27] Prieiga per internetą:

<http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3160902&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXSId=4024&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=>

<http://www.socmin.lt/index.php?-1379504641>)
=). Šie duomenys tik dar kartą įrodo, kad socialinių paslaugų poreikis mūsų šalyje yra didelis. LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija nurodo, kad socialinės paslaugos gali būti teikiamos įvairiose socialinių paslaugų įstaigose (socialinės globos namuose, šeimynose, dienos socialinės globos centruose, socialinės priežiūros centruose, bendruomeninėse įstaigose ir kt.), tiek asmens namuose. (LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija [Žiūrėta: 2012-09-27]. Prieiga per internetą: <http://www.socmin.lt/index.php?-1379504641>).

Socialinį darbą R. Adams, L. Dominelli, M. Payne (2005, p. 24) apibūdina, kaip esminius socialinius pokyčius ar problemų sprendimą. Tačiau teigia, kad siekiant šių tikslų vyksta procesas: yra teikiama pagalba, stiprinami socialiniai ryšiai. Minėti autoriai nurodo, kad socialinių darbuotojų darbas yra jų mąstymas. Jie įvertina situaciją, sukonzentruodami dėmesį į svarbiausius jos aspektus, renka ir apibendrina informaciją, padaro išvadas. (Adams R., Dominelli L., Payne M. 2005, p. 24).

LR Socialinių paslaugų įstatyme teigiama, kad paslaugų tikslas yra sudaryti sąlygas asmeniui (šeimai, vaikams) ugdyti ar stiprinti savo gebėjimus savarankiškai spręsti socialines problemas, palaikyti socialinius ryšius su bendruomene bei padėti įveikti socialinę atskirtį. Pažymėtina tai, kad šis įstatymas akcentuoja bendradarbiavimo principą. Teigiama, kad „socialinių paslaugų valdymas, skyrimas ir teikimas remiasi asmens, šeimos, bendruomenės, organizacijų, ginančių žmonių socialinių grupių interesus ir teises, socialinių paslaugų įstaigų, savivaldybės ir valstybės institucijų bendradarbiavimu bei tarpusavio pagalba“ bet visapusiškumo „socialinės paslaugos valdomos, skiriamos ir teikiamos derinant jas su pinigine socialine parama, vaiko teisių apsauga, užimtumu, sveikatos priežiūra, švietimu ir ugdymu, socialinio būsto suteikimu, specialiosios pagalbos priemonėmis“ (LR Socialinių paslaugų įstatymas, 2006. Valstybės žinios Nr. 14-589).

Anot L. Dromantienės, R. Šalaševičiūtės (2006, p. 84), savivaldybių socialinės paramos centrai vykdo socialinės paramos funkcijas. Jie teikia socialines paslaugas ir pinigine socialine parama: pašalpas, išmokas, nemokamą maitinimą valgyklose ir t.t.

Vaiko teisių apsaugos skyriai savo darbe dažnai susiduria ir bendradarbiauja su socialiniais darbuotojais, dirbančiais su socialinės rizikos, auginančiomis vaikus, šeimomis. Socialiniai darbuotojai turi gausios informacijos apie šias šeimas, nes teikia joms socialines paslaugas.

G. Kondrotaitė (2006, p. 55-57) teigia, kad socialinės rizikos šeima priklauso socialinės rizikos grupei, gyvena skurde ir nedalyvauja visuomenės veikloje. Tai šeima, kurioje vienas ar keli šeimos nariai piktnaudžiauja psichoaktyviosiomis medžiagomis arba yra priklausomi nuo azartinių lošimų, neprižiūri savo vaikų, leidžia jiems vaikatauti, elgetauti dėl turimos negalios, skurdo, socialinių įgūdžių stokos negali ar nemoka prižiūrėti vaikų, naudoja psichologinę, fizinę arba seksualinę prievartą, o gautą valstybės paramą naudoja ne šeimos interesams.

Savivaldybės administracijos padalinys, atsakingas už socialinių paslaugų planavimą, paslaugų organizavimo administravimą ir bendrųjų socialinių paslaugų bei socialinės priežiūros kokybės kontrolę, gavęs informaciją apie tai, kad šeima įrašyta į socialinės rizikos šeimų apskaitą turi nedelsdamas skirti bei užtikrinti socialines paslaugas vaikui ir šeimai. Apie teikiamas paslaugas turi raštu informuoti VTAS bei periodiškai vertinti teigiamus pokyčius šeimoje ir spręsti dėl paslaugų poreikio pokyčio. Paslaugas teikianti institucija turi raštu teikti siūlymus VTAS dėl šeimos, kuriai teikiamos paslaugos, išbraukimo iš socialinės rizikos šeimų apskaitos ar kitų poveikio priemonių taikymo šeimai (LR Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas. Socialinės rizikos šeimų, auginančių vaikus, apskaitos savivaldybės vaiko teisių apsaugos tarnyboje (skyriuje) tvarkos aprašas. (2006) Valstybės žinios).

Minėtame apraše teigiama, kad vaiko teisių apsaugos skyriai, įrašius šeimą į socialinės rizikos apskaitą, pradeda arba atnaujina socialinės rizikos šeimos bylą, kurioje kaupiama su šeima susijusi informacija (9.2 punktas). Šią informaciją VTAS gauna bendradarbiaudamas su įvairiomis institucijomis, tai yra ir su savivaldybių socialinės paramos skyriais bei socialinių paslaugų centrais. Toks bendradarbiavimas yra ypač naudingas VTAS darbui, nes socialiniai darbuotojai, būdami arčiausiai šeimos, teikdami socialines paslaugas, lankydamiesi šeimoje mato ir žino, kokią neigiamą ar teigiamą pažangą padarė šeima ir kokia gali būti tolimesnė darbo su šeima ir vaikais eiga.

Anot E. Vosylienės (2009, p.46), socialiniai darbuotojai bendradarbiauja su pedagogais, tėvais ar kitomis socialinę pagalbą teikiančiomis institucijomis. Daugeliu atvejų socialiniai darbuotojai susiburia į komandą, kuri visus savo įgūdžius panaudoja bendram tikslui siekti.

VTAS teikiant pagalbą vaikui yra labai svarbus bendradarbiavimas su bendruomene. N. Večkienė (2004, p. 6) nurodo, jog mokslinėje literatūroje galima rasti begalę bendruomenės apibrėžimų, tačiau dažniausiai taikomas vietos bendruomenės apibrėžimas. Apibrėžiant vietos bendruomenę galime teigti, kad tai daugiau ar mažiau vientisa, konkrečioje vietovėje gyvenančių žmonių bei jų tarpusavio santykių, veikiančių organizacijų, kultūrinių bei elgesio tradicijų visuma. Taigi, neretai atsitinka taip, kad bendruomenės narys žino kur kas daugiau apie netoliese jo gyvenančią šeimą ir gali suteikti VTAS naudingos informacijos. Be to, būna atvejų, kai bendruomenės nariai žino apie šeimoje gyvenančius vaikus, kurių teisės vienaip ar kitaip yra pažeidžiamos. Apie tokią vaiko padėtį informuodami VTAS ar kitas institucijas bendruomenės nariai padeda pagreitinti bei teisingiau išspręsti iškilusią problemą, susijusią su vaiku, jo teisių apsauga. Juk nei vienas žmogus neturėtų pro pirštus žiūrėti į netoliese skriaudžiamą ar neprižiūrimą vaiką.

Apibendrinami galime teigti, kad socialiniai darbuotojai, dirbantys su vaikais ir jų šeimomis padeda susidoroti su problemomis. Lietuvoje socialines paslaugas teikia valstybinės institucijos bei įvairios organizacijos. Tačiau visos institucijos, teikiančios socialines paslaugas turi vieną bendrą

tikslą – padėti vaikui ir jo šeimai įveikti iškilusius sunkumus. Pažymėtina tai, kad socialinis darbuotojas dirbdamas su vaiku bei jo šeima yra arčiausiai jų problemų bei geriausias tarpininkas tarp šeimos, vaiko bei VTAS. Todėl šių dviejų institucijų bendradarbiavimas yra ypač svarbus, ginant vaiko teises ir jo teisėtus interesus. VTAS specialistams socialinis darbuotojas gali suteikti daugiausia informacijos apie esamą padėtį šeimoje. Šių dviejų institucijų bendradarbiavimas, siekiant bendro tikslo, yra kone svarbiausias bei duodantis daugiausia teigiamų rezultatų. Žinoma, negalime pamiršti bendruomenės narių, kurie aktyviai, noriai dalyvauja teikiant pagalbą vaikui ar šeimai. Juk bendruomenės nariai, gyvenantys netoliese vaiko, daugiausia mato, girdi ir žino apie esamą padėtį. Atsitikus nenumatytam atvejui gali pirmi sureaguoti ir padėti vaikui bei kreiptis į atitinkamas institucijas. Bendradarbiavimas su bendruomenės nariais VTAS specialistams yra naudingas ypač tada, kai mažai turima informacijos apie skriaudžiamą vaiką šeimoje.

1.2.6. Vaiko teisių apsaugos skyrių ir bendradarbiaujančių institucijų sąveikos problemos bei galimi sprendimo būdai

Išanalizavę literatūrą, galime teigti, kad VTAS bendradarbiavimas yra naudingas siekiant apginti vaiką, jo teises bei teisėtus interesus, tačiau vertėtų dar kartą paanalizuoti perspektyvas ir problemas, kurios kyla bendradarbiaujant su kitomis institucijomis.

Kaip teigia R. Lapaitė (2010, p.31), organizuojant ir teikiant skubią pagalbą vaikui bei jo šeimos nariams, susiduriama su specialistų komandinio darbo bei tarpinstitucinio bendradarbiavimo problema. Autorė išskiria vieną pagrindinę, pagalbos teikimo procese problemą - koordinavimo veiksmų nebuvimas. Anot R. Lapaitės, kiekvienu atveju, kai yra dirbama su nukentėjusiu vaiku, turi atsirasti pagrindinė įstaiga ar specialistas, kuris būtų atsakingas už dalyvaujančių institucijų veiksmų koordinavimą. Toks asmuo ar institucija turėtų būti šalia vaiko ir jo šeimos viso proceso metu bei siekti, kad visos institucijos veiktų kaip komanda. Tokio asmens ar institucijos buvimas užtikrintų, kad reikalinga informacija būtų gauta ir perduota laiku, kad kiti specialistai žinotų apie vaiko poreikius ir riziką. Autorės nuomone, veiksmų koordinavimas leistų užtikrinti, kad vaikui ir jo šeimai būtų suteikta visa reikalinga pagalba, kad visos kitos institucijos, kurios prisijungia prie pagalbos teikimo ir problemos sprendimo būtų lygiavertės partnerės, kad būtų išlaikytas pasitikėjimas ir darna tarp institucijų ir jos galėtų vykdyti numatytą pagalbos vaikui teikimo planą. Lapaitės R. teigimu, praktikoje pasitaiko atvejų, kai su vaiku dirba keletas institucijų, kurios tarpusavyje nebendradarbiauja. Jos neturi galimybių laikytis numatytą planą ir veikia savo nuožiūra. Kita, autorės pastebėjimu, didelė problema yra nesikeitimas turima informacija.

A. Kurienė, R. Kruopis, I. Daniūnaitė ir kt. (2010, p. 34) nurodo tokias pagrindines tarpinstitucinio bendradarbiavimo problemas:

- Institucijos, spręsdamos tas pačias su vaiku susijusias problemas, nesuderina savo veiksmų, nesidalina svarbia informacija. Todėl nėra vieningo pagalbos plano, tikslo, suderinimo funkcijų pasiskirstymo. Kitaip tariant, trūksta veiksmų koordinavimo, kuris sudarytų galimybę teikti visapusišką pagalbą nukentėjusiajam bei praplėstų dirbančiųjų specialistų kompetenciją.
- Trūksta informacijos apie pagalbos galimybes nukentėjusiems vaikams ir jų šeimos nariams bei patiems specialistams apie kitas organizacijas, galinčias suteikti kitokią pagalbą. Informacijos sklaida apie esamas pagalbos galimybes tarp institucijų skatintų specialistus ar institucijas tarpusavyje bendradarbiauti taip teikiant pagalbą nukentėjusiesiems.

Anot T. Tamošiūno, V. Želvytės (2010, p. 159), dėl bendradarbiavimo stokos nėra vieningos vaiko teisių apsaugos sistemos. Tam didelę įtaką turi skirtinga praktika bei požiūriai, atskiros kiekvieno skyriaus funkcijos, informacijos nepasidalijimas, neturėjimas bendrų tikslų ar jų įgyvendinimo planų, specialistų kompetencijos stoka, lėšų trūkumas ir pan.

V. Domarkas (2005) nurodo keletą sėkmingo bendradarbiavimo būdų:

- Pakeisti valdžios institucijų tradicines hierarchines valdymo formas į komandinio darbo formas.
- Tiesioginį paslaugų teikimą pakeisti į rinką orientuotą paslaugų teikimą, kuomet valdžios įstaiga pasilieka tik priežiūros funkciją.
- Atsisakyti biurokratinio komandavimo.
- Koncentruoti dėmesį į rezultatus, o ne į eigą.
- Pereiti nuo centralizuoto į decentralizuotą politikos kūrimą ir programų formavimą bei įgyvendinimą, gausiau į tą procesą įtraukiant piliečius.
- Slaptą sprendimų priėmimą pakeisti administracine atskaitomybe.
- Biurokratinį rūpinimąsi pakeisti bendruomenės, pilietinės visuomenės organizacijų įtraukimu.

J. Bučaitės-Vilkės, D. Motiejūnaitės (2011) straipsnyje tarpinstitucinis bendradarbiavimas nagrinėjamas kaip procesas, kuomet remiantis socialiniais tinklais derinami ir koordinuojami skirtingi interesai, o dėl to vyksta diskusijos. Autorės analizuodamos savivaldos, verslo ir pilietinio sektoriaus bendradarbiavimo problemas pabrėžia, kad reikia įtraukti viešajam, privačiajam ir pilietiniam sektoriams atstovaujančius veikėjus. Šių veikėjų įtraukimas keistų tradicinę demokratinių institucijų sampratą.

Apibendrinant galima teigti, kad sėkmingam tarpinstituciniam bendradarbiavimui labiausiai trukdo nesubalansuota vaiko teisių apsaugos sistema. Pagrindinės problemos bendradarbiaujant – tai koordinavimo veiksmų nebuvimas, žinių stoka, informacijos perdavimas pavėluotai ir pan. Nors

vaiko teisių apsaugos teisės aktuose minimas bendradarbiavimas, tačiau atskiros institucijos dažniausiai dirba individualiai, nesidalina turima informacija, o kiekvieną problemą sprendžia tik savo institucijos lygmenyje.

Siekiant efektyvesnio bendradarbiavimo pirmiausia reikia atsikratyti biurokratizmo, daugiau į problemų sprendimą bei pagalbos teikimą vaikui ar šeimai įtraukti bendruomenę, nevyriausybinės institucijas. Svarbius sprendimus priimti bendradarbiaujant, aptariant visus teigiamus ir neigiamus aspektus. Norint pasiekti gerų darbo rezultatų vaiko teisių apsaugos srityje reikia kiekvienos institucijos atstovams suprasti, kad tik skirtingų sričių specialistų bendras nenutrūkstamas darbas leis užtikrinti efektyvią vaiko teisių apsaugą.

2. VAIKO TEISIŲ APSAUGOS SKYRIŲ TARPINSTITUCINIO BENDRADARBIAVIMO RAIŠKOS EMPIRINIS TYRIMAS

2.1. Tyrimo metodika, metodologija, imties charakteristikos

Teorinėje darbo dalyje atlikta mokslinių šaltinių, vaiko teisių apsaugą užtikrinančių institucijų planų, dokumentų analizė atskleidė, kad yra pabrėžiama tarpinstitucinio bendradarbiavimo nauda, tačiau, neretai į šį procesą žvelgiama kaip į formalų procesą, ne visada suvokiant jo reikšmę vaiko apsaugos sistemoje. Vaiko teisių apsaugos skyriai sprendžia daugybę problemų ginant vaikų teises, todėl yra būtina bendradarbiauti su kitomis institucijomis, vaikų tėvais ar kitais įstatymiais jų atstovais. Siekiant išsiaiškinti kylančias problemas, rasti jų sprendimo būdus ir priimti tinkamus sprendimus, kiekviena suinteresuota grupė turi dalintis turima informacija ir žiniomis.

Tyrimo tikslas – ištirti vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinio bendradarbiavimo raiškos tendencijas.

Tyrimo metodologinį pagrindą šiame darbe sudaro:

1. *Pragmatizmas*, kaip ugdymo filosofija, pabrėžia, kad svarbu yra suvokti vaiką, atkreipti dėmesį į jo fizinį, pažintinį bei emocinį vystymąsi lemiančius ir formuojančius veiksnius. Pragmatizmo filosofijoje daug dėmesio skiriama vaikų interesams, o ugdytojams turi būti žinoma aplinka iš kurios vaikas atėjo. Pragmatizmo ugdyme yra dvi pamatinės pusės – psichologinė ir socioalginė, tačiau jos negali būti atskirtos viena nuo kitos. Pragmatiški pedagogai labiau mėgsta lanksčius ir įvairiai taikomus metodus, todėl gina vaiko poreikius ir interesus. Pragmatizmo filosofija teigia, kad gyvenimas nestovi vietoje, todėl reikia tobulėti, o tam būtinas eksperimentinis ugdymas, nes jis suteikia lankstumo besimainančiame pasaulyje (Ozmon, Craver, 1996).

2. *Reflektyvaus mąstymo teorija*. J. Dewey sukūręs reflekyvaus mąstymo teoriją, bandė suderinti praktinį veiksma ir jo analizę bei manė, kad idėjos yra instrumentai, kurie skirti aptarti atliktiems bei prognozuoti tolesniems veiksams. Jis teigė, kad problemas reikia spręsti jau įgyta patirtimi, o kiekviena nauja patirtis yra svarbi tolesniems sprendimams. Reflektyvaus mąstymo teorijoje mokymas suprantamas kaip integralus procesas, čia apmąstomi rezultatai ir randamas problemų sprendimas. Juk kiekviena patirtis teikia įvairią informaciją, naujas žinias, o ją galima nagrinėti įvairiais požiūriais (Duoblienė, 2006).

Duomenų rinkimo metodai. Tyrimo tikslui pasiekti pasirinktas kiekybinis tyrimas ir duomenų rinkimo metodas – *apklausa raštu*. Anot K. Kardelio (2005, p 270-277), kiekybiniam tyrimui būdinga normatyvinė paradigma, kuri aiškina socialinę realybę objektyviu požiūriu ir teigia, jog žmogaus elgesys iš esmės valdomas taisyklių, todėl tiriamas remiantis tikslųjų mokslų metodais. Kiekybinį tyrimą autorius apibūdina kaip struktūrizuotą tyrimą taikant matematinės,

statistinės analizės būdus, tyrimo duomenims ir skaičiams sutvarkyti. K. Kardelio (2005) teigimu, tokiu tyrimu siekiama patvirtinti hipotezę, kuri išplaukia iš mokslinės problemos.

Anketinės apklausos metodas palyginti yra lengvas ir nesudėtingas, o tyrimo metu gautą informaciją lengviau susisteminti ir apdoroti. Anketinė apklausa buvo konstruojama remiantis mokslinės literatūros analize ir grindžiama anonimiškumo principu, kad respondentai galėtų sąžiningai ir objektyviai įvertinti pateiktus teiginius ir atsakyti į suformuluotus klausimus.

Anot K. Kardelio (2005) kalba (kuri gali būti rašytinė ir sakytinė) žmogui yra svarbiausia komunikacijos priemonė, kuri padeda priimti visą socialinę informaciją ir ją perduoti kitiems. Būtent todėl tyrimas buvo atliktas apklausos raštu metodu. K. Kardelis (2005, p. 180) cituodamas Pitagorą teigia, kad „... ir kokie trumpi būtų žodžiai „taip“ ir „ne“, vis dėlto jie reikalauja rimčiausių apmąstymų“.

Taigi, organizuojant tyrimą, buvo parengti du apklausos instrumentai – klausimynai. Vienas iš jų buvo skirtas vaiko teisių apsaugos skyriaus vedėjams (žr. 1 priedas), antrasis – vaiko teisių apsaugos skyrių specialistams (žr. 2 priedas). Keletas anketos (klausimyno) teiginių buvo vienodi, apklausiant abi respondentų grupes, kas sudarė galimybę minėtų grupių respondentų atsakymus tiesiogiai lyginti tarpusavyje ir objektyviau įvertinti gautus tyrimo rezultatus.

Klausimyną, skirtą vaiko teisių apsaugos skyrių vedėjams sudarė 21 uždaro tipo klausimas, specialistams – 23 uždaro tipo klausimai, kurie sudarė galimybę respondentams pasirinkti iš kelių pasiūlytų teiginių variantų vieną teiginį ar kelis.

Anketą, skirtą minėtoms tiriamosioms grupėms sudarė trys informaciniai blokai:

1) instrukcija, kurioje trumpai pristatoma tyrimo tikslas bei akcentuojamas vykdomos apklausos anonimiškumas;

2) diagnostiniai teiginiai, kurie buvo vertinami respondentų, atsakymų „sutinku“, „abejoju“, „nesutinku“ ir kt., pagalba. Klausimynuose pateiktiems teiginiams ir klausimams matuoti buvo naudojama Likerto skalė. Likerto skale buvo vertinamas respondentų pritarimas, nepritarimas ir/arba neapsprendimas tam tikrų teiginių atžvilgiu;

3) demografinių duomenų blokas sudarytas iš 5 klausimų.

Tyrimo tikslinė grupė ir imties charakteristikos. Organizuojant tyrimą buvo pasirinkta tyrimo tikslinė respondentų grupė – vaiko teisių apsaugos skyrių vedėjai ir specialistai. Ši grupė yra tipiškiausi tiriamojo požymio atžvilgiu, kitaip tariant, tiriamieji gali teisingausiai ir tiksliausiai pateikti informaciją, nes respondentai vadovaujasi savo sukaupta darbo ir praktine patirtimi.

Atliekant tyrimą, svarbu tinkamai suformuluoti tyrimo imtį, skirti dėmesį metodologiniams jos sudarymo parametrams. Kaip pastebi K. Kardelis (2007), imties sudarymo klausimas yra itin diskutuotinas socialinių tyrimų metodologinėje literatūroje, o imtis – kiek atvejų turi būti atrinkta,

kad tiksliai būtų atspindėta populiacija, jos sudarymo būdas, dydis ir kt., – svarbios empirinio tyrimo metodologinės charakteristikos.

Vaiko teisių apsaugos skyrių vedėjų generalinę aibę sudarė 60, o vaiko teisių apsaugos skyrių specialistų – 246 asmenys.

Mokslininko K. Kardelio (2007) įsitikinimu, imtis yra reprezentatyvi, jei ji teisingai atspindi tiriamo požymio galimų reikšmių proporcijas populiacijoje. Akivaizdu, kad imties reprezentatyvumas glaudžiai susijęs su imties didumu. Kiekybiniame tyrime, nustatant imties tūrį vadovautasi K. Kardelio (2007) rekomenduojama imties tūrio nustatymo formule (1):

$$n = \frac{1}{\Delta^2 + \frac{1}{N}} \quad (1)$$

čia n – atvejų skaičius atrankinėje grupėje;

Δ – paklaidos dydis (5 proc.);

N – generalinė aibė.

Taigi, remiantis šia formule, kiekybinio tyrimo respondentų imties tūrį turėtų sudaryti 172 asmenys (2):

$$n = \frac{1}{(0.05)^2 + \frac{1}{306}} = \frac{1}{0.0025 + 0.0033} = \frac{1}{0.0058} = 172; \quad (2)$$

Pasirenkant kiekybinio tyrimo imties tūrį, naudotas tikimybinis tiriamosios grupės imties tūrio parinkimo būdas, kai kiekvieno tiriamosios populiacijos elemento tikimybė pakliūti į imtį yra žinoma, t. y. pasinaudojant kontaktine informacija – elektroniniu paštu, anketos buvo išsiųstos 306 tikslinę grupę atstovaujantiems asmenims – vaiko teisių apsaugos skyrių vedėjams ir specialistams.

Galima teigti, kad tiriamųjų imties sudarymo strategija pasiteisino, tai įrodo pakankama anketų grįžtamumo kvota, kuri siekė apie 59 proc. Taigi, atlikus apklausą, teigtina, jog tyrime dalyvavo 182 vaiko teisių apsaugos skyrių darbuotojai (36 vedėjai ir 146 specialistai), kas rodo, kad tyrimo imtis yra reprezentatyvi visai tiriamosios generalinės aibės visumai.

Tyrimas buvo atliktas 2012 m. spalio/lapkričio mėnesiais.

Tyrimo duomenų analizės metodai. Kiekybinė anketinės apklausos duomenų matematinė statistinė analizė atlikta SPSS 19 for Windows (Statistical Package for Social Sciences) programine įranga, taikant *aprašomosios statistikos metodą*, kuriuo atliktas pirminis kiekybinių duomenų apdorojimas, apskaičiuojant procentines išraiškas.

Tyrime greta aprašomosios statistikos metodo buvo taikytas daugiamatis statistinis metodas – *faktorinė analizė*, kuria siekta sumažinti tyrimo pirminių kintamųjų kiekį ir sudaryti naujas skales, t.y. sudaryti tyrimo teorinius – diagnostinius konstruktus atliepančias skales, leidžiančias

minimaliai prarandant informacijos pakeisti charakterizuojančių požymių aibę kelių faktorių rinkiniu (Čekanavičius, Murauskas, 2002).

Tyrimė naudotas pagrindinių komponentų metodas ir VARIMAX rotacija. Kintamųjų tinkamumą faktorinei analizei, rodo KMO (Kaizer-Meyer-Olkin) koeficientas. Kuo šio koeficiento reikšmė artimesnė vienetui, tuo labiau matrica tinkama faktorinei analizei. KMO mato reikšmės:

- $0,9 < \text{KMO}$ – faktorinė analizė puikiai tinka;
- $0,8 < \text{KMO} \leq 0,9$ – gerai tinka;
- $0,7 < \text{KMO} \leq 0,8$ – tinka patenkinamai;
- $0,6 < \text{KMO} \leq 0,7$ – tinka pakenčiamai;
- $0,5 < \text{KMO} \leq 0,6$ – tinka blogai;
- $\text{KMO} < 0,5$ – faktorinė analizė nepriimtina (Čekanavičius, Murauskas, 2002, p 243).

Kitas svarbus faktorinės analizės rodiklis yra faktorius aprašomoji sklaida. Šis dydis rodo, kokią dalį visumos (%) paaiškina tiriamasis objektas. Faktorius gali būti interpretuotinas, jei paaiškina ne mažiau kaip 10 % sklaidos.

Taikant faktorinę analizę apskaičiuojamas ir Cronbach α koeficientas, kuris nusako tyrimo kintamųjų psichometrinių tinkamumą, testo vidinę konsistenciją. Testavimo teorijoje nurodomas priimtinas koeficiento kitimo intervalas $0,5 < \alpha < 1$; didelę testo vidinę konsistenciją parodo aukštos, artėjančios prie vieneto Cronbach α koeficiento reikšmės (Kardelis, 2007).

Atliekant faktorinę analizę pagrindinių komponentų (Principal Components) modeliu gautas testo faktorinis svoris L išreiškiamas koreliacijos koeficientu tarp kintamojo ir ekstrahuoto faktorius. Koeficiento reikšmės gali svyruoti nuo -1 iki $+1$. Jei kintamieji koreliuoja, tenkindami sąlygą $L > 0,6$, tai faktorius statistiškai yra tinkamas.

Tyrimė faktorinės analizės metodas taikytas tik tiems diagnostiniams konstruktais (teiginių blokams), kurių atsakymo formatas – ranginės skalės.

2.2. Vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinio bendradarbiavimo raiškos tendencijų, empirinio tyrimo analizė

Empiriniame tyrimė dalyvavo 36 vaiko teisių apsaugos skyriaus (toliau-Skyrius) vedėjai ir 146 skyriaus specialistai. Pirmiausia buvo norima sužinoti respondentų pasiskirstymą pagal lytį, amžių, išsilavinimą, jų vietovė (VTAS skyrius) ir darbo stažą (žr. 1 lentelę).

Tyrimo dalyvių demografiniai duomenys (N=182)

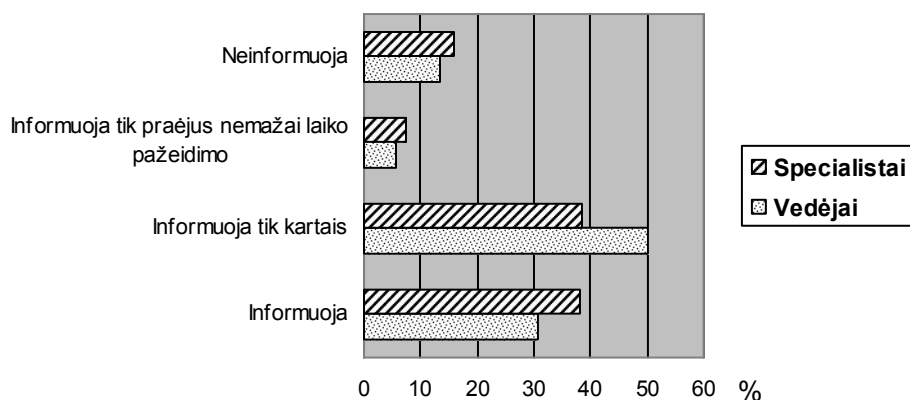
Rodiklis	Imties duomenys									
Respondentai	Vedėjai					Specialistai				
Vaiko teisių apsaugos skyrius	Mietas		Rajonas			Miestas		Rajonas		
	25,0 %		75,0 %			39,0 %		61,0 %		
Lytis	Moterys		Vyrai			Moterys		Vyrai		
	91,7 %		8,3 %			91,8 %		8,2 %		
Amžius	21-30 m.	31-40 m.	41-50 m.	51-60 m.	61 > m.	21-30 m.	31-40 m.	41-50 m.	51-60 m.	61 > m.
	5,6%	16,7%	25,0%	47,2%	5,6%	11,6%	25,6%	33,6%	15,8%	3,4%
Darbo stažas	Iki 5 m.	6-10 m.	11-20 m.	21-30 m.		Iki 5 m.	6-10 m.	11-20 m.	21-30 m.	
	5,6 %	8,3 %	61,1 %	25,0 %		21,9%	37,7%	38,4%	2,1%	
Išsilavinimas	Aukštasis neuniversitetinis		Aukštasis universitetinis			Aukštasis neuniversitetinis		Aukštasis universitetinis		
	-		100 %			6,8 %		93,2 %		

Kaip matyti, didžiąją dalį apklaustųjų sudaro rajone dirbantys vedėjai (75,0 proc.) ir specialistai (61,0 proc.). Daugiausia apklaustųjų respondentų yra moterys, tai skyriuose dirbantys vedėjai (moterys 91,7 proc., vyrai tik 8,3 proc.), ir specialistai (moterys 91,8 proc., vyrai 8,2 proc.). Tyrimo dalyvių demografiniai amžiaus duomenys parodė, kad dauguma apklausoje dalyvavusių skyrių vedėjų priklauso 51 iki 60 metų amžiaus grupei ir sudaro 47,2 proc. visų apklaustųjų, o skyrių specialistų 41-50 metų amžiaus grupei ir sudaro 33,6 proc. Didžiosios daugumos skyrių vedėjų darbo stažas yra nuo 11-20 metų (61,1 proc.), o skyrių specialistų, didžiosios daugumos darbo stažas pasidalino į dvi grupes nuo 6-10 metų (37,7 proc.) ir nuo 11-20 metų (38,4 proc.). Visi respondentai turi aukštąjį išsilavinimą. Apklausti skyrių vedėjai nurodė, kad yra įgiję aukštąjį universitetinį išsilavinimą (100 proc.), o skyrių specialistai nurodė, kad aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą įgijo, nedidelė dalis, tik 6,8 proc., didžioji dalis skyrių specialistų turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą (93,2 proc.).

Toliau atliekant tyrimą buvo tikslinga išsiaiškinti Vaiko teisių apsaugos skyriuose (toliau VTAS) dirbančių darbuotojų nuomonę apie tarpinstitucinį bendradarbiavimą, jo problemas ir plėtojimo ar stiprinimo galimybes. Remiantis D Kairiene (2010) bendradarbiavimas tai procesas, kada skirtingų institucijų specialistai, numato aiškius problemos sprendimo tikslus, vaidmenų ir atsakomybės pasiskirstymą, vyksta atvira komunikacija, skirtingi požiūriai bei kompetencijos pritaikymas sprendžiant problemas. Autorė nurodo, kad bendradarbiavimas tai nuolatinis mokymasis atliekant užduotis bei problemų sprendimas skirtingais būdais ir visų institucijų dalyvavimas, palaikymas ir pan. Šiandieninė visuomenė, vaiko teisių apsaugą priskiria VTAS, tačiau reikia pažymėti, kad tuo iš dalies užsiima ir kitos institucijos. Kaip nurodo L. Mažylis, D.

Vazgelevičius (2004) šiandiena yra glaudžiai tarpusavyje susiję trys sektoriai, tai verslo (pelno siekiančių), valdžios (viešasis ir valstybinis) ir nevyriausybinis (nepelno siekiančių) organizacijų. Kiekviena iš jų, su kuria susiduria visuomenė, savo darbus vykdo skirtingai, kai kuriais atvejais vienas sektorius gali suteikti paslaugą geriau nei kitas. Todėl ginant vaiko teises ir jo teisėtus interesus, svarbus veiksnys yra glaudus VTAS bendradarbiavimas su kitomis institucijomis.

Respondentų buvo prašoma nurodyti institucijas, kurios informuoja VTAS apie vaiko teisių apsaugos pažeidimus. Šiuo klausimu buvo siekiama sužinoti, kurios institucijos geranoriškai bei visada ir kaip dažnai informuoja ar neinformuoja VTAS, apie vaiko teisių apsaugos pažeidimus (žr. 2 pav).

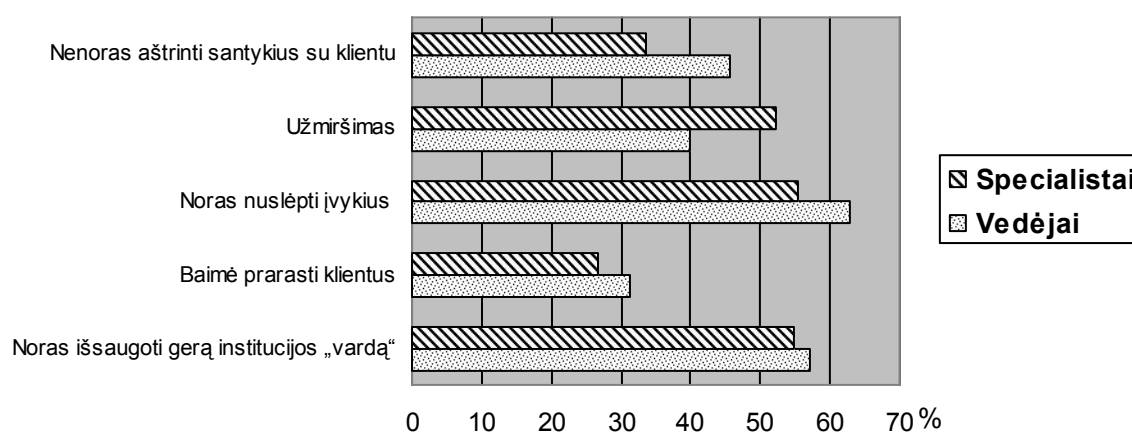
2 pav. VTAS informavimo apie vaiko teisių apsaugos pažeidimus dažnis (N=182)

Remiantis respondentų nuomone, didžioji dalis institucijų, sužinojusios apie vaiko teisių pažeidimus informuoja VTAS tik kartais, taip teigė tiriamieji vedėjai 49,99 proc. ir specialistai 28,62 proc. Analizuojant kiekvieną instituciją atskirai, VTAS vedėjų nuomone, kartais informuoja VTAS, vaiko šeima (83,3 proc.), ugdymo įstaigos (72,2 proc.), bendruomenė (66,7 proc.), medicinos, gydymo įstaigos (63,9 proc.). VTAS specialistų nuomonė nedaug kuo skyrėsi, jie teigė, kad ir kitos valstybinės institucijos informuoja tik kartais (57,5 proc.). VTAS specialistai pažymėjo, kad visada juos informuoja: policija, prokuratūra (83,6 proc.), socialinių paslaugų centrai (72,6 proc.), socialinės paramos skyrius (61,0 proc.). VTAS vedėjai ir specialistai teigia, kad tokio pobūdžio informacijos nesulaukia iš teismų (44,45 proc.), tačiau pažymi, kad teismai informuoja tiek, kiek numato įstatymai. Respondentai pažymi, jog dažnai neinformuoja nevyriausybinių organizacijos (47,2 proc), kitos valstybinės institucijos (37,3 proc.).

Analizuojant šiuos gautus duomenis, galime daryti prielaidą, kad VTAS ne visada gauna reikalingą informaciją apie esamus vaiko teisių apsaugos pažeidimus, todėl negali suteikti reikiamos pagalbos vaikui. Žinių nepateikimas gali turėti didelės įtakos problemos sprendimui arba ši

problema bus visai nesprenžiamą, nes VTAS nežinos apie esamą situaciją. Anot I. Zubrickienės, J. Adomaitienės, M.R. Andrikenės (2007) visą gyvenimą besimokančių žmonių gebėjimų ugdymas, tai kūrybiškai ir kritiškai spręsti problemas, bendrauti ir bendradarbiauti, kritiškai valdyti ir vertinti gaunamą informaciją bei siekis mokytis visą gyvenimą. Autoriai nurodo, kad dabartiniu metu reikia kuo efektyviau naudoti turimas žinias. Galima būtų teigti, kad tikslių žinių pateikimas VTAS padeda greičiau, efektyviau išspręsti kilusias problemas.

Toliau buvo siekiama išsiaiškinti priežastis, kurios sąlygoja tai, kad institucijos neinformuoja VTAS sužinojusios apie vaiko teisių apsaugos pažeidimus (žr. 3 pav.).

3 pav. Priežastys sąlygojančios VTAS neinformavimą apie vaiko teisių pažeidimus (N=182)

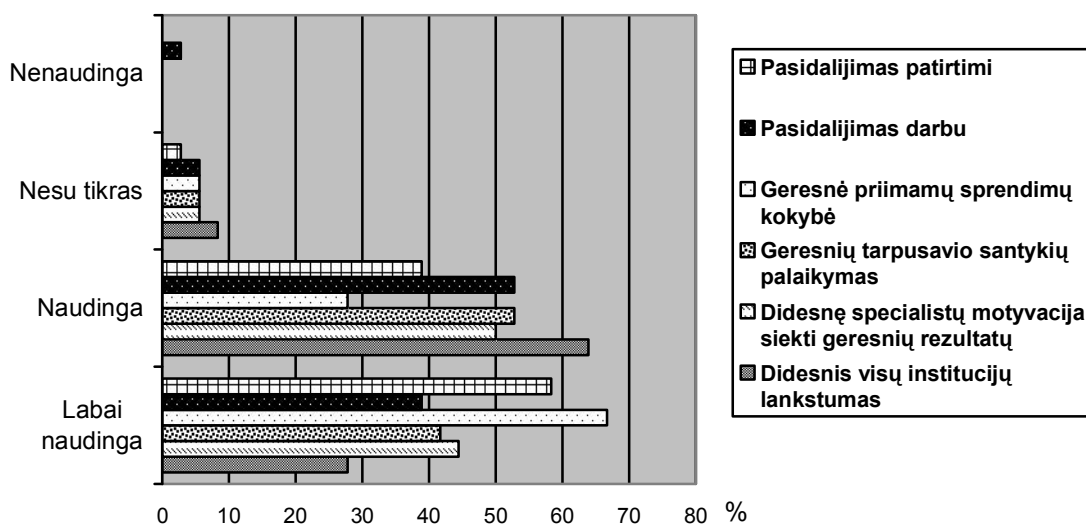
Kaip matyti, pateiktoje diagramoje VTAS vedėjai daugiausia nurodė tai, kad kitos institucijos neinformuoja apie vaiko teisių pažeidimus, nes nori nuslėpti įvykius (62,9 proc.) ir tik 31,4 proc. teigė, kad neinformavimo, priežastis yra baimė prarasti klientus. VTAS specialistų nuomonė pasiskirstė kiek vienodžiau. Jie nurodė 55,5 proc., kad neinformuoja, nes nori nuslėpti įvykius ir 54,8 proc. neinformavimo priežastis yra noras išsaugoti gerą institucijos vardą bei užmiršimas, kad reikia informuoti VTAS (52,1 proc.) Kaip ir VTAS vedėjai, taip ir specialistai mano, kad institucijų baimė prarasti klientus sudaro nedidelę dalį tik 26,7 proc.

VTAS vedėjai, ir specialistai pateiktuose klausimynuose nurodė dar kelias priežastis. Tokias kaip: „nežinojimas, informacijos neturėjimas ką reikia daryti vienu ar kitu atveju – nemokėjimas ją panaudoti praktiškai“, „nenoras prarasti mokinio krepšelio (švietimo įstaigų atveju)“, „nenoras apsikrauti papildomu darbu, situacijos nesuvokimas, kompetencijos stoka, smurto toleravimas“, bei pažymėjo, jog daugumos kitų institucijų nuostatuose, įstatuose ar specialistų pareigybėse nenurodyta, jog turi informuoti ar bendradarbiauti su VTAS.

Galima daryti prielaidą, kad institucijos neinformuojančios VTAS apie vaiko teisių apsaugos pažeidimus siekia nusišluoti įvykius, taip išsaugodamos gerą „vardą“. Tačiau tai reikštų, kad šios institucijos labiau rūpinasi savimi, o ne vaiku, jo interesais. Šių institucijų žinion patekęs vaikas negaus reikiamos pagalbos, o nesprenžžiama problema gali komplikuotis, jos vėliau gali būti neįmanoma panaikinti.

Norint sužinoti VTAS vedėjų nuomonę, apie bendradarbiavimą, buvo domėtasi ar jų vadovaujamojoje institucijoje reikalingas tarpinstitucinis bendradarbiavimas. Respondentai nurodė 77,8 proc., kad labai reikalingas, 19,4 proc., kad reikalingas ir 2,8 proc., teigė, kad reikalingas tik kartais. Pasidomėjus respondentų ar vaiko teisių apsaugos skyriuje rengiami tarpinstituciniai pasitarimai vedėjų 97,2 proc., ir specialistų 92,6 proc., nurodė, kad rengiami. Respondentai mano, jog tarpinstitucinis bendradarbiavimas yra naudingas, tiek VTAS vedėjai (47,2 proc.), tiek specialistai (67,1 proc.) nurodė, kad labai naudingas. VTAS specialistai mano, kad jų vaiko teisių apsaugos skyriaus vedėjas skatina tarpinstitucinį bendradarbiavimą (92,5 proc.). Iš pateiktų duomenų matyti, kad VTAS vedėjai yra linkę bendradarbiauti ir rengti vaiko teisių apsaugos skyriuose tarpinstitucinius pasitarimus.

VTAS vedėjų buvo paprašyta nurodyti tarpinstitucinio bendradarbiavimo naudą (žr. 4 pav.)

4 pav. Tarpinstitucinio bendradarbiavimo reikšmingumo vertinimas (N=36)

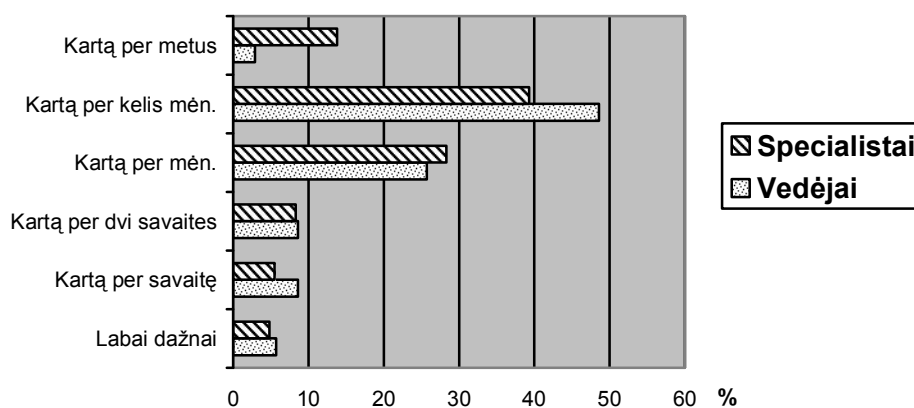
Vedėjai nurodydami tarpinstitucinio bendradarbiavimo naudingumą pažymi, kad tai leidžia priimti geresnius problemos sprendimo būdus 66,7 proc., pasidalijimas patirtimi 58,3 proc., taip pat nurodė, kad bendradarbiaujant yra didesnė specialistų motyvacija 44,4 proc. Anot D. Diskienės (2008), vadovybei siekiant institucijos veiklos veiksmingumo yra labai svarbi darbuotojų motyvacija. Pabrėžiama, kad šiandieną viešojo sektoriaus darbuotojai dirba konkurencingomis sąlygomis, orientuotomis į paslaugų teikimą. Naujų sąlygų kontekste reikalingi kitokie igūdžiai ir

kompetencija negu biurokratiniais laikais, o tai yra papildomas iššūkis darbuotojams. Atsižvelgiant į tai galima daryti prielaidą, kad vyriausybinių organizacijų specialistai turi turėti motyvaciją bendradarbiauti atliekant užduotis, o konkurencija motyvuoja VTAS ir kitų institucijų specialistus atlikti užduotys greičiau, kokybiškiau ir pan. Respondentai nurodė, kad didesnis visų institucijų lankstumas yra naudingas (63,9 proc). Pažymėtina, kad nedidelė dalis VTAS vedėjų mano (2,8 proc.), kad darbo pasidalijimas bendradarbiaujant su kitomis institucijomis neduoda naudos problemoms sprendimams. Dalis respondentų pažymėjo, kad tarpinstitucinis bendradarbiavimas vyksta, tačiau darbą iš esmės atlieka tik VTAS.

LR Generalinės prokuratūros, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos 2011 m. pasirašė bendradarbiavimo susitarimą. Šiuo susitarimu šalys įsipareigojo „pagal savo kompetenciją ir kiek tai neprieštarauja jų funkcijas ir veiklą reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis siekti aktyvesnio teritorinių prokuratūrų ir Vaiko teisių apsaugos skyrių bendradarbiavimo, veiksmingesnio vaiko teisių ir teisėtų interesų gynimo ir atstovavimo jų interesams“. Susitarime numatyta, kad VTAS, pagal poreikį, tačiau ne rečiau kaip vieną kartą per pusmetį privalo organizuoti prokurorų ir savivaldybių vaiko teisių apsaugos skyrių pasitarimus, kuriuose gali būti VTAS atstovo dalyvavimas baudžiamosiose bylose, atstovavimo rekomendacijos bei kiti su vaikų apsauga susiję klausimai (LR Generalinės prokuratūros, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos bendradarbiavimo susitarimas 2011m. [Žiūrėta: 2012-2012-09-25]. Prieiga per internetą:

<http://www.prokuraturos.lt/Teisin%C4%97informacija/Tarp%C5%BEinybiniaiirtarptautiniaisusitari/mai/Bendradarbiavimosusitarimai/tabid/491/Default.aspx>).

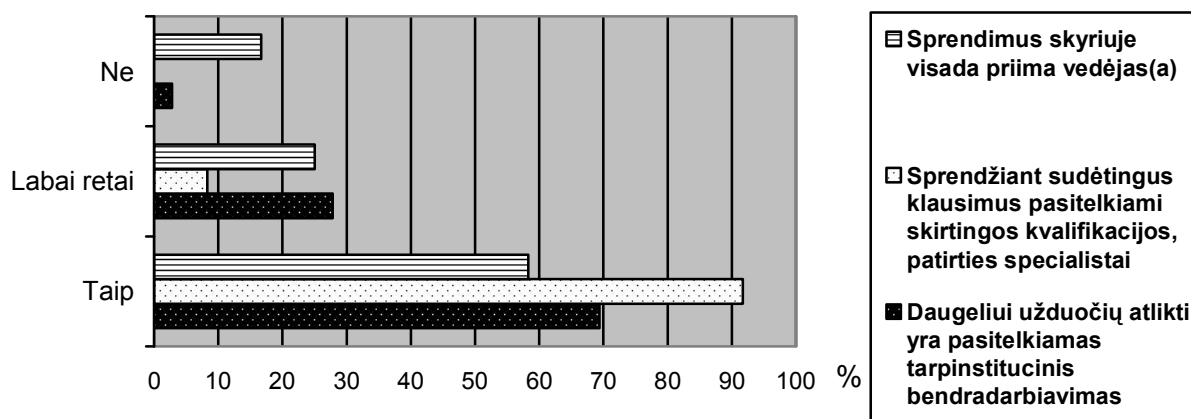
Bendruosiuose vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatuose yra numatyta, kad VTAS bendradarbiaudamas turi dalyvauti sudarytose darbo grupėse, įvairių komisijų veikloje, rengiamuose pasitarimuose ir seminaruose susijusiuose su vaiko teisių apsaugos praktiniu įgyvendinimu. (LR. Vyriausybės nutarimas. Bendrieji vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatai, Valstybės žinios. 2009, Nr. 145-6437). Kaip jau minėta literatūroje, yra daug dokumentų kuriuose akcentuojamas VTAS bendradarbiavimas su kitomis institucijomis. Kai kuriuose iš jų yra numatomi ir terminai kas kiek laiko VTAS privalo organizuoti tarpinstitucinius pasitarimus. Todėl tyrime respondentų buvo paprašyta įvertinti, kaip dažnai organizuojami tarpinstituciniai pasitarimai (žr. 5 pav.).

5 pav. VTAS tarpinstitucinių pasitarimų dažnis (N=182)

Analizuojant VTAS rengiamų tarpinstitucinių pasitarimų dažnį, galima teigti, jog tokio pobūdžio pasitarimai yra organizuojami. VTAS vedėjai nurodė, kad tarpinstituciniai pasitarimai rengiami kartą per kelis mėnesius 48,6 proc., o specialistų nuomone 39,3 proc. Tačiau vertėtų atkreipti dėmesį, kad dalis apklaustųjų vedėjų pažymėjo, jog tarpinstitucinius pasitarimus organizuoja tik kartą per metus (2,9 proc.). Daugelis respondentų nurodė, jog tarpinstituciniai pasitarimai rengiami pagal poreikį, kartais, jei būtina keletą kartų per savaitę ar kartą per dvi savaites, nes tai lemia aplinkybės, kurios priklauso nuo daugelio išorinių veiksnių.

VTAS skyrių vedėjai nurodė, kad jų vadovaujamosiose institucijose yra bendradarbiaujama (žr. 6 pav.).

6 pav. VTAS bendradarbiavimo procese taikomos sprendimų priėmimo formos (N=36)

Pateiktame 6 pav., aiškiai matyti, kad tarpinstitucinis bendradarbiavimas vyksta sprendžiant sudėtingus klausimus, kuomet yra pasitelkiami skirtingos kvalifikacijos ir patirties specialistai (91,7 proc.), tačiau pažymėtina tai, kad dalis respondentų nurodė, jog sprendimus visuomet priima vedėjas(a). Galima daryti prielaidą, kad šiuose VTAS, dirbantys vedėjai, nors ir skatina tarpinstitucinį bendradarbiavimą, tačiau griežtai laikosi savo pozicijos ir nuomonės, esant bet kokios problemos sprendimo būdams, jie turi savo nuomonę kurios laikosi. Galima teigti, kad šie respondentai, galutinį sprendimą priima ne kartu su kitų institucijų vadovais ar specialistais, bet patys, žinoma atsižvelgdami į esamą situaciją.

Remiantis I. Kerulienė (2008), šeima yra pirmoji vaiko institucija, kurioje jis daugiausiai išmoksta. Straipsnyje autorė cituoja A. Maceiną „šeima – tai ta vieta, kur laimė dygsta, bręsta ir klesti, bet šią laimę kiekvienas turi atrasti pats“. Žinoma, tik šeima vaikui gali suteikti pagrindinius poreikius, šeimoje vaikas gali augti, vystytis ir t.t. Tačiau šiandieninėje visuomenėje daugelis vaikų neturi galimybės augti, bręsti šeimoje, jie gyvena globos namuose ar yra globojami/rūpinami kitų asmenų. VTAS ir kitos institucijos siekdamos apsaugoti vaiko interesus, privalo rūpintis, kad toks vaikas grįžtų gyventi į savo biologinę šeimą. Todėl VTAS specialistų buvo klausta ar skirtingų vaiko teisių apsaugos institucijų specialistai dirba su šeimomis. Tyrimo duomenys rodo, kad 97,9 proc. skirtingų institucijų specialistai dirba su šeima ir tik 1,4 proc. teikia, kad toks darbas su šeima nevyksta. Siekiant apsaugoti vaiko interesus, dirbama tik su vaiku. Galima teigti, kad didžioji dalis įvairių institucijų specialistų tiesiogiai dirba su šeima, pagal savo kompetenciją, taip siekiama gerinti gyvenimo sąlygas vaikui, kad jis galėtų grįžti ir gyventi savo šeimoje. Anot I. Kerulienės (2008), turi būti vykdoma Vyriausybės politika, kuri padėtų ugdyti vaiką ne tik ekonomine, bet ir socialine prasme, stabilioje šeimos aplinkoje.

VTAS skyriaus specialistai buvo paprašomi įvertinti kokių institucijų darbuotojai dažniausiai dirba tarpinstitucinį darbą su šeimomis. Faktoriaus analizės rezultatai atskleidžia, jog tarpinstitucinis darbas su šeimomis nėra toks svarbus VTAS specialistams (35,4 proc. atsakymų sklaidos). Faktoriaus vidinė konsistencija $\alpha = 0,595$ rodo pakankamą teiginių vidinį susietumą, teiginiai, kurie sudaro faktorių yra homogeniški. Tarpinstitucinis darbas su šeimomis patvirtintas faktoriaus analizės patikimumo KMO koeficientu 0,64. Tai rodo gerą tinkamumą faktorinei analizei (žr. 2 lentelė.).

2 lentelė

Tarpinstitucinis darbas su šeimomis
(N = 146; KMO = 0,64; $\alpha = 0,595$)

Struktūriniai komponentai	Svoris (L)	Sklaida (%)
Ugdymo įstaigų darbuotojai	0,609	35,4
Švietimo skyriaus specialistai	0,598	
Policijos pareigūnai, prokurorai	0,553	

Tarpinstitucinis darbas su šeimomis(N = 146; KMO = 0,64; α = 0,595)

Medikai, psichiatrai, psichologai	0,543
Socialiniai darbuotojai	0,540
Globos namų darbuotojai	0,455
Nevyriausybės organizacijos darbuotojai	0,412
Šeimos nariai	0,363

L – faktorinis svoris (remiantis pagrindinių komponentų metodu VARIMAX rotacija) parodo kintamųjų ir faktoriaus (ALFA faktorinės analizės modelis) statistinio ryšio glaudumą; % – procentinis (kumuliatyvinis) dažnis parodo, kiek % sklaidos gali būti paaiškinta nepriklausomuoju kintamuoju; KMO (Kayser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) – skalės tinkamumas faktorinei analizei.

Analizuojant faktorinės analizės rezultatus matyti, kad dirbant tarpinstitucinį darbą su šeimomis dažniausiai dalyvauja šių institucijų darbuotojai: ugdymo įstaigų darbuotojai (L=0,609), švietimo skyriaus specialistai (L=0,598), policijos pareigūnai, prokurorai (L=0,553), medikai, psichiatrai, psichologai (L=0,543), socialiniai darbuotojai (0,540). Faktorinė analizė parodė, jog šeimos nariai (L=0,363), teismo darbuotojai (L=0,242), seniūnijos darbuotojai (L=0,140) rečiausiai dalyvauja tarpinstituciniame darbe su šeimomis. Tai patvirtina žemas šių teiginių svoris, todėl jis laikomas nereikšmingu.

VTAS specialistai pabrėžia mažą poreikį dažnai palaikyti ryšį su kitomis institucijomis, tai parodo faktorinės analizės atsakymų sklaida (34,9 proc. atsakymų sklaidos) (3 lentelė).

3 lentelė

Vaiko teisių apsaugos skyriaus ryšys su kitomis institucijomis (1)(N = 146; KMO = 0,67; α = 0,621)

Struktūriniai komponentai	Svoris (L)	Sklaida (%)
Medicinos gydymo įstaigos	0,656	34,9
Kitos Valstybinės institucijos	0,632	
Socialinių paslaugų įstaigos	0,611	
Ugdymo įstaigos	0,576	
Prokuratūra, policija	0,556	
Šeima	0,526	
Teismai	0,516	
Socialinės paramos skyrius	0,503	
Seniūnijos	0,440	
Nevyriausybės organizacijos	0,423	

VTAS specialistai nurodė, kad jie dažniausiai palaiko ryšį su medicinos, gydymo įstaigomis (L=0,656), kitomis valstybinėmis institucijomis (kitų savivaldybių vaiko teisių apsaugos skyriais, vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga ir valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba ir pan.) (L=0,632), įstaigomis teikiančiomis socialines paslaugas (L=0,611), prokuratūra ir policija (L=0,556), palaikomas ryšys su šeima VTAS specialistams yra ne mažiau svarbus (L=0,526). Galima daryti prielaidą, jog šios institucijos VTAS specialistams gali suteikti daugiausia naudingos

informacijos, nes jų dalyvavimas problemų sprendime yra labai svarbus. Pabrėžtina tai, kad VTAS specialistai rečiausiai palaiko ryšį su bendruomenės nariais, tai parodo nereikšmingas kintamasis ($L=0,163$).

VTAS vedėjų palaikomas ryšys su kitomis institucijomis yra daug dažnesnis nei VTAS specialistų (62,7 proc. atsakymų sklaidos). Didesnė atsakymų sklaida parodo, kad VTAS vedėjai dažniau stengiasi palaikyti ryšį su kitomis institucijomis. Faktoriaus vidinė konsistencija $\alpha=0,533$ rodo pakankamą teiginių vidinį susietumą bei tai, kad teiginiai sudarantys faktorių yra homogeniški (žr. 4 lentelė).

4 lentelė

Vaiko teisių apsaugos skyriaus ryšys su kitomis institucijomis (2)
($N = 36$; $KMO = 0,54$; $\alpha = 0,533$)

Struktūriniai komponentai	Svoris (L)	Sklaida (%)
Medicinos gydymo įstaigos	0,811	62,7
Socialinės paramos skyrius	0,795	
Nevyriausybės organizacijos	0,712	
Teismai	0,705	
Kitos Valstybinės institucijos	0,676	
Prokuratūra, policija	0,588	
Šeima	0,576	
Ugdymo įstaigos	0,546	
Socialinių paslaugų įstaigos	0,523	
Seniūnijos	0,513	
Bendruomenės nariai	0,493	

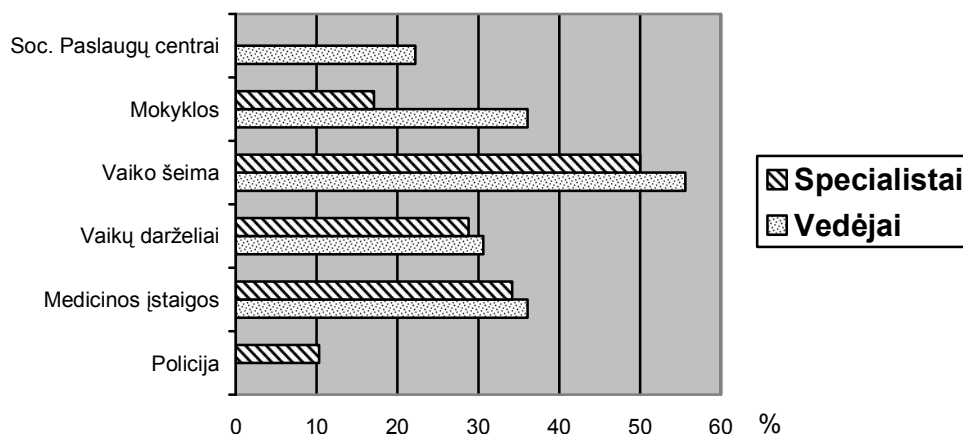
VTAS vedėjų nuomonė, kiek skiriasi nuo specialistų, jie skirtingai nei VTAS specialistai dažnai palaiko ryšį su socialinės paramos skyriumi ($L=0,795$), kuomet specialistai ($L=0,503$), o su nevyriausybėmis organizacijomis, VTAS vedėjai ($L=0,712$), specialistai ($L=0,423$). Pabrėžtina tai, kad VTAS vedėjai, kaip ir specialistai visada palaiko ryšį su medicinos gydymo įstaigomis, tai parodo faktorinės analizės svoris ($L=0,811$).

Vadinasi būtų tikslinga teigti, kad VTAS stengiasi palaikyti ryšį su medicinos įstaigomis, prokuratūra, policija, vaiko šeima. VTAS vedėjai ir specialistai į ugdymo įstaigas žiūri kiek dviprasmiškai, vieniems jis svarbus, tuo tarpu kiti respondentai mano, kad ryšys su ugdymo įstaigomis nėra svarbus. Iš faktorinės analizės matyti, kad tiek VTAS vedėjams, tiek specialistams neatrodo reikalinga palaikyti artimą ryšį su seniūnijoms ar bendruomenės nariais.

Buvo pasidomėta ar VTAS specialistai bendradarbiauja su kitomis institucijomis teikdami pagalbą vaikui ir šeimai. 80,8 proc. nurodė, kad bendradarbiauja, o tik kartais esant sudėtingomis situacijomis - 15,8 proc. apklaustųjų. Teikiant pagalbą vaikui bendradarbiauja 2,7 proc, ir 0,7 proc. nurodė, kad bendradarbiauja tik teikiant pagalbą vaiko šeimai. Toks pasiskirstymas leidžia manyti, kad VTAS bendradarbiavimas su kitomis institucijomis vyksta ne tik teikiant visapusišką pagalbą

vaikui, atstovauja jo interesams, tačiau yra teikiama pagalba ir šeimai, siekiant sudaryti sąlygas vaikui augti ir vystytis biologinėje šeimoje.

Respondentų paprašyta nurodyti institucijas, kurios jų manymu nenoriai bendradarbiauja sprendžiant klausimus susijusius su vaiko teisių apsaugos pažeidimais (žr. 7 pav.).

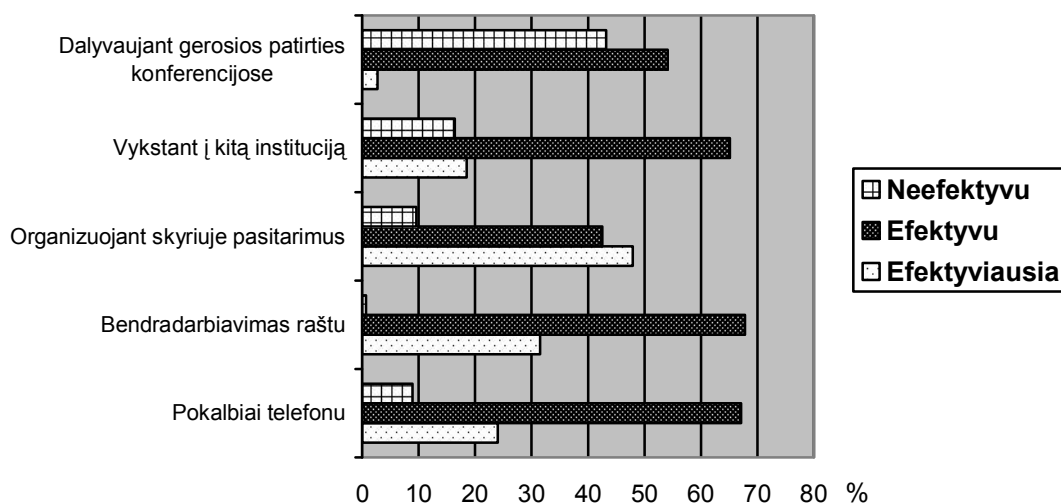

7 pav. Institucijos nenoriai bendradarbiaujančios su VTAS (N=182)

Respondentai išreiškė ganėtinai neigiamą požiūrį šešioms institucijoms. 55,6 proc. VTAS vedėjų, ir 50,0 proc. specialistų mano, kad vaiko šeima nebendradarbiauja su VTAS. Žinoma galima daryti prielaidą, kad nebendradarbiavimo priežastis gali būti noras nuslėpti įvykius. VTAS vedėjai nurodė, kad mokyklos (36,1 proc.), medicinos įstaigos (36,1 proc.), darželiai (30,6 proc.) nenoriai bendradarbiauja. VTAS specialistų nuomonė pasiskirstė kiek kitaip. Jie pažymėjo, kad nenoriai bendradarbiauja 34,2 proc. medicinos įstaigos, 28,2 proc. vaikų darželiai, 17,1 proc. mokyklos. Galima daryti išvadą, kad darbe jau nagrinėtos nebendradarbiavimo priežastys sąlyginai pasitvirtino. Kaip jau minėta VTAS vedėjai buvo nurodę, kad viena iš nebendradarbiavimo priežasčių yra „nenoras prarasti mokinio krepšelio (švietimo įstaigų atveju)“. Mokinio krepšelis tai mokyklų finansavimas, kuomet pinigai skirstomi pagal tai, kiek mokykloje mokosi mokinių. Vaikų darželiai yra iš dalies valstybės finansuojami, vadinasi jei daželyje mažiau vaikų, tai ir valstybės finansavimas mažesnis. Iš pateiktų VTAS vedėjų ir specialistų duomenų galima daryti prielaidą, kad mokyklos ir vaikų darželiai nebendradarbiauja ar neinformuoja VTAS apie esamus vaiko teisių pažeidimus, nes saugo savo gerą institucijos „vardą“. Nenorėdamos aštrinti santykių su klientu (vaiko šeima), minėtos institucijos trokšta išlaikyti mokinio krepšelį. Blogiausia tai, kad tuomet kyla pavojus vaikui. Išryškėja darbuotojų kompetencijos stoka, situacijos nesuvokimas, smurto toleravimas, o svarbiausia neatsižvelgiama į vaiko interesus. Darytina prielaida, kad medicinos įstaigos nenoriai bendradarbiauja su VTAS dėl didelio darbo krūvio, viena iš priežasčių galėtų būti ta, kad šių institucijų nuostatuose, įstatuose ar pareigybėse nenurodyta, jog jos turi informuoti ar

bendradarbiauti su VTAS. Respondentai nurodė, kad nenoriai bendradarbiauja ir policija, taip teigė VTAS specialistai (10.3 proc.), o VTAS vedėjai nurodė, kad soc. paslaugų centrai (22.2 proc.) nenoriai bendradarbiauja su VTAS. Galima teigti, kad policija bei soc. paslaugų įstaigos yra arčiausiai vaiko, šių institucijų specialistai visais galimais būdais turi siekti vaiko gerovės, vadinasi čia tarpinstitucinis bendradarbiavimas su VTAS turi būti ypač glaudus. Galima pasidžiaugti, kad nenoriai bendradarbiaujančių su VTAS įstaigų yra pakankamai daug.

Skyrių specialistai buvo paprašyti įvertinti bendradarbiavimo su kitomis institucijomis teikiant pagalbą vaikui ir jo šeimai formų efektyvumą (žr. 8 pav.).

8 pav. VTAS bendradarbiavimo su kitomis institucijomis formų efektyvumas (N=146)

Tyrime dalyvavę respondentai teigė, kad efektyviausia bendradarbiauti rengiant pasitarimus (47,9 proc.) ne mažiau efektyvus laikomas bendradarbiavimas raštu. Respondentų nuomone, dalyvavimas gerosios patirties konferencijose duoda mažiausiai naudos, tai patvirtino 43,2 proc. apklaustųjų. Efektyviu bendradarbiavimu laikoma pokalbių telefonu forma (67,1 proc.), bendradarbiavimas raštu (67,8 proc.), vykstant į kitą instituciją (65,1 proc.). VTAS specialistai pažymėjo, kad bendradarbiavimo formų efektyvumas priklauso nuo keletos veiksnių: „sprendžiamos problemos sudėtingumo, kuomet yra būtina rengti tarpinstitucinius pasitarimus, kitu atveju užtenka parašyti raštą ar paskambinti telefonu, kai norima gauti iš kitos institucijos tam tikrą informaciją ir t.t.“.

VTAS specialistų (žr. 5 lentelė) ir vedėjų (žr. 6 lentelė) buvo paprašyta nurodyti institucijas su kuriomis VTAS bendradarbiavimas yra svarbiausias.

Vaiko teisių apsaugos skyriaus bendradarbiavimo su kitomis institucijomis svarba (1)
(N = 146; KMO = 0,79; α = 0,768)

Struktūriniai komponentai	Svoris (L)	Sklaida (%)
Kitos Valstybinės institucijos	0,720	43,7
Medicinos gydymo įstaigos	0,641	
Ugdymo įstaigos	0,622	
Prokuratūra, policija	0,601	
Bendruomenės nariai	0,586	
Teismai	0,551	
Nevyriausybės organizacijos	0,543	
Socialinės paramos skyrius	0,529	
Šeima	0,522	
Seniūnijos	0,423	
Socialinių paslaugų įstaigos	0,419	

Faktorinės analizės rezultatai rodo, kad VTAS specialistams labai svarbus bendradarbiavimas su medicinos ir gydymo įstaigomis (L=0,641), ugdymo įstaigomis (L=0,622), prokuratūra, policija (L=0,601), šeima (L=0,522). Respondentai nurodė, kad jiems svarbus bendradarbiavimas yra su kitomis valstybinėmis institucijomis, tokiomis kaip: kitų miestų ir rajonų VTAS, LR Valstybės vaiko teisių ir įvaikinimo tarnyba prie SAMD, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga ir pan. (L=0,720). Tačiau su seniūnijoms (L=0,423), socialinių paslaugų įstaigomis (L=0,419) bendradarbiavimas nėra toks svarbus, tai patvirtina žemas pastarųjų teiginių svoris.

6 lentelė

Vaiko teisių apsaugos skyriaus bendradarbiavimo su kitomis institucijomis svarba (2)
(N = 36; KMO = 0,56; α = 0,699)

Struktūriniai komponentai	Svoris (L)	Sklaida (%)
Bendruomenės nariai	0,840	68,5
Kitos Valstybinės institucijos	0,803	
Prokuratūra, policija	0,753	
Nevyriausybės organizacijos	0,721	
Teismai	0,713	
Socialinės paramos skyrius	0,702	
Medicinos gydymo įstaigos	0,651	
Socialinių paslaugų įstaigos	0,641	
Ugdymo įstaigos	0,616	
Šeima	0,561	
Seniūnijos	0,530	

VTAS vedėjai mano, kad bendradarbiavimas su bendruomenės nariais, kitomis valstybinėmis institucijomis ir prokuratūra ar policija yra svarbus. Tai parodo aukštas pastarųjų teiginių (atitinkamai L=0,840, L=0,803 ir L=0,753) svoris. Kaip ir VTAS specialistai, taip ir vedėjai mano, kad bendradarbiavimas su seniūnijoms (L=0,530) nėra toks svarbus.

VTAS specialistų (žr. 7 lentelė) ir vedėjų (žr. 8 lentelė) buvo paprašyta nurodyti problemas su kuriomis susiduriama bendradarbiaujant su kitomis institucijomis

7 lentelė

Vaiko teisių apsaugos skyriaus bendradarbiavimo su kitomis institucijomis problemos (1)

(N = 146; KMO = 0,66; α = 0,677)

Struktūriniai komponentai	Svoris (L)	Sklaida (%)
Nepasitikėjimas kitų institucijų veikla	0,685	38,2
Informacijos stoka	0,666	
Noras atlikti darbus pačiam (neįsikišant kitoms institucijoms)	0,657	
Baimė būti nesuprastam	0,636	
Žinių stoka	0,611	
Visuomenės abejingumas	0,596	
Nenoras bendradarbiauti	0,583	

8 lentelė

Vaiko teisių apsaugos skyriaus bendradarbiavimo su kitomis institucijomis problemos (2)

(N = 36; KMO = 0,58; α = 0,629)

Struktūriniai komponentai	Svoris (L)	Sklaida (%)
Nenoras bendradarbiauti	0,805	66,2
Informacijos stoka	0,782	
Baimė būti nesuprastam	0,773	
Visuomenės abejingumas	0,768	
Nepasitikėjimas kitų institucijų veikla	0,710	
Žinių stoka	0,567	
Noras atlikti darbus pačiam (neįsikišant kitoms institucijoms)	0,321	

VTAS bendradarbiavimo su kitomis institucijomis problemas atskleidė atlikta faktorinė analizė. VTAS vedėjų požiūris į esamas tarpinstitucinio bendradarbiavimo problemas yra reikšmingesnis, tai parodo aukštesnė atsakymų sklaida 66,2 proc., kuomet VTAS specialistų 38,2 proc., atsakymų sklaidos. Iš to galima daryti prielaidą, kad VTAS vedėjai siekia tarpinstitucinio bendradarbiavimo, tačiau susiduria su kitų institucijų keliamomis problemomis. VTAS vedėjų ir specialistų nuomone dažniausiai pasitaikanti problema yra informacijos stoka (L=0,782; L=0,666), baimė būti nesuprastam (VTAS vedėjų L=0,773, specialistų L=0,636), nepasitikėjimas kitų institucijų veikla (vedėjai L=0,710; specialistai L=0,685). VTAS vedėjų nuomone, daugelis institucijų nenori bendradarbiauti, tai parodo aukštas faktoriaus svoris (L=0,805). Kaip visai nereikšmingą tarpinstitucinio bendradarbiavimo problemą VTAS vedėjai įvardino norą atlikti darbus pačiam (nesikišant kitoms institucijoms L=0,321). Kuomet VTAS skyrių specialistai šį faktorių nurodo, kaip vieną iš galimų problemų (L=0,657), kurios nulemia nebendradarbiavimą.

VTAS vedėjai nurodė dar keletą bendradarbiavimo problemų, tai: laiko stoka, situacijos nesuvokimas, kuomet iškilusi problema yra nesprenžiamą.

Respondentai paprašyti pateikti savo nuomonę, apie glaudesnio tarpinstitucinio bendradarbiavimo tobulinimą. Apklaustųjų manymu žinių suteikimas apie bendradarbiavimo naudą yra svarbus veiksnys (vedėjai 38,9 proc., specialistai 41,1 proc.), ypač besimokančiai organizacijai. Renginių ir švenčių organizavimas, siekiant palaikyti draugiškus ryšius, tarp įvairių institucijų, respondentų nuomone nėra svarbus, taip mano 8,2 proc. VTAS specialistų ir 19,4 proc. vedėjų. Tačiau respondentai nurodė, kad organizuoti bendras konferencijas yra labai svarbu, taip mano 38,4 proc. VTAS specialistų ir 33,3 proc. vedėjų. Diskusijų organizavimą palaikė 41,7 proc. VTAS vedėjų, ir 43,2 proc. specialistų, kad svarbu išleisti daugiau papildomos informacijos apie tarpinstitucinio bendradarbiavimo naudą bei daugiau skatinti bendradarbiauti institucijų darbuotojus mano ne mažiau minėtų grupių respondentų. Kaip svarbiausią siekį tiriamieji įvardijo tai, kad reikia reglamentuoti bendradarbiavimo santykius su kitomis institucijomis vaiko teisių apsaugos srityje, nes tai neturi apsiriboti vien bendradarbiavimo geranoriškumu tarp atskirų įstaigų specialistų.

Apibendrinant tyrimo klausimų bloką, kuriuo siekta sužinoti respondentų nuomonę apie tarpinstitucinį bendradarbiavimą, jo problemas ir plėtojimo ar stiprinimo galimybes galima būtų teigti, kad VTAS bendradarbiauja su kitomis institucijomis ir daugeliu atveju yra bendradarbiavimo organizatoriai. Klausimyne VTAS vedėjai ir specialistai nurodė, kad bendradarbiavimas naudingas sprendžiant įvairias su vaiku susijusias problemas. Dalis respondentų teigė, jog esant sudėtingiems atvejams, visada sudaroma socialinės paramos, švietimo, pedagoginės psichologinės tarnybos, policijos ir kitų specialistų komanda. Apklaustieji įvardijo nemažai problemų, kurios kyla bendradarbiaujant: informacijos neturėjimas, ką reikia daryti vienu ar kitu atveju – nemokėjimas jos panaudoti praktiškai; nenoras prarasti mokinio krepšelio (švietimo įstaigų atveju); nenoras konfliktuoti su vaiko šeima; nenoras apsikrauti papildomu darbu, situacijos nesuvokimas, kompetencijos stoka, smurto toleravimas, nežinojimas, kad reikia informuoti VTAS, aplaidumas, laiko stoka. Respondentai teigė, kad pasitaiko atveju, kuomet institucijos nekreipia dėmesio į problemą (ji visiškai nesprenžžiama) dėl situacijos nesuvokimo. VTAS specialistų ir vedėjų nuomone reikia reglamentuoti VTAS bendradarbiavimo santykius su kitomis institucijomis, kaip pvz. pasirašytas bendradarbiavimo susitarimas tarp LR Generalinės prokuratūros, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos (2011m.). Respondentai mano, kad įvairių institucijų nuostatose, įstatuose ar pareigybėse galima būtų numatyti bendradarbiavimą su VTAS.

VTAS vedėjai nurodė, kad bendradarbiauti yra labai svarbu, praktikoje bendradarbiavimą dažniau supranta, kaip greitą informacijos pateikimą, veiksmų suderinamumą ir pan. Laiko organizuoti institucijų pasitarimus, visiems susirenkant į vieną vietą, rašant protokolą ir pan., trūksta. Sunku surinkti institucijų specialistus, asmenis, darbuotojus, vienu metu į vietą, todėl tarpinstitucinis bendradarbiavimas kartais yra neįmanomas.

Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad VTAS ir kitų institucijų ginančių vaiko teises ir teisėtus interesus, ar kitaip susijusių su vaiku bendradarbiavime yra būtina vadovautis vienu svarbiausiu principu, kad viskas, kas daroma, yra daroma dėl vaiko gerovės, ateities ir jo interesų.

Trečiuoju klausimų bloku, siekta išsiaiškinti respondentų nuomonę apie jų profesinį tobulėjimą ir problemas. A. Lanka (2009) teigia, kad svarbiausias veiksnys siekiant profesijos tobulėjimo yra vidinė motyvacija, bei mokymosi turinio suvokimas. Šiandieninė besivystanti visuomenė greitai keičiasi į informacinę visuomenę. Todėl žmogus privalo mokytis visą gyvenimą. Autoriaus teigimu, šis visuomenės pokytis kelia didelį susirūpinimą teoriniu ir pedagoginiu aspektais. Mokinys ir jo poreikiai šiandien yra svarbiausia švietimo veiklos dalis. A. Lanka (2009) nurodo, kad mokinys, mokymosi proceso dalyvis, šiandien privalo: mokėti įgyti individualios veiklos įpročių, pritaikyti įgytas žinias naujovėms, įgyti atsakomybės bei savarankiškumo, išmokti bendradarbiauti bei suvokti tai, kad reikia mokytis visą gyvenimą siekiant profesinio tobulėjimo.

Respondentų klausta, kokių žinių stoką jie jaučia savo darbe. VTAS vedėjai ir specialistai nurodė, kad labai stokoja medicinos (21 proc.), psichologijos (14,45 proc.), visai nestoja socialinio darbo (50,4 proc.), pedagogikos (42,15 proc.), teisės (36,55 proc.) žinių. Bendradarbiavimo žinių VTAS vedėjai visai nestokoja (63,9 proc.), kuomet specialistai (29,5 proc.) nurodė, kad jaučia bendradarbiavimo žinių stoką. Apibendrinus gautus rezultatus galima daryti išvadą, kad VTAS vedėjams ir specialistams reiktų pagilinti psichologijos žinias, jos ne tik padėtų geriau spręsti asmenines problemas, bet labai praverstų darbinėje veikloje. I. Kajokienės, R. Žukauskienės (2007) atliktame tyrime teigiama, kad psichologinės pagalbos dažniau prireikia tiems vaikams, kurie auga nepilnose šeimose ar su globėjais bei mažesnes pajamas gaunančiose šeimose. Autorės nurodo, kad didesnes pajamas gaunantys tėvai padeda vaikams geriau adaptuotis, o tai siejama su mažesniais, vaikams kylančiais, psichologiniais sunkumais. Vadinas tikslinga būtų teigti, kad VTAS specialistams ir vedėjams psichologijos žinios būtų labai naudingos, nes dažnai tenka dirbti su vaikais iš nepasiturinčių, asocialių šeimų, kuriems reikia visokeriopos pagalbos.

Siekiant sužinoti VTAS vedėjų ir specialistų tobulinimosi galimybes, buvo domėtasi kur jie įgyja žinių susijusių su vaiko teisių apsauga. VTAS vedėjai nurodė, kad žinių semiasi lankydami įvairius kursus ir seminarus (100 proc.), bei gauna iš kolegų (77,8 proc.). Dalis žinių įgyja savarankiškai (75,0 proc.), o VTAS specialistai nurodė, kad lanko kursus ir seminarus 88,4 proc. apklaustųjų, tuo tarpu savarankiškai mokosi 50,7 proc. Pažymėtina tai, kad 10,3 proc. VTAS specialistų niekur neįgyja žinių, tačiau jie apgailestavo, kad kursams ar seminarams nėra finansavimo. Jie savišvietos būdu analizuoja veiklos situaciją, daro išvadas, diskutuoja su kolegomis, ieško problemos sprendimo būdų, domisi užsienio šalių patirtimi.

Respondentai buvo prašomi nurodyti koku būdu jie įgyja bendradarbiavimo patirties. VTAS vedėjai mano, kad ją įgijo per ilgą savo darbo praktiką (77,8 proc.), 58,3 proc. respondentų

bendradarbiavimo patirtį įgijo savarankiškai. VTAS specialistai (38,4 proc.) nurodė, kad bendradarbiavimo žinias įgijo savarankiškai, iš kolegų 48,6 proc. Manančių, jog neturi bendradarbiavimo patirties yra 0,7 proc., VTAS specialistų grupė, o tai labai nedidelė dalis. Todėl galima daryti išvadą, kad VTAS specialistai ir vedėjai siekia bendradarbiauti su kitomis institucijomis, domisi bendradarbiavimu, tariaisi su kolegomis ir pan.

Apibendrinant respondentų nuomonę apie jų profesinį tobulėjimą ir problemas, darytina išvada, kad visi siekia tobulėjimo, gerai žino, kokių žinių stokoja ir tai laiko didele problema atliekant tiesiogines savo funkcijas. Be to VTAS vedėjai ir specialistai pažymi, kad yra skirtas per mažas finansavimas įvairiems kursams ir seminarams, tad kelti kvalifikacijos jie neturi galimybės.

IŠVADOS

1. Mokslinės literatūros, teisės aktų ir švietimo dokumentų analizė leidžia teigti, kad Lietuvoje yra plačiai išvystyta vaiko teisių apsaugos institucijų sistema, tačiau, remiantis vaiko teisių apsaugos vykdomais teisės aktais, galima teigti, kad juose nepakankamai reglamentuota vaiko teisių apsaugos skyrių veikla. Šią tendenciją patvirtina ir LR Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pakeitimo projektas, kuriame išryškėja pokyčių vaiko teisių apsaugos srityje poreikis. Vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinis bendradarbiavimas su kitomis institucijomis turėtų būti vykdomas tokiomis formomis: informavimu, per bendrus projektus, edukacija, veiklos stebėjimu ir reflektavimu.
2. Remiantis empirinio tyrimo rezultatais, galima teigti, kad vaiko teisių apsaugos skyrių darbuotojai (vedėjai ir specialistai) pripažįsta tarpinstitucinio bendradarbiavimo reikšmę, nes jis ne tik įgalina efektyviau spręsti kylančias problemas, bet ir sudaro sąlygas priimti racionalesnius sprendimus, dalytis gerą patirtimi, palaikyti glaudesnius tarpinstitucinius santykius.
3. Vaiko teisių apsaugos skyriuose rengiami tarpinstituciniai pasitarimai, o sprendžiant sudėtingus klausimus yra pasitelkiami ir kvalifikuoti specialistai - švietimo ar ugdymo įstaigų darbuotojai, teisėtvarkos specialistai, medikai bei socialiniai darbuotojai, nes toks bendradarbiavimas duoda daugiausiai naudos. Vaiko teisių apsaugos skyrių darbuotojai, teikdami pagalbą vaikui, taip pat dirba su vaiko šeima, nors tarpinstituciniuose pasitarimuose šeimos nariai nedalyvauja.
4. Su vaiko teisių apsaugos skyriais mažiausiai bendradarbiauja arba tik kartais informuoja apie įvykusius vaiko teisių apsaugos pažeidimus vaiko šeima, medicinos ir ugdymo įstaigos. Pastarąją situaciją sąlygoja tai, kad ugdymo įstaigos saugo savo gerą institucijos „vardą“, nenori aštrinti santykių su vaiko šeima, nori išlaikyti „mokinio krepšelį“. Medicininių įstaigų nenorą bendradarbiauti sąlygoja didelis darbo krūvis, be to, institucijos nuostatuose, įstatuose ar pareigybėse nėra apibrėžto bendradarbiavimo su vaiko teisių apsaugos skyriais, nors vaiko teisių apsaugos skyrių specialistams bendradarbiavimas su šiomis įstaigomis yra labai svarbus.
5. Nors tarpinstitucinio bendradarbiavimo svarba akcentuojama vaiko teisių apsaugos institucijų sistemoje, tačiau šis procesas ginant vaiko teises ir teisėtus interesus funkcionuoja nepakankamai. Empirinio tyrimo metu identifikuotos šios vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinio bendradarbiavimo su kitomis institucijomis raiškos problemos: informacijos ir jos apsikeitimo stoka, nepasitikėjimas kitų institucijų veikla, baimė būti nesuprastam, kas apsunkina vaiko teisių apsaugos skyrių darbą. Be to, ne visada vaiko teisių apsaugos skyriai yra informuojami apie įvykusius vaiko teisių apsaugos pažeidimus, ką sąlygoja kelios priežastys: norima nuslėpti įvykius stengiantis išsaugoti gerą institucijos „vardą“, informacijos stoka,

nežinojimas, ką reikia daryti vienu ar kitu atveju, nenoras prarasti „mokinio krepšelio“ (švietimo įstaigų atveju), situacijos nesuvokimas, smurto toleravimas, užmiršimas.

6. Tyrimo hipotezė pasitvirtino iš dalies. Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad vaiko teisių apsaugos skyriai bendradarbiauja noriai, tačiau išskiria kelias institucijas (šeimą, vaikų darželius, mokyklas, medicinos įstaigas), kurios vienu ar kitu atveju vengia tarpinstitucinio bendradarbiavimo, nors palaiko glaudų ryšį su vaiko teisių apsaugos skyriaus darbuotojais, įvykus vaiko teisių apsaugos pažeidimams, neieško bendrų problemos sprendimo būdų, problemas sprendžia individualiai, arba visiškai jų nesprendžia.

REKOMENDACIJOS

Rekomendacijos vaiko teisių apsaugos skyrių vedėjams:

- Rekomenduotina pasirašyti sutartis su kitomis institucijomis (pvz., Lietuvos „Caritas“, Lietuvos agentūros „Sos vaikai“ ir kt.), kuriose būtų reglamentuoti bendradarbiavimo santykiai, taip kaip yra reglamentuotas bendradarbiavimas sutartyje, pasirašytoje tarp LR Generalinės prokuratūros, LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos (2011 m).
- Nuolat dalyvauti bendruose Švietimo skyriaus organizuojamuose pasitarimuose su ugdymo įstaigų vadovais ir motyvuoti juos teikti informaciją vaiko teisių apsaugos skyriui.
- Suteikti daugiau žinių apie bendradarbiavimo reikšmę ir naudą vaiko teisių apsaugos skyrių specialistams, organizuoti bendras konferencijas, diskusijas, taip motyvuojant juos plėtoti bendradarbiavimu grįstus santykius su kitomis vaiko teisių apsauga besirūpinančiomis institucijomis.

Rekomendacijos vaiko teisių apsaugos skyrių specialistams:

- Iškilus probleminei situacijai, nedelsiant informuoti ir teikti siūlymus skyriaus vedėjui (ai) organizuoti tarpinstitucinius pasitarimus, kad būtų kuo išsamiau ištirta situacija ir priimti racionaliausi sprendimai.
- Nuolat skleisti informaciją bendruomenėje apie skyriaus veiklą, skatinti piliečius informuoti skyrių apie galimus vaiko teisių pažeidimų atvejus (pvz., lankantis šeimose kontaktinius duomenis palikti daugiabučių informaciniuose stenduose).

Rekomendacijos kitų institucijų vadovams:

- LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai rekomenduotina skirti didesnę finansavimą vaiko teisių apsaugos skyrių specialistų tobulinimuisi, organizuojant seminarus, konferencijas, kursus, nes įstatymų bei poįstatyminių aktų kaita, nuolatiniai visuomenės gyvenimo būdo pokyčiai sąlygoja vaiko teisių apsaugos skyrių specialistų žinių stoką, kas tampa didelė problema skyrių darbe.
- LR Sveikatos apsaugos ministerijai rekomenduotina nuolat skleisti informaciją sveikatos priežiūros įstaigoms apie būtinybę informuoti vaiko teisių apsaugos skyrius dėl galimų vaiko teisių pažeidimų atvejų (vaiko nepriežiūra, smurtas, sveikatos priežiūros neužtikrinimas).
- Savivaldybių administracijoms jų pavaldžių institucijų ir įstaigų nuostatuose rekomenduotina įtvirtinti privalomą institucijų bendradarbiavimą su vaiko teisių apsaugos skyriais, nes šis procesas neturėtų būti paremtas tik geranoriškumo principu.

LITERATŪRA

1. Adams R., Dominelli L., Payne M. (2005, p. 24). Social work futures. Creative Print & Design (Wales), Ebbw Vale.
2. Ališauskienė S., Čegyūtė D. (2009, p. 33-43). Specialistų komandos bendroji pasidalyta kompetencija tenkinant vaikų specialiuosius poreikius: koncerto analizė. Jaunųjų mokslininkų darbai Nr. 1 (22). Šiauliai. ISSN 1648-8776.
3. Anzenbacher A. (1992, p. 234-235). Filosofijos įvadas. Vilnius. Katalikų pasaulis.
4. Bačiulienė K., Zaborskis A. (2004, p. 714-720). Požiūris į vaiko sveikatą Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijoje. Medicina 40 (8). Kaunas.
5. Brundzaitė R. (2005). Šeima – svarbiausias veiksnys, lemiantis vaiko asmenybės tapimą. Šiuolaikinis ugdymas: priešmokyklinukas, pradinukas, socialinė integracija. Šiauliai. Liucilijus.
6. Bučaitė-Vilkė J., Motiejūnaitė D. (2011). Tarpinstitucinės partnerystės ir pilietinio sektoriaus vaidmuo, sprendžiant vietos problemas. Socialinis darbas N. 10 (1). Vilnius.
7. Burvytė S., Ralys K., Ilgūnienė R. (2012). Ugdymo šiuolaikinėje šeimoje konceptas. Vilnius. leidykla „Edukologija“.
8. Coughlin P. A. (1998). Į vaiką orientuotų klasių kūrimas. Šeimos dalyvavimas (p. 115-124). Leidykla „Lietus“.
9. Chafin K. (1978). Is There a family in the House. World Wide Publications.
10. Čekavičius V., Murauskas G. (2002). Statistika ir jos taikymai II. Vilnius. TEV.
11. Diskinė D. (2008). Darbo motyvacija viešajame sektoriuje: iššūkiai ir tikrovė. Vilnius. Viešasis administravimas Nr. 4. Lietuvos viešojo administravimo lavinimo asociacija.
12. Domarkas V. (2005). Viešojo administravimo raidos aktualijos. Viešoji politika ir administravimas. Nr. 13. KTU.
13. Duoblienė L. (2006). Šiuolaikinė ugdymo filosofija: refleksijos ir dialogo link. Vilnius. Tyto alba.
14. Dromantienė L., Šalaševičiūtė R. (2006). Vaiko teisių apsauga. Vaiko teisių apsauga Lietuvoje: socialinių darbuotojų vaidmuo. Socialinis darbas. Mokslo darbai 5 (1). Vilnius.
15. Grigas R. (1988). Šeima ir dabarties pasaulis. Vilnius. „Minties“.
16. Grigutytė N., Čėsniienė I., Karmaza., E. (2006). Psichologinės rekomendacijos ikiteisminio tyrimo pareigūnams dirbantiems su nepilnamečiais. Vilnius. Leidėjas UAB „Reklamos Ragabos“.
17. Jonynienė V.Ž. (2005). Vaiko teisių įgyvendinimo Lietuvoje aktualijos. Acta paedagogica vilmensia, 15, p. 129-142.

18. Kairienė D. (2010). Komandos narių bendradarbiavimas teikiant ankstyvąją pagalbą vaikui ir šeimai: atvejo analizė. Specialusis ugdymas Nr. 1 (22), Šiauliai. Šiaulių universiteto leidykla.
19. Kalesnykas R. (2000). Policijos ir kitų socialinių institucijų, teikiančių socialines paslaugas gyventojams bendradarbiavimas. Vilnius. Lietuvos teisės akademija.
20. Kardelis K. (2005). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Šiauliai. Leidykla „Lucilijus“.
21. Kardelis K. (2007). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Šiauliai. Leidykla „Lucilijus“.
22. Karmaza E., Grigutytė N., Karmazė E.G. (2006). Smurtas mokykloje: prevencija ir pagalba. Vilnius. [Žiūrėta: 2012-09-25]. Prieiga per internetą:
<<http://www.jnvm.lt/dokumentai/E%5B1%5D.%20Karmaza%20et%20al.%20Smurtas%20mokykloje%20pagalba%20ir%20prevencija.2007.pdf>>
23. Kerulienė I. (2008). Vaiko teisės: tėvų požiūris į jas ir elgesys su vaiku. Pedagogika. Mokslo darbai. Nr. 92, Vilnius. Vilniaus pedagoginis universitetas.
24. Kiškūnienė N. (2005). Vaiko saviraiškos plėtojimas. Šiuolaikinis ugdymas: priešmokyklinukas, pradinukas, socialinė integracija. Šiauliai. Liucilijus.
25. Kondrotaitė G. (2006). Socialinės rizikos šeimos Lietuvoje: atvejo studija. Filosofija. Sociologija Nr. 4, p. 55-60. Vilnius. Lietuvos mokslų akademijos leidykla.
26. Kontautienė R. (2010). Bendradarbiavimo sistema ir jos valdymas mokykloje. Klaipėda. Klaipėdos universiteto leidykla.
27. Kurienė A., Pivorienės R.V. (2000). Būkime atidūs – vaiką ištiko bėda. Vilnius. SOS vaikų kaimų Lietuvoje draugija.
28. Kurienės A. (2010, p. 6). Vaiką žalojantis elgesys. Vaikas smurto auka: teisiniai, psichologiniai ir socialiniai aspektai. Vilnius. Paramos vaikams centras.
29. Kurienė A., Kruopis R., Daniūnaitė I., Pelkutė E., (2010, p. 34). Tarpžinybinis veiksmų planas seksualinės prievartos prieš vaikus atvejais. Vaikas – smurto auka: teisiniai, psichologiniai ir socialiniai aspektai. Vilnius. Paramos vaikams centras.
30. Kvietkienė G. (2003). Socializacija ir vaiko gerovė. Vilnius. [Žiūrėta: 2012-09-25]. Prieiga per internetą: <<http://www.biblioteka.vpu.lt/elvpu/37059.pdf>>
31. Kvieskienė G., Indrašienė V. (2008). Socialinio darbo ypatumai vaikų globos namuose. Vilnius. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.
32. Lanka A. (2009). Profesijos mokytojų asmeninis tobulėjimas: realijos ir siekiai. Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos. Kaunas. VDU.
33. Laurinavičiaus A. (2000, p. 12-75). Bendruomenės ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimas. Vilnius. Lietuvos teisės akademija.

34. Lapaitė R. (2010 p. 26-33). Vaikų apsauga nuo smurto – kiekvieno atsakomybė. Situacijos apžvalga ir pagalbos organizavimas. Vaikas smurto auka: teisiniai, psichologiniai ir socialiniai aspektai. Vilnius. Paramos vaikams centras.
35. Lietuvos statistikos departamentas. [Žiūrėta: 2012-09-25]. Prieiga per internetą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3160902&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXSID=4024&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14>
36. Litvinienė J. (2002). Šeima – vaiko ugdymo institucija. Klaipėda. Klaipėdos universiteto leidykla.
37. LR Konstitucija, (1992) [Žiūrėta: 2012-09-30]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>
38. LR Sveikatos apsaugos ministro įsakymas. Šeimos gydytojas. Teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė. Valstybės žinios. (2006) Nr. 3-62.
39. LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Įstaigos istorija. [Žiūrėta: 2012-03-28]. Prieiga per internetą: <http://www.socmin.lt/index.php?-400948671>
40. LR Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 įsakymas. Socialinės rizikos šeimų, auginančių vaikus, apskaitos savivaldybės vaiko teisių tarnyboje (skyriuje) tvarkos aprašas. Valstybės žinios Nr. 86-3373.
41. LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Kas yra socialinės paslaugos. [Žiūrėta: 2012-09-27]. Prieiga per internetą: <http://www.socmin.lt/index.php?-1379504641>
42. LR Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2002 m. balandžio 18 d. įsakymas nr. 56. vaiko laikinosios globos (rūpybos) nuostatų patvirtinimo pakeitimas. (2007). [Žiūrėta: 2012-09-25]. Prieiga per internetą: <http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=4E3FD1CC-18F9-4213-8C4E-2675493A02FF>
43. LR Socialinių paslaugų įstatymas, 2006. Valstybės žinios Nr. 17-589.
44. LR Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonės įstatymas. Valstybės žinios. 2007, Nr. 80-3214; 2010, Nr. 157-7969.
45. LR Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus 2010 m. veiklos ataskaita. [Žiūrėta: 2012-03-02]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/docs2/ZXOTQDNR.PDF>
46. LR Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga. Įstaigos istorija. [Žiūrėta: 2012-03-28] Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter/vaikai?sakId=7877&dokId=68164&kalbId=1>
47. LR Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas. Valstybės žinios. 1996, Nr. 33-807.

48. LR Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas. (2012) LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. [Žiūrėta: 2012-09-25]. Prieiga per internetą: <<http://www.socmin.lt/index.php?-1990247364>>
49. LR Vyriausybės nutarimas. Vaiko teisių apsaugos srities priskyrimo socialinės apsaugos ir darbo ministerijai ir kitų ministerijų kompetencijos nustatymas. Valstybės žinios. 2003, Nr. 15-611.
50. LR Vyriausybės nutarimas. Vaiko globos organizavimo nuostatai. (2012). [Žiūrėta: 2012-09-25]. Prieiga per internetą: <<http://www.infolex.lt/lite/ta/50298>>
51. LR Vyriausybės nutarimas. Bendrieji vaiko teisių apsaugos skyrių nuostatai. Valstybės žinios. 2009, Nr. 145-6437.
52. LR Generalinės prokuratūros, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos bendradarbiavimo susitarimas. (2011). Lietuvos Respublikos prokuratūra. [Žiūrėta: 2012-09-25]. Prieiga per internetą: <<http://www.prokuraturos.lt/Teisin%C4%97informacija/Tarp%C5%BEinybiniaiirtarptautiniaisusitarimai/Bendradarbiavimosusitarimai/tabid/491/Default.aspx>>
53. Malinauskas R. (2000, p. 121-134). Žmonių bendravimo ir bendradarbiavimo problemos bei pedagogų socialinio rengimo būtinybė. Mokslo darbai. Pedagogika (40) ISSN 1392-0340. Vilnius. VPU leidykla.
54. Malinauskas R., Dumčinė A., Šniras Š. ir kt. (2008). Rizikos grupės vaikų socialiniai įgūdžiai ir vidinė darna. Sveikatos mokslai Nr. 3. Vilnius. „Sveikata“.
55. Marozienė A. (2005). Vaiko socializacijos veiksniai – šeima ir darželis. Šiuolaikinis ugdymas: priešmokyklinukas, pradinukas, socialinė integracija. Šiauliai. Liucilijus.
56. Mažylis L., Vazdelevičius D. (2004). Nevyriausybinių sektoriaus bendradarbiavimas su savivaldos institucijomis, teikiant socialines paslaugas. Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai Nr. 29, Kaunas. VDU.
57. Ozmon H.A., Crower S.M. (1996). Filosofiniai ugdymo pagrindai. Vilnius. Leidybos centras.
58. Petrauskaitė R., Raipa A. (2007, p. 245-248). Partnerystės principo taikymas įgyvendinant naująją viešąją vadybą. Mokomoji knyga. Kaunas. Technologija.
59. Prammer K. (2012). Consulting Organizational Change Cooperation - Challenges, Issues and Solutions in Theory and Practice. Journal of management and change No. 29, Austria.
60. Raišienė A. G. (2006, p. 39-59). Teoriniai vietos savivaldos institucijų bendradarbiavimo aspektai. Monografija. Vilnius. Mykolo Romerio universitetas.
61. Rupšienė L. (2001). Šeimotyros įvadas. Klaipėda. Klaipėdos universiteto leidykla.
62. Sakalauskas G. (2000). Vaiko teisių apsauga Lietuvoje. Vilnius. Vaiko teisių informacijos centras.

63. Sakalauskas G. (2001). Vaikų ir jaunimo teisių apsauga Lietuvoje. Pranešimas apie žmogaus socialinę raidą Lietuvoje. Vilnius. Socialinės politikos grupė (SPG).
64. Simonaitienė D. (2006) Vaiko teisių apsaugos tarnybos veiklos modelio tobulinimas. Magistro darbas. Vilnius: VPU.
65. Šalaševičiūtė R., Žemaitytė E. (2008). Vaiko teisių apsaugos sistema Lietuvoje. Vilnius. UAB „V3 studija“.
66. Tarasevičius P. (2007). Kai kurių Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatyme įtvirtintų sąvokų interpretavimo problemos. Mokslo darbai. 2(92, p. 18-27). Jurisprudencija.
67. Tamošiūnas T., Želvytė V. (2010, p. 150-162). Vaiko teisių apsaugos sistemos valdymo prioritetai: teisinės bazės ir savivaldybių ekspertų nuostatų analizė. Mokslo darbai Nr. 4 (20). Šiauliai. Šiaulių universiteto leidykla.
68. Teresevičienė M. Gedvilienė G. (1999). Mokymasis bendradarbiaujant. Vilnius. Garnelis.
69. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Veiklos sritys. [Žiūrėta: 2012-03-28] Prieiga per internetą: <http://www.vaikoteises.lt/lt/veikla/apie_mus/>
70. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2011 m. veiklos ataskaita. [Žiūrėta: 2012-03-27] Prieiga per internetą: <<http://www.vaikoteises.lt/media/file/2011patigalutine.pdf>>.
71. Veškienė N. (2004). Bendruomenės plėtra. Praktinis vadovas. Kaunas. VDU Socialinio darbo institutas.
72. Viešosios policijos prevencijos padalinio specialisto (nepilnamečių reikalų policijos pareigūno) tarnybinės veiklos aprašas. Valstybės žinios. (2009) Nr. 145-6476.
73. Vosylienė E. (2009). Socioedukacinis darbas su vaiku. Vilnius. Baltos lankos.
74. Zdanavičienė R. (2001). Vaiko teisių apsaugos kontrolės institucijos. Vilnius. Išleido Vaiko teisių informacijos centras.
75. Zubrickienė I., Adomaitienė J., Andrikienė R. M. (2008). Suaugusiųjų švietimo kaitos tendencijos darnaus vystimosi kontekste. Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos Nr. 15, Kaunas. VDU.
76. Žmogaus teisės: Jungtinių Tautų dokumentai (2002, p. 114-115). Vilnius. Lietuvos žmogaus teisių centras.

PRIEDAI

Gerbiami Vaiko teisių apsaugos skyrių vedėjai,

Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto Edukologijos magistro studijų programos studentė atlieka tyrimą tema „Vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinio bendradarbiavimo raiškos tendencijos“, kurio tikslas – išsiaiškinti, kokios kyla problemos vaiko teisių apsaugos skyriams bendradarbiaujant su kitomis institucijomis ir kokios yra bendradarbiavimo tobulinimo galimybės, siekiant apsaugoti vaiko teisėtus interesus.

Tikimės, kad šio tyrimo rezultatai atspindės dabartinę tarpinstitucinio bendradarbiavimo situaciją, jo naudą ir reikšmę vaiko apsaugos sistemoje bei įgalins išryškinti vaiko teisių apsaugos skyrių bendradarbiavimo su vaiko apsaugą užtikrinančiomis institucijomis ypatumus.

Jūsų bendradarbiavimas, užpildant šią anketą yra labai svarbus!

DĖMESIO! Anketoje vardo ir pavardės rašyti **NEREIKIA**. Anketa yra anoniminė, todėl tikimės, kad objektyviai atsakysite į pateiktus klausimus.

Dėkojame, kad dalyvaujate apklausoje ir linkime sėkmės ☺

Atsakykite į keletą klausimų apie save. Atsakymą žymėkite taip

1. Jūsų lytis:

- moteris;
 - vyras.

- aukštasis neuniversitetinis;
 - aukštasis universitetinis;
 - kita (įrašykite)

2. Jūsų amžius:

- < 20;
 - 21-30;
 - 31-40;
 - 41-50;
 - 51-60;
 - 61 >.

4. Jūs dirbate:

- rajono vaiko teisių apsaugos skyriuje;
 - miesto vaiko teisių apsaugos skyriuje.

3. Jūsų išsilavinimas:

- pagrindinis;
 - vidurinis;
 - profesinis;

5. Jūsų darbo stažas Vaiko teisių apsaugos skyriuje:

- iki 5 metų;
 - 6-10 metų;
 - 11-20 metų;
 - 21-30 metų;
 - 31-40 metų;
 - 41 >

Įvertinkite pateiktus teiginius, pažymėdami langelį, geriausiai išreiškiantį **Jūsų nuomonę** apie tarpinstitucinį bendradarbiavimą, jo problemas ir plėtojimo ar stiprinimo galimybes perspektyvoje. Atsakymą žymėkite taip

6. Kokios vaiko teisių apsauga besirūpinančios institucijos informuoja vaiko teisių apsaugos skyrių apie vaiko teisių apsaugos pažeidimus? Atsakydami į klausimą pažymėkite kiekvieną teiginį.

Institucijos	Infor- muoja	Informuoja tik kartais	Informuoja tik praėjus nemažai laiko po pažeidimo	Neinfor- muoja
Teismai	☐	☐	☐	☐
Nevyriausybinės organizacijos	☐	☐	☐	☐
Medicinos gydymo įstaigos	☐	☐	☐	☐
Socialinės paramos skyrius	☐	☐	☐	☐
Ugdymo įstaigos	☐	☐	☐	☐
Bendruomenės nariai	☐	☐	☐	☐
Prokuratūra, policija	☐	☐	☐	☐
Kitos Valstybinės institucijos	☐	☐	☐	☐
Seniūnijos	☐	☐	☐	☐
Socialinių paslaugų įstaigos	☐	☐	☐	☐

Šeima	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)				

7. Kaip manote, kokios priežastys sąlygoja, kad vaiko teisių apsauga besirūpinančios institucijos neinformuoja vaiko teisių apsaugos skyrių apie vaiko teisių apsaugos pažeidimus?

Teiginiai	Taip	Ne
Noras išsaugoti gerą institucijos „vardą“	☐	☐
Baimė prarasti klientus	☐	☐
Noras nuslėpti įvykius (atsakomybės vengimas)	☐	☐
Užmiršimas, kad reikia informuoti Vaiko teisių apsaugos skyrių	☐	☐
Nenoras aštrinti santykius su klientu	☐	☐
Kita (įrašykite)		

8. Kaip manote, ar Jūsų vadovaujama skyriui yra reikalingas tarpinstitucinis bendradarbiavimas?

- labai reikalingas; - nesu tikras;
 - reikalingas; - nereikalingas;
 - reikalingas tik kartais; - kita (įrašykite)

9. Ar Jūsų skyriuje rengiami tarpinstituciniai pasitarimai?

- taip;
 - nesu tikras (pereikite prie 11 klausimo);
 - ne (pereikite prie 11 klausimo).

10. Įvertinkite, kaip dažnai Jūsų skyriuje rengiami tarpinstituciniai pasitarimai?

- labai dažnai (per savaitę po kelis kartus); - kartą per kelis mėnesius;
 - kartą per savaitę; - kartą per metus;
 - kartą per dvi savaites; - kita (įrašykite)
 - kartą per mėnesį;

11. Įvertinkite su kokiomis institucijomis ir kaip dažnai palaikote ryšį, pažymėdami kiekvieną teiginį.

Institucijos	Visada	Dažnai	Kartais	Retai	Niekada
Teismai	☐	☐	☐	☐	☐
Nevyriausybės organizacijos	☐	☐	☐	☐	☐
Medicinos gydymo įstaigos	☐	☐	☐	☐	☐
Socialinės paramos skyrius	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdymo įstaigos	☐	☐	☐	☐	☐
Bendruomenės nariai	☐	☐	☐	☐	☐
Prokuratūra, policija	☐	☐	☐	☐	☐
Kitos Valstybinės institucijos	☐	☐	☐	☐	☐
Seniūnijos	☐	☐	☐	☐	☐
Socialinių paslaugų įstaigos	☐	☐	☐	☐	☐
Šeima	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)					

12. Kaip Jūs manote, ar bendradarbiavimas yra naudingas?

- labai naudingas; - nesu tikras (pereikite prie 14 klausimo);
 - naudingas; - nenaudingas (pereikite prie 14 klausimo);
 - naudingas tik kartais; - kita (įrašykite)

13. Įvertinkite tarpinstitucinio bendradarbiavimo naudą, pažymėdami kiekvieną teiginį.

Teiginiai	Labai naudinga	Naudinga	Nesu tikras	Nenaudinga
Didesnis visų institucijų lankstumas	☐	☐	☐	☐
Didesnę specialistų motyvacija	☐	☐	☐	☐

siekti geresnių rezultatų				
Geresnių tarpusavio santykių palaikymas	☐	☐	☐	☐
Geresnė priimamų sprendimų kokybė	☐	☐	☐	☐
Pasidalijimas darbu	☐	☐	☐	☐
Pasidalijimas patirtimi	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)				

14. Ar Jūsų vadovaujama skyriuje yra bendradarbiaujama? Atsakydami į klausimą pažymėkite kiekvieną teiginį.

Teiginiai	Taip	Labai retai	Ne
Daugeliui užduočių atlikti yra pasitelkiamas bendradarbiavimas	☐	☐	☐
Sprendžiant sudėtingus klausimus pasitelkiami skirtingos kvalifikacijos, patirties specialistai	☐	☐	☐
Sprendimus skyriuje visada priima vedėjas(a)	☐	☐	☐
Kita (įrašykite).....			

15. Įvertinkite su kokiomis institucijomis bendradarbiavimas Jums yra svarbiausias, pažymėdami kiekvieną teiginį.

Institucijos	Labai svarbu	Svarbu	Gan svarbu	Nesvarbu	Visiškai nesvarbu
Teismai	☐	☐	☐	☐	☐
Nevyriausybės organizacijos	☐	☐	☐	☐	☐
Medicinos gydymo įstaigos	☐	☐	☐	☐	☐
Socialinės paramos skyrius	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdymo įstaigos	☐	☐	☐	☐	☐
Bendruomenės nariai	☐	☐	☐	☐	☐
Prokuratūra, policija	☐	☐	☐	☐	☐
Kitos Valstybinės institucijos	☐	☐	☐	☐	☐
Seniūnijos	☐	☐	☐	☐	☐
Socialinių paslaugų įstaigos	☐	☐	☐	☐	☐
Šeima	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)					

16. Kurios iš šių institucijų nenoriai bendradarbiauja sprendžiant klausimus susijusius su vaiko teisių apsaugos pažeidimais?

Teiginiai	Taip	Ne
Prokuratūra	☐	☐
Policija	☐	☐
Švietimo skyriai	☐	☐
Medicinos įstaigos	☐	☐
Nevyriausybės institucijos	☐	☐
Darželiai	☐	☐
Seniūnijos	☐	☐
Vaiko globos įstaigos	☐	☐
Vaiko teisių apsaugos skyriai kitose savivaldybėse	☐	☐
Specialieji vaikų auklėjimo ar globos namai	☐	☐
Nepilnamečių pataisos namai	☐	☐
Vaiko šeima	☐	☐
Mokyklos	☐	☐
Socialinių paslaugų centrai	☐	☐

Visos institucijos visada bendradarbiauja noriai	☐	☐
Kita (įrašykite)		

17. Kaip manote, kokios yra bendradarbiavimo su kitomis institucijomis problemos ir kaip dažnai jos pasireiškia? Atsakydami į klausimą pažymėkite kiekvieną teiginį.

Problemos	Visada	Dažnai	Kartais	Retai	Niekada
Nenoras bendradarbiauti	☐	☐	☐	☐	☐
Informacijos stoka	☐	☐	☐	☐	☐
Baimė būti nesuprastam	☐	☐	☐	☐	☐
Nepasitikėjimas kitų institucijų veikla	☐	☐	☐	☐	☐
Žinių stoka	☐	☐	☐	☐	☐
Visuomenės abejingumas	☐	☐	☐	☐	☐
Noras atlikti darbus pačiam (neįsikišant kitoms institucijoms)	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)					

18. Kaip manote, ką reiktų keisti/tobulinti, siekiant glaudesnio tarpinstitucinio bendradarbiavimo? Atsakydami į klausimą pažymėkite kiekvieną teiginį.

Teiginiai	Labai svarbu	Svarbu	Gana svarbu	Nesvarbu	Visai nesvarbu
Suteikti daugiau žinių apie bendradarbiavimo naudą	☐	☐	☐	☐	☐
Organizuoti renginius ir šventes, siekiant palaikyti draugiškus ryšius	☐	☐	☐	☐	☐
Organizuoti bendras konferencijas	☐	☐	☐	☐	☐
Organizuoti diskusijas (grupėse)	☐	☐	☐	☐	☐
Išleisti daugiau papildomos informacijos apie tarpinstitucinio bendradarbiavimo naudą	☐	☐	☐	☐	☐
Daugiau skatinti bendradarbiauti institucijų darbuotojus	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)					

Įvertinkite pateiktus teiginius, pažymėdami langelį, geriausiai išreiškiantį **Jūsų nuomonę** apie profesinį tobulėjimą ir jo problemas. Atsakymą žymėkite taip

19. Kokių žinių stoka jaučiama Jūsų darbe ginant vaiko teises ir jo teisėtus interesus? Atsakydami į klausimą įvertinkite kiekvieną teiginį, kur 1 - labai stokojama, 2 - mažiau stokojama, 3 -, 4 -, 5 – visai nestokojama.

Žinios	1	2	3	4	5
Teisės	☐	☐	☐	☐	☐
Psichologijos	☐	☐	☐	☐	☐
Medicinos	☐	☐	☐	☐	☐
Socialinio darbo	☐	☐	☐	☐	☐
Pedagogikos	☐	☐	☐	☐	☐
Bendradarbiavimo	☐	☐	☐	☐	☐

Kita (įrašykite)

20. Kur semiatės žinių susijusių su vaiko teisių apsauga?

Teiginiai	Taip	Ne
Lankau įvairius kursus, seminarus	☐	☐
Mokausi savarankiškai	☐	☐
Lankau paskaitas	☐	☐
Žinių semiuosi iš kolegų	☐	☐
Man žinių nereikia, aš viską žinau, nieko naujo nesužinočiau	☐	☐
Niekur nesisemiu žinių;	☐	☐
Kita (įrašykite)		

21. Kaip įgyjate/įgijote bendradarbiavimo patirties?

Teiginiai	Taip	Ne
Savarankiškai įgijau žinių ir jas taikau darbe	☐	☐
Lankiau bendradarbiavimo kursus, seminarus ir pan	☐	☐
Bendradarbiavimo patirtį įgijau per ilgą savo darbo praktiką	☐	☐
Bendradarbiauti išmokau iš kolegų	☐	☐
Neturiu bendradarbiavimo patirties	☐	☐
Kita (įrašykite)		

NUOŠIRDŽIAI DĖKOJU UŽ JŪSŲ ATSAKYMUS

Jei turite kokių nors pastabų ar pasiūlymų prašome įrašyti jas čia:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gerbiami Vaiko teisių apsaugos skyrių specialistai,

Šiaulių universiteto Edukologijos fakulteto Edukologijos magistro studijų programos studentė atlieka tyrimą tema „Vaiko teisių apsaugos skyrių tarpinstitucinio bendradarbiavimo raiškos tendencijos“, kurio tikslas – išsiaiškinti, kokios problemos kyla vaiko teisių apsaugos skyriams bendradarbiaujant su kitomis institucijomis ir kokios yra bendradarbiavimo tobulinimo galimybės, siekiant apsaugoti vaiko teisėtus interesus.

Tikimės, kad šio tyrimo rezultatai atspindės dabartinę tarpinstitucinio bendradarbiavimo situaciją, jo naudą ir reikšmę vaiko apsaugos sistemoje bei įgalins išryškinti vaiko teisių apsaugos skyrių bendradarbiavimo su vaiko apsaugą užtikrinančiomis institucijomis ypatumus.

Jūsų bendradarbiavimas, užpildant šią anketą yra labai svarbus!

DĖMESIO! Anketoje vardo ir pavardės rašyti **NEREIKIA**. Anketa yra anoniminė, todėl tikimės, kad objektyviai atsakysite į pateiktus klausimus.

Dėkojame, kad dalyvaujate apklausoje ir linkime sėkmės ☺

Atsakykite į keletą klausimų apie save. Atsakymą žymėkite taip

1. Jūsų lytis:

- moteris;
 - vyras.

- aukštasis neuniversitetinis;
 - aukštasis universitetinis;
 - kita (įrašykite)

2. Jūsų amžius:

- < 20;
 - 21-30;
 - 31-40;
 - 41-50;
 - 51-60;
 - 61 >.

4. Jūs dirbate:

- rajono vaiko teisių apsaugos skyriuje;
 - miesto vaiko teisių apsaugos skyriuje.

3. Jūsų išsilavinimas:

- pagrindinis;
 - vidurinis;
 - profesinis;

5. Jūsų darbo stažas Vaiko teisių apsaugos skyriuje:

- iki 5 metų;
 - 6-10 metų;
 - 11-20 metų;
 - 21-30 metų;
 - 31-40 metų;
 - 41>

Įvertinkite pateiktus teiginius, pažymėdami langelių, geriausiai išreiškiantį **Jūsų nuomonę** apie tarpinstitucinį bendradarbiavimą, jo problemas ir plėtojimo ar stiprinimo galimybes perspektyvoje. Atsakymą žymėkite taip

6. Kokios vaiko teisių apsauga besirūpinančios institucijos informuoja vaiko teisių apsaugos skyrių apie vaiko teisių apsaugos pažeidimus? Atsakydami į klausimą pažymėkite kiekvieną teiginį.

Institucijos	Infor- muoja	Informuoja tik kartais	Informuoja tik praėjus nemažai laiko po pažeidimo	Neinfor- muoja
Teismai	☐	☐	☐	☐
Nevyriausybinių organizacijų	☐	☐	☐	☐
Medicinos gydymo įstaigos	☐	☐	☐	☐
Socialinės paramos skyrius	☐	☐	☐	☐
Ugdymo įstaigos	☐	☐	☐	☐
Bendruomenės nariai	☐	☐	☐	☐
Prokuratūra, policija	☐	☐	☐	☐
Kitos Valstybinės institucijos	☐	☐	☐	☐
Seniūnijos	☐	☐	☐	☐
Socialinių paslaugų įstaigos	☐	☐	☐	☐
Šeima	☐	☐	☐	☐

Kita (įrašykite)

7. Kaip manote, kokios priežastys sąlygoja, kad vaiko teisių apsauga besirūpinančios institucijos neinformuoja vaiko teisių apsaugos skyrių apie vaiko teisių apsaugos pažeidimus?

Teiginiai	Taip	Ne
Noras išsaugoti gerą institucijos „vardą“	☐	☐
Baimė prarasti klientus	☐	☐
Noras nuslėpti įvykius (atsakomybės vengimas)	☐	☐
Užmiršimas, kad reikia informuoti Vaiko teisių apsaugos skyrių	☐	☐
Nenoras aštrinti santykius su klientu	☐	☐
Kita (įrašykite)		

8. Ar skirtingų vaiko teisių apsaugos institucijų specialistai dirba kartu su šeimomis?

- taip;
 - nesu tikras (*pereikite prie 10 klausimo*);
 - ne (*pereikite prie 10 klausimo*);
 - kita (įrašykite)

9. Įvertinkite, kaip dažnai vyksta tarpinstitucinis darbas su šeimomis, pažymėdami kiekvieną teiginį.

Institucijų specialistai	Visada	Dažnai	Kartais	Retai	Niekada
Teismo darbuotojai	☐	☐	☐	☐	☐
Socialiniai darbuotojai	☐	☐	☐	☐	☐
Medikai, psichiatrai, psichologai	☐	☐	☐	☐	☐
Švietimo skyriaus specialistai	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdymo įstaigų darbuotojai	☐	☐	☐	☐	☐
Policijos pareigūnai, prokurorai	☐	☐	☐	☐	☐
Globos namų darbuotojai	☐	☐	☐	☐	☐
Nevyriausybės organizacijos darbuotojai	☐	☐	☐	☐	☐
Šeimos nariai	☐	☐	☐	☐	☐
Seniūnijos darbuotojai	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)					

10. Kaip Jūs manote, ar bendradarbiavimas yra naudingas?

- labai naudingas; - nesu tikras;
 - naudingas; - nenaudingas;
 - naudingas tik kartais; - kita (įrašykite)

11. Ar Jūsų skyriaus vedėjas(a) skatina tarpinstitucinį bendradarbiavimą?

- taip;
 - nesu tikras;
 - ne.

12. Ar Jūsų skyriuje rengiami tarpinstituciniai pasitarimai?

- taip;
 - nesu tikras (*pereikite prie 14 klausimo*);
 - ne (*pereikite prie 14 klausimo*).

13. Įvertinkite, kaip dažnai Jūsų skyriuje rengiami tarpinstituciniai pasitarimai?

- labai dažnai (per savaitę po kelis kartus); - kartą per kelis mėnesius;
 - kartą per savaitę; - kartą per metus;
 - kartą per dvi savaites; - kita (įrašykite)

- kartą per mėnesį;

14. Įvertinkite su kokiomis institucijomis ir kaip dažnai palaikote ryšį, pažymėdami kiekvieną teiginį.

Institucijos	Visada	Dažnai	Kartais	Retai	Niekada
Teismai	☐	☐	☐	☐	☐
Nevyriausybinių organizacijų	☐	☐	☐	☐	☐
Medicinos gydymo įstaigos	☐	☐	☐	☐	☐
Socialinės paramos skyrius	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdymo įstaigos	☐	☐	☐	☐	☐
Bendruomenės nariai	☐	☐	☐	☐	☐
Prokuratūra, policija	☐	☐	☐	☐	☐
Kitos Valstybinės institucijos	☐	☐	☐	☐	☐
Seniūnijos	☐	☐	☐	☐	☐
Socialinių paslaugų įstaigos	☐	☐	☐	☐	☐
Šeima	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)					

15. Ar Jūs bendradarbiaujate su kitomis institucijomis teikiant pagalbą vaikui ir jo šeimai?

- taip; - nesu tikras (*pereikite prie 17 klausimo*);
 - tik kartais esant sudėtingomis situacijomis; - nebendradarbiauju (*pereikite prie 17 klausimo*);
 - tik teikiant pagalbą vaikui; - kita (įrašykite)
 - tik teikiant pagalbą vaiko šeimai;

16. Įvertinkite bendradarbiavimo su kitomis institucijomis teikiant pagalbą vaikui ir jo šeimai formų efektyvumą, pažymėdami kiekvieną teiginį.

Teiginiai	Efektyviausia	Efektyvu	Neefektyvu
Pokalbiai telefonu	☐	☐	☐
Bendradarbiavimas raštu	☐	☐	☐
Organizuojant skyriuje pasitarimus	☐	☐	☐
Vykstant į kitą instituciją	☐	☐	☐
Dalyvaujant gerosios patirties konferencijose	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)			

17. Įvertinkite su kokiomis institucijomis bendradarbiavimas Jums yra svarbiausias, pažymėdami kiekvieną teiginį.

Institucijos	Labai svarbu	Svarbu	Gan svarbu	Nesvarbu	Visiškai nesvarbu
Teismai	☐	☐	☐	☐	☐
Nevyriausybinių organizacijų	☐	☐	☐	☐	☐
Medicinos gydymo įstaigos	☐	☐	☐	☐	☐
Socialinės paramos skyrius	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdymo įstaigos	☐	☐	☐	☐	☐
Bendruomenės nariai	☐	☐	☐	☐	☐
Prokuratūra, policija	☐	☐	☐	☐	☐
Kitos Valstybinės institucijos	☐	☐	☐	☐	☐
Seniūnijos	☐	☐	☐	☐	☐
Socialinių paslaugų įstaigos	☐	☐	☐	☐	☐
Šeima	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)					

18. Kurios iš šių institucijų nenoriai bendradarbiauja sprendžiant klausimus susijusius su vaiko teisių apsaugos pažeidimais?

Teiginiai	Taip	Ne
Prokuratūra	☐	☐
Policija	☐	☐
Švietimo skyriai	☐	☐
Medicinos įstaigos	☐	☐
Nevyriausybinės institucijos	☐	☐
Darželiai	☐	☐
Seniūnijos	☐	☐
Vaiko globos įstaigos	☐	☐
Vaiko teisių apsaugos skyriai kitose savivaldybėse	☐	☐
Specialieji vaikų auklėjimo ar globos namai	☐	☐
Nepilnamečių pataisos namai	☐	☐
Vaiko šeima	☐	☐
Mokyklos	☐	☐
Socialinių paslaugų centrai	☐	☐
Visos institucijos visada bendradarbiauja noriai	☐	☐
Kita (įrašykite)		

19. Kaip manote, kokios yra bendradarbiavimo su kitomis institucijomis problemos ir kaip dažnai jos pasireiškia? Atsakydami į klausimą pažymėkite kiekvieną teiginį.

Problemos	Visada	Dažnai	Kartais	Retai	Niekada
Nenoras bendradarbiauti	☐	☐	☐	☐	☐
Informacijos stoka	☐	☐	☐	☐	☐
Baimė būti nesuprastam	☐	☐	☐	☐	☐
Nepasitikėjimas kitų institucijų veikla	☐	☐	☐	☐	☐
Žinių stoka	☐	☐	☐	☐	☐
Visuomenės abejingumas	☐	☐	☐	☐	☐
Noras atlikti darbus pačiam (neįsikišant kitoms institucijoms)	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)					

20. Kaip manote, ką reiktų keisti/tobulinti, siekiant glaudesnio tarpinstitucinio bendradarbiavimo? Atsakydami į klausimą pažymėkite kiekvieną teiginį.

Teiginiai	Labai svarbu	Svarbu	Gana svarbu	Nesvarbu	Visai nesvarbu
Suteikti daugiau žinių apie bendradarbiavimo naudą	☐	☐	☐	☐	☐
Organizuoti renginius ir šventes, siekiant palaikyti draugiškus ryšius	☐	☐	☐	☐	☐
Organizuoti bendras konferencijas	☐	☐	☐	☐	☐
Organizuoti diskusijas (grupėse)	☐	☐	☐	☐	☐
Išleisti daugiau papildomos informacijos apie tarpinstitucinio bendradarbiavimo naudą	☐	☐	☐	☐	☐
Daugiau skatinti bendradarbiauti institucijų darbuotojus	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)					

Įvertinkite pateiktus teiginius, pažymėdami langelių geriausiai išreiškiantį *Jūsų nuomonę* apie profesinį tobulėjimą ir jo problemas. Atsakymą žymėkite taip ☒

21. Kokių žinių stoka jaučiama Jūsų darbe ginant vaiko teises ir jo teisėtus interesus? Atsakdami į klausimą įvertinkite kiekvieną teiginį, kur 1 - labai stokojama, 2 - mažiau stokojama, 3 -, 4 -, 5 – visai nestokojama.

Žinios	1	2	3	4	5
Teisės	☐	☐	☐	☐	☐
Psichologijos	☐	☐	☐	☐	☐
Medicinos	☐	☐	☐	☐	☐
Socialinio darbo	☐	☐	☐	☐	☐
Pedagogikos	☐	☐	☐	☐	☐
Bendradarbiavimo	☐	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)					

22. Kur semiatės žinių susijusių su vaiko teisių apsauga?

Teiginiai	Taip	Ne
Lankau įvairius kursus, seminarus	☐	☐
Mokausi savarankiškai	☐	☐
Lankau paskaitas	☐	☐
Žinių semiuosi iš kolegų	☐	☐
Man žinių nereikia, aš viską žinau, nieko naujo nesužinočiau	☐	☐
Niekur nesisemiu žinių;	☐	☐
Kita (įrašykite)		

23. Kaip įgyjate/įgijote bendradarbiavimo patirties?

Teiginiai	Taip	Ne
Bendradarbiauti skatina skyriaus vedėjas(a);	☐	☐
Savarankiškai įgijau žinių ir jas taikau darbe	☐	☐
Lankiau bendradarbiavo kursus, seminarus ir pan	☐	☐
Bendradarbiavimo patirtį įgijau per ilgą savo darbo praktiką	☐	☐
Bendradarbiauti išmokau iš kolegų	☐	☐
Neturiu bendradarbiavimo patirties	☐	☐
Kita (įrašykite)		

NUOŠIRDŽIAI DĖKOJU UŽ JŪSŲ ATSAKYMUS

Jei turite kokių nors pastabų ar pasiūlymų prašome įrašyti jas čia:

.....

.....

.....